N°. 9359. NIEUWE AMSTERDAMSCHE COURANT. A°. 1861.

ALGEMEEN HANDELSBLAD.

ABONNEMENTSPRIJS VOOR 3 MAANDEN:
Amsterdam........ƒ 7.50. Voor de overige Steden des Rijks ƒ 8.50.
Zondags-Editie....... ƒ 1.50. Afzonderlijke Couranten...... ƒ 0.10.
Het loopend Kwartaal moet voldaan zijn uiterlijk op den 15den der 3de maand.

Donderdag 19 December.

UITGEVERS-DIRECTEUREN, GEBROEDERS DIEDERICHS.
Brieven Franco aan het Bureau Handelsblad.

PRIJS DER GEWONE ADVERTENTIËN:
Van EEN tot ZEVEN regels, behalve de 35 c. zegelgeld.........ƒ 1.75.
Iedere regel meer...ƒ 0.25.
Buitengew. groote Lett., naar mate der ruimte die zij beslaan, à 25 c. per rege

Bij deze COURANT behoort een geheel vel BIJVOEGSEL bevattende het verslag van de beraadslaging over de Staatsbegrooting, in de avondzitting der Tweede Kamer van Maandag 16 en de beide zittingen van Dingsdag dezer gehouden, benevens een uittreksel uit het Verslag der commissie van rapporteurs uit de Eerste Kamer over het ontwerp van wet betreffende de Raad van State.

STATISTIEK IX.

OPENBARE VEILIGHEID EN GEVANGENISWEZEN.

Wanneer men zeer enkele onbeduidende rustverstoringen buiten aanmerking laat, dan kan men zeggen, dat het geheele rijk ten dezen opzigte in het afgeloopen jaar in den meest gewenschten toestand heeft verkeerd. Ook omtrent de openbare veiligheid, luiden de berigten volgens alle verslagen gunstig. Voor een groot deel schrijft men dit toe aan den ijver der rijksveldwachters. Vroeger trof men wel klagten aan, dat die ijver te ver ging, thans wordt in alle verslagen met lof van deze handhavers der orde melding gemaakt. Vooral bedelarij en landlooperij schijnen door het naauwlettend toezigt der rijks-veldwacht in vele plattelands gemeenten aanmerkelijk te zijn verminderd.

Ook de gemeente- policie op vele plaatsen mag in dien lof deelen. Meer en meer begint men het belang bepaaldelijk van groote steden bij eene goed ingerigte policiemagt in te zien. Aanmerkelijke verbeteringen ten dien opzigte zijn dan ook ingevoerd en ontworpen. Te Amsterdam o. a. is het getal policiedienaren van 95 op 200 gebragt; ook te Utrecht is de policie op nieuw geregeld; te Haarlem is eene concept-verordening tot organisatie en uitbreiding van het personeel der policie ingediend, enz.

Over de werking der vreemdelingenwet blijft het oordeel gunstig. Zij wordt streng gehandhaafd en dit heeft ongetwijfeld de veiligheid niet weinig bevorderd.

Vrij algemeen leest men in de verslagen, dat de brandbluschmiddelen in voldoenden toestand verkeeren; in Friesland laten zij volgens het verslag, in den regel zelfs niets te wenschen over. Intusschen kan niet worden ontkend, dat die middelen in vele plattelandsgemeenten, of zeer gebrekkig zijn, of geheel ontbreken. De toestand der gemeente-financien verhindert dikwijls hierin verbetering aan te brengen; in andere gemeenten bijv. in Heerhugowaard acht men brandbluschmiddelen onnoodig, omdat de gebouwen allen ver van elkander staan; in zeer enkele gemeenten eindelijk is gebrek aan water hiervan de oorzaak. Ook nu echter wordt weder van vele verbeteringen in dit opzigt melding gemaakt.

Dit laatste is ook van toepassing op de straatverlichting. Meer en meer komt daartoe gas in gebruik.

Wij laten hier een staat volgen van het aantal branden, die in het afgeloopen jaar hebben plaats gehad. Sommige daarvan waren van geringe beteekenis. Dit is vooral van toepassing op vele branden, die te Amsterdam hebben plaats gehad. Wij vermoeden, dat niet in alle gewesten dezelfde maatstaf wordt gebezigd voor het vermelden of niet vermelden der branden.

Bijzonder gering is het aantal branden, die volgens onderstaande tabel door het inslaan van den bliksem zijn ontstaan. Aangenaam zou het ons zijn, indien wij dit aan het meer in gebruik komen van bliksemafleiders konden toeschrijven; doch de oorzaak zal wel liggen in het klein getal onweders, die in het afgeloopen jaar zijn gevallen.

Provincien.	Aantal branden.	Bosch- en veenbranden.	Door bliksem veroorzaakt.	Omgekomen menschen.
Noord Brabant	94	1	1	1
Gelderland	66	—	5	1
Zuid-Holland	73	—	2	—
Noord-Holland	199 (1)	—	1	—
Zeeland	6	—	—	—
Utrecht	15	—	—	4
Friesland	17	—	2	1
Overijssel (2)	—	—	1	—
Groningen	31	—	—	—
Drenthe	18	—	1	—
Limburg	47	—	—	—

Een der belangrijkste branden was die van de groote kazerne Prins Frederik te Leeuwarden op 14 Junij.

Zoo veel rust in ons vaderland onder de bewoners was, zoo weinig rust was er in de natuur. Het afgeloopen jaar was bijzonder onstuimig. De Februarij- maar vooral de Pinksterstormen bragten veel schade te weeg. Wij zullen hier niet weder in bijzonderheden treden omtrent de verwoestingen, die het laatste dezer natuurverschijnselen, waarbij te Nieuwe Diep een windkracht van 1175 werd waargenomen, in de verschillende gewesten in meerdere of mindere mate heeft veroorzaakt. Alleen vermelden wij, dat volgens het verslag van Utrecht zonder overdrijving kan worden gezegd, dat in dit gewest bijna geene panden kunnen worden aangewezen, die niet min of meer van de buitengewone winddrukking hebben geleden.

Dat onder deze omstandigheden het aantal strandingen en ongelukken ter zee groot is geweest, kan geene verwondering wekken. In de verslagen treffen wij daaromtrent het volgende aan: Van Scheveningen zijn zeven, van Noordwijk één en van Katwijk één pink vergaan. Bovendien zijn op de kusten van Zuid-Holland acht schepen en ééne stoomboot gestrand. Op de kusten van Noord Holland zijn gestrand of aangedreven 40 schepen. Van de bemanning van 4 schepen is niets vernomen. De bemanning van drie schepen en 35 personen zijn daarbij omgekomen. Op de kust zijn 53 lijken aangespoeld. Op de kusten van Friesland zijn 14 schepen gestrand of aangedreven, waarbij 14 personen zijn omgekomen. Uit het in 1799 bij Terschelling gezonken oorlogsfregat the Lutine, zijn in het afgeloopen jaar weder opgevischt 309 zilveren Spaansche matten, 3 halve dito, 1 dubbele Louis d'or en voorts een weinig lood en ijzer.

Hieronder deelen wij een staat mede van de bevolking der gevangenissen in het afgeloopen jaar.

STAAT VAN HET AANTAL GEVANGENEN IN 1860.

Provincien.	Strafgevangenissen. Aanwezig. Bij afwissel.	Op 31 Dec.	Huizen van Verzekering. Aanwezig. Bij afwissel.	Op 31 Dec.	Huizen van Arrest. Aanwezig. Bij afwissel.	Op 31 Dec.	Huizen van Bewaring. Aanwezig. Bij afwissel.	Op 31 Dec.
N.-Brabant.	—	—	1071	151	1498	74	3352	22
Gelderland.	—	—	1208	224	1098	96	—	—
Z.-Holland.	1119	782	747	139	1607	169	3800	8
N.-Holland.	855 (1)	617 (3)	1748	283	343	35	4181	50
Zeeland...	—	—	731	74	1030	47	588	—
Utrecht....	—	34	—	118	—	4	2079	8
Friesland..	—	656	373	—	—	—	—	—
Overijssel..	—	—	1004	81	490	39	2890	9
Groningen.	—	—	366	60	392	65	156	2
Drenthe....	—	—	859	59	—	—	1451	8
Limburg..	—	—	592	52	689	22	1062	3

Wij deelen daarbij echter het volgend overzigt mede van de bevolking der gevangenissen op 1 Julij 1861, hetwelk als bijlage is gevoegd bij het ontwerp tot vaststelling der begrooting wegens den arbeid der gevangenen voor 1862. In de zeven strafgevangenissen bestond de bevolking toen uit 1154 crimineel veroordeelden, 681 correctioneel veroordeelden. 43 jeugdige, vrouwelijke veroordeelden, (waaronder 15 meisjes volgens art. 66 strafw. te Montfoort geplaatst) en 102 jeugdige mannelijke veroordeelden. In 13 huizen van verzekering bestond de bevolking uit 43 crimineel veroordeelden, 956 correctioneel veroordeelden en 314 ongevonnisden. In 23 huizen van arrest bestond de bevolking uit 369 correctioneel veroordeelden en 243 ongevonnisden. In de huizen voor krankzinnige lijders bevonden zich 2 krankzinnige gevangenen en in het huis van verbetering en opvoeding te Alkmaar 81 niet-veroordeelde jongens.

(1) Waarvan 152 te Amsterdam, namelijk 23 uitslaande branden, 37 binnenbranden en 92 schoorsteenbranden. (2) In Overijssel zijn 27 woonhuizen, een stoomkoren- en oliemolen en eene schuur verbrand.

(3) Hieronder de bevolking van het Huis van Verbetering te Alkmaar, waarin bij afwisseling 84 en op 31 Dec. 75 aanwezig waren.

De toestand der gebouwen is over het algemeen bevredigend. Als uitzondering verdient te worden genoemd het huis van arrest te Amersfoort, dat in slechten toestand verkeert en met ongedierte is besmet. Voorts moeten in enkele gebouwen de algemeene godsdienstoefeningen, het onderwijs en de arbeid wegens gebrek aan ruimte worden nagelaten. Wij ontleenen verder aan de verslagen nog de volgende bijzonderheden:

Door den Minister van Justitie was op de Staatsbegrooting voor 1861 ƒ11,900 uitgetrokken tot aankoop der gronden benoodigd voor eene gevangenis voor jeugdige mannelijke veroordeelden te Ede. Die post is echter door de Tweede Kamer der Staten-Generaal verworpen, waardoor aan dit voornemen nog geen gevolg is gegeven. De nieuwe gevangenis te Tiel is op 25 Junij van het voorgaande jaar betrokken en voldoet in alle opzigten, behalve ten aanzien van gemeenschap der gevangenen onderling, die met de grootste waakzaamheid niet kan worden belet. Het getal vertrekken is te gering. Met den bouw van nieuwe huizen van arrest te Dordrecht, te Goes en te Roermond werd voortgegaan. Het voor korten tijd tot gevangenis ingerigte gebouw te Montfoort is eenigzins uitgebreid. Aanvankelijk werden daar slechts meisjes beneden zestien jarigen leeftijd opgenomen; thans is dit uitgebreid tot meisjes van minder dan 18 jaren. De aanzienlijke uitbreiding en verbetering der groote strafgevangenis te Leeuwarden is in den loop van dit jaar voltooid. Voor verdere bijzonderheden verwijzen wij naar de verslagen zelve en naar de memorie van toelichting tot Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting voor 1862.

De gezondheidstoestand was op enkele plaatsen gunstig en over het algemeen voldoende. In sommige gebouwen werden in de eerste helft des jaars nog wel vele koortsen waargenomen, doch in de tweede helft verminderde het aantal zieken aanmerkelijk. Bepaald ongunstig daarentegen was de toestand te Leeuwarden. In de groote strafgevangenis aldaar was het aantal zieken, maar vooral het aantal sterfgevallen zeer groot. Dit laatste bedroeg 80 of ruim 10 pCt. In 1859 beliep het slechts ruim 7 en in 1858 ruim 6 pCt. Deze cijfers waren echter in de vier laatste jaren voor de invoering van het nieuwe schafttarief nog grooter.

Het gedrag der gevangenen was over het algemeen goed. Waar het slechts eenigzins mogelijk was, is gezorgd voor hunne godsdienstige belangen. Het onderwijs is in enkele gevangenissen veel verbeterd door de aanstelling van vaste onderwijzers. In het verslag van Noord-Brabant wordt opgemerkt, dat de cellulaire opsluiting een gunstigen invloed heeft op de belangstelling en de vorderingen der gevangenen.

Eene belangrijke verbetering is de invoering van cellulaire rijtuigen voor het vervoer van gevangenen. Volgens de memorie van toelichting tot hoofdstuk IV der staatsbegrooting voor 1862 zijn zij reeds ingevoerd te Amsterdam, Utrecht, 's Hertogenbosch, 's Gravenhage, Rotterdam en Leeuwarden, en denkt men ze in het volgend jaar ook te Breda en te Groningen in gebruik te nemen.

De voeding was volgens de verslagen goed. Wij herhalen, dat wij eene meer volledige opgave der kosten van voeding wenschelijk zouden achten. Thans moeten wij ons tot de mededeeling van het volgende bepalen. Te Middelburg bedroegen de kosten van voeding en verpleging, zonder de kosten van toebereiding der spijzen, van verlichting en verwarming, per persoon en per dag ƒ0,13514; te Zierikzee en te Goes, met inbegrip der zoo even genoemde kosten, ƒ0.32. In de cellulaire gevangenis te Utrecht beliepen de kosten van voeding ruim ƒ0.33, in het huis van verzekering aldaar ruim ƒ0.19, te Amersfoort ƒ0.35 en te Montfoort, buiten de groenten, ƒ0.29½. Te Assen kostte de voeding ƒ0.1108. Te Groningen werd voor voeding $12\frac{65}{100}$ c., te Winschoten 27 c. en te Appingedam 29 c. betaald. De kosten van voeding, met inbegrip van ziekenkost, bewassching, scheren, haarsnijden, verlichting en verwarming bedragen te Maastricht nagenoeg ƒ 0.19⅕, te Roermond ƒ 0.30 en in de huizen van bewaring in Limburg van ƒ 0.24 tot ƒ 0.35. Met het oog op deze belangrijke verschillen gelooven wij, dat eene meer uitvoerige en volledige opgave niet onbelangrijk zou zijn. Wij moeten echter hierbij voegen, dat bij ministeriele beschikkingen van 29 Mei en 13 Sept. 1860 nadere bepalingen zijn vastgesteld omtrent de verstrekking der voeding van de zieken en de bewassching der gevangenen in de huizen van verzekering, met het doel, om in die onderwerpen op eenvormige en meer regelmatige wijze te voorzien.

BUITENLAND.

Engelsche Post.

LONDEN, Maandag 16 December (des Avonds.)

Men verneemt het overlijden van den generaal sir E. Bowater, in 74-jarigen ouderdom. Ofschoon in geen volmaakt gezonden toestand verkeerende, had hij toch den last van H. M. op zich genomen om Prins Leopold naar het zuiden van Frankrijk te vergezellen. Hij overleed eergisteren te Cannes.

— De berigten uit de fabriek-districten vermelden over de vorige week dezelfde lusteloosheid; de staat van spanning tusschen onze regering en die van Noord Amerika draagt niet weinig daartoe bij. De kleine bestellingen betreffen alleen binnenlandsche behoefte.

— Een New-Yorksch dagblad heeft berigt, dat lord Lyons, onze gezant in de Vereenigde Staten, en de Britsche consuls daar te lande, van de voorregten, welke zij als vertegenwoordigers eener buitenlandsche regering genieten, misbruik maakten om depeches van de regering der afgevallen staten te verzenden, en dat dit gebleken was door bewijsstukken, welke zeer onlangs in de hand van de overheden der Unie gevallen waren. Dit berigt wordt door den correspondent van den *Times* voor een boosaardig verzinsel verklaard. »Er zijn, schrijft hij, in de kanselarij van het Britsche gezantschap te Washington zeer stellige voorschriften uitgevaardigd, waarbij aan de attachés en de andere beambten verboden wordt aan eenen van onze eigene consuls in het Zuiden te schrijven of brieven, onder welk voorwendsel ook, naar het Zuiden te zenden, en aan onze consulaire agenten is zeer bepaald verboden hun zegel op particuliere brieven te plaatsen. Een van die agenten zond, zonder magtiging, aan lord Lyons eenige handelsbrieven met verzoek om dezelve hunne bestemmingsplaats te doen bereiken. Doch lord Lyons zond ze dadelijk aan den Heer Seward, den minister van buitenl. zaken der Unie, daarbij voegende, dat hij zich met de verdere verzending dier stukken niet wilde inlaten. Naar ik verneem, verzendt de Fransche consul te New-Orleans bij voortduring met de kruisers handelsbrieven voor onderdanen van Frankrijk, zonder eenige moeijelijkheid of belemmering te ondervinden; en hierop wordt volstrekt geene aanmerking gemaakt."

NEW-YORK, Woensdag 4 December. (*Particuliere Correspondentie*).

Uwe lezers zullen zich herinneren wat ik in mijnen brief van 20 November schreef, aangaande Fremont en de wijze waarop hij het gewest bestuurde, aan welks hoofd hij stond, alsook mijne opmerking, dat legerhoofden steeds de gevaarlijkste vijanden eener republiek zijn geweest. Weinige dagen waren sedert deze, door de geschiedenis aan de hand gegeven en dus zeer gemakkelijke voorspelling verloopen, toen de telegraaf en vervolgens de couranten ons al de bijzonderheden eener Noordelijke zamenzwering mededeelden. Ik zeg eene zamenzwering, de *Herald* noemt het eene *Northern rebellion*, maar er is een groot verschil tusschen zamenzwering en opstand. Er is nog geen opstand in het Noorden, maar er bestaat reeds eene zamenzwering, die daartoe leiden zal. Ik herhaal hier de woorden u op 16 Oct. geschreven: »Indien deze toestand een jaar langer moet duren, kan men eene andere revolutie in het Noorden zelf verwachten." De snel opvolgende gebeurtenissen zullen deze gedachte maar al te zeer tot waarheid maken. In Cincinnati en St. Louis werden talrijke volksvergaderingen gehouden, ten voordeele van den *gevallen* generaal Fremont. Verscheidene resolutien werden in St. Louis aangenomen, waarbij aan de regering alle blaam werd opgeladen, voor het verplaatsen van dezen generaal, en Mr. Conway, (een predikant, en in Amerika is de kansel vaak de plaats waar staatszaken en partijschappen besproken worden) tot de vergaderde menigte sprekende, zeide: »dat even als hunne vaderen George III trotseerden, zij Mr. Lincoln en zijn gouvernement het hoofd zouden bieden; dat de vaan door generaal Fremont ontplooid, hooger te schatten was dan die der »starren en strepen;" ja, dat de staatkunde der regering omgekeerd zal moeten worden en anders de regering zelve." Vervolgens werd Fremont een degen ten geschenke aangeboden met de veel beteekenende woorden: »Om tot de reorganisatie van een groot en vrij land aangewend te worden." Deze woorden, te zamen genomen met den geest der aanspraak en de vereeniging in Cincinnati, is een zonderlinge wenk voor den opmerker, dat generaal Fremont vroeg of laat als een opstandeling, als een partijganger tegen het wettige gouvernement zal optreden. Mr. Fremont is op dit oogenblik in New-York en ontvangt daar in een der eerste hotels, Astor House, zijne vrienden, van welke de meeste zeer gevaarlijk zijn voor de toekomst der Unie, en toch laat de regering, die de bewijzen zijner schuld in handen heeft, dezen man in het volle bezit eener vrijheid, welke slechts tot den ondergang van zijn eigen vaderland wordt aangewend. Het is waar, *men zegt* hij zal voor een krijgsraad teregt worden gesteld, maar waarom dan niet dien man gevangen genomen en gehouden tot dat hij veroordeeld of vrijgesproken is? De republiek zweeft op den rand van haren ondergang en waarom dan medelijden of weekheid getoond, waar het de belangen des volks, de toekomst eener geheele natie geldt?

In de nabijheid van Pensacola heeft een bombardement tusschen de verschillende forten aan beide zijden plaats gegrepen. De uitslag is nog niet officieel bekend. Berigten van de zijde der rebellen ontvangen verkondigen eene nederlaag der Unionisten. Wanneer men echter het gewone overdrijven, dat het zwak der beide partijen en misschien wel in alle oorlogen zoo is, daarvan afrekent, kan men gerustelijk aannemen, dat geen voordeel door een hunner is behaald geworden. De Unie heeft aldaar, op Santa Rosa eiland, het fort Pickens, dat zeer sterk is, maar de Zuidelijken hebben daartegenover sedert de laatste acht maanden sterkten en batterijen opgerigt, die, en daaraan valt niet te twijfelen, eene genoegzame verdediging opleveren. Geen der vijanden kan dus eenig belangrijk voordeel behaald hebben.

Het kaperschip Beauregard werd den 12den November buit gemaakt door de oorlogsbrik Anderson. Over het geheel begint het gevaar voor deze avonturiers allengs te verminderen.

Op dit oogenblik is New-York in eene buitengewone beweging en het is bijna onmogelijk u dezen toestand te beschrijven. Het is de verkiezing van eenen nieuwen mayor (burgemeester), die aller gemoederen bezig houdt, en deze stemming verwekt meer sensatie in New-York dan zelfs de verkiezing des presidents heeft gedaan. New-York is de groote metropolis van het Noorden niet alleen, maar van het geheele Amerikaansche wereld-deel, en New-York heeft als zoodanig eenen grooten invloed op de Unie, zij is het hart der republiek. Drie candidaten zijn voor de mayoralty gesteld: De thans regerende mayor Fernando Wood en twee anderen: Opdijke en Gunther. De eerste, reeds tweemaal herkozen, vertegenwoordigt de conservative (democratische), de laatsten de republikeinsche (*abolution* of liever antislavernij) partij, en zoo deze zegeviert is het zeker voor goed met de Amerikaansche Unie gedaan, want deze partij is het die het land in den tegenwoordigen oorlog heeft gestort, die *vijf honderd millioen dollars* uit de zenuwen van het volk heeft gemergeld en den oorlog zoo lang zal trachten vol te houden, als er één dollar in de staatskas of één druppel zuidelijk bloed te verspillen overblijft. Dit is niet alleen *mijn* oordeel, maar dat van Fernando Wood, de tegenwoordige burgemeester van New-York, de op nieuw gestelde candidaat, openlijk door hem uitgesproken, zelfs op het gevaar af van met eene plaats in Fort Lafaijette vereerd te zullen worden, want de waarheid wil niet meer gehoord worden in Amerika.

Berigten van Curaçao melden, dat door de autoriteiten aldaar aan het oorlogschip der Vereenigde Staten Iroquois een langer verblijf dan 48 uren in de haven geweigerd werd. De commandant van dit schip antwoordde dat hij op zulke voorwaarde in het geheel niet binnen wilde loopen. De meeste hier verschijnende dagbladen laten zich hevig hierover uit. Het is zonderling, zeggen zij, dat men dáár vrijbuiters van eene niet erkende regering hulp zou verleenen en de wettige oorlogschepen eener bevriende natie den verblijftijd bepalen wil. Is het ook soms het doel der groote mogendheden de Unie in eenen buitenlandschen oorlog te wikkelen en moet Nederland helpen, of misschien wel daartoe gebruikt worden?

Aan de Potomac is alles rustig.

Duitsche Post.

WEENEN, 15 Dec. De leden der vereeniging Concordia, bestaande uit dagblad- en andere schrijvers, zullen Donderdag e. k. professor Herbst, lid van den Rijksraad, een feestmaal aanbieden, als een bewijs van achting jegens den man, die op zoo waardige wijze de vrijheid van drukpers, het hoogste goed eener natie, in bescherming heeft genomen bij gelegenheid van de jongste beraadslagingen over dit onderwerp in den Rijksraad.

— De onderhandelingen met de nationale bank worden steeds voortgezet. Een beroemd financier heeft het voorstel gedaan tot sluiting van eene leening ten bedrage van 300 millioenen flor. waardoor de schuld aan de bank zou worden betaald, en het betaalmiddel in klinkende munt hersteld.

— Men verneemt, dat bij de hervatting der zittingen van den Rijksraad het voorzitterschap zal worden gevoerd door professor Hasner, dewijl de Heer Hein intusschen de portefeuille van het ministerie van justitie zal hebben aanvaard.

— De *Ostd. Post* bespreekt de dezer dagen aangenomen wet op de drukpers en zwaait daaraan grooten lof toe.

— De half-officiele *Oesterr. Zeitung* zal binnen eenige dagen in een grooter formaat dan vroeger verschijnen, onder den titel van *Constitutionnelle Oesterreichische Zeitung*.

— Te Linz wordt thans een proces gevoerd, hetwelk in groote mate de aandacht trekt. In het kasteel Greinburg, een uitgestrekt landgoed van hertog Ernst van Coburg, is een diefstal gepleegd met inbraak en poging tot brandstichting. De aangeklaagde is de baron Röppert, opper-rentmeester van de goederen tot dat kasteel behoorende en, naar het algemeen gerucht, een natuurlijke broeder van hertog Ernst. De baron Röppert bevindt zich reeds gedurende tien maanden in hechtenis, en door den hertog zijn reeds vele pogingen in het werk gesteld om den aangeklaagde als Coburgsch onderdaan te doen uitleveren, maar tot heden is dit alles vruchteloos geweest. Voor zoo verre uit den loop van het proces blijkt, mag men het er voor houden dat de baron Röppert onschuldig is, terwijl de eigenlijke dader van het feit als getuige à charge in het proces is opgetreden.

BERLIJN, 17 Dec. (des Ochtends). Het hof heeft den rouw aangenomen voor den tijd van vier weken wegens het overlijden van Prins Albert, wijlen den gemaal van Koningin Victoria van Engeland.

— Het schijnt thans bepaald, dat de Kroonprinses, ten gevolge van haren gezondheidstoestand, den Kroonprins op zijne reis naar Engeland tot bijwoning der begrafenisplegtigheid van Prins Albert, niet zal vergezellen.

— Er zijn weder geruchten betreffende eene ministeriele crisis in omloop. De Koning is niet tevreden over den afloop der verkiezingen en er bestaat vrees, dat het gouvernement zijne plannen ten opzigte van het budget van oorlog zal trachten door te zetten. De onderhandelingen over een handelstractaat met Frankrijk vorderen niet. Men beweert, dat de minister van koophandel, de Heer von der Heydt, tegen het ontwerp gestemd is en dat men het eenig en alleen aan graaf Bernstorff te danken heeft, dat de onderhandelingen nog niet geheel afgebroken zijn.

— De sterkte der bezetting alhier bedraagt thans in ronde getallen 22,300 man, het aantal offic. is 1100. Van deze militairen behooren 17,200 tot de belijders der Protestantsche, 5110 tot de Roomsch Katholieke en 90 tot de Joodsche godsdienst.

— Bij gelegenheid eener dezer dagen gehouden inspectie over verlofgangers door den luit.-kolonel von Michaelis, heeft deze hoofd-officier in eene toespraak tot bedoelde manschappen o. a. gezegd, dat zij bereid moeten zijn »op het eerste bevel van den met onbeperkte magt heerschenden Koning de wapenen op te vatten, ten einde niet ééne, maar zoo noodig een tiental zoogenaamde constitutien, waarmede men den Koning de banden zou willen binden, omver te werpen." Ten gevolge hiervan heeft hij van den minister van oorlog eene scherpe teregtwijzing bekomen.

— Bij besluit van den gemeenteraad dezer hoofdstad zal eene som van 15,728 thal. in gratificatien bij het aanst. Kersfeest worden verdeeld onder de gemeente-ambtenaren, onderwijzers, geneesheeren en personen van minderen rang aan de gemeente verbonden.

— Van eene gewoonlijk goed onderrigte zijde verneemt men, dat het wetsontwerp betreffende de regeling van het onderwijs nog in den loop der eerstvolgende zitting zal worden aangeboden.

— Volgens de *Zeit* bestaat er weinig uitzigt op het sluiten van eene overeenkomst met Hamburg, betreffende de bescherming door onze vloot aan gemelde vrije stad in oorlogstijd te verleenen.

— Men verneemt dat de Hanoversche regering een nieuw voorstel heeft gedaan aan de staten, betrokken bij de versterking der Oost- en Noordzeekusten. De strekking hiervan schijnt uitsluitend deze te zijn: De Hanoversche regering wenscht de onderhandelingen thans door onze regering over dit punt gevoerd met Bremen, indien het mogelijk is, te bemoeijelijken.

— Volgens een berigt, voorkomende in de *Neue Stettiner Zeit.* is de korvet Amazone, welk vaartuig bij de jongste stormen schipbreuk heeft geleden en naar men vreest met man en muis is vergaan, ten jare 1843 te Stettin te water gelaten. Het was gebouwd naar het model van het Fransche fregat Diana. Het vaartuig was gewapend met twee 32-ponders en twaalf 18-ponders.

FRANKFORT, 16 Dec. Uit Stuttgart wordt berigt dat de Russische gezant bij het Wurtembergsche hof, de baron von Titoff, binnen eenige dagen naar Petersburg terug keert en tot minister van onderwijs zal worden benoemd.

— Naar men uit Wiesbaden verneemt, heeft Mw. Ristori, die sedert eenigen tijd aldaar vertoeft tot het geven van voorstellingen, uit Florence de treurige mededeeling ontvangen van het overlijden van haren echtgenoot de markgraaf del Grillo.

Fransche Post.

PARIJS, Maandag 16 December.

Bij het ontvangen van het berigt van het overlijden van Prins Albert, hebben de Keizer en de Keizerin per telegraaf aan de Koningin hun rouwbeklag doen toekomen. H. H. M. M. hebben des avonds nog eigenhandige brieven aan Koningin Victoria gezonden.

— De Keizer heeft, ter gelegenheid van het overlijden van Prins Albert, den rouw aangenomen voor den tijd van 21 dagen, gelijk dit is geschied voor den Koning van Portugal.

— De Heer Laity, senateur, is heden en gisteren bij den Keizer toegelaten, naar men verzekert tot voortzetting van de onderhandelingen over de aanvaarding der portefeuille van binnenl. zaken.

— Men zegt dat het decreet, waarbij twee regimenten naar hunne haardsteden worden gezonden, door een ander besluit gevolgd zal worden, strekkende tot het verleenen van onbepaald verlof aan een zeker getal manschappen. De raad van maarschalken is daarover door den Keizer geraadpleegd en moet als zijne meening hebben te kennen gegeven, dat het niet onmogelijk zou zijn iets in dien geest te doen, mits men daarbij tot een niet te hoog cijfer opklom en in allen gevalle het oogenblik afwachtte, waarop het Engelsch-Amerikaansche geschil een meer vredelievend aanzien zal hebben verkregen.

— Aan de Noord-Amerikaansche ambassade spreekt men op de meest bepaalde wijze de echtheid eener particuliere telegrafische depeche tegen, volgens welke de beide huizen van het congres met algemeene stemmen eene motie van dank aan den bevelhebber van den San Jacinto hebben aangenomen, en wel op grond daarvan, dat men hier nog niets van de besluiten dier beide collegien kan kennen.

Men kent reeds het voorgevallene met de Iroquois en de Sumter. Hoewel onze dagbladen daarvan op uitnoodiging der regering niet zullen gewagen, heeft er na de bovengemelde nog eene tweede soortgelijke gebeurtenis plaats gehad. Het Fransche fregat le Vautour is namelijk des nachts nabij St. Pierre op Martinique door de Zuid-Amerikaansche stoomboot Sumter vervolgd, onder het lossen van kanonschoten, daar men le Vautour, door de duisternis misleid, voor de Noord-Amerikaansche stoomboot Iroquois aanzag. De Vautour is niet onbelangrijk aan den achtersteven beschadigd.

— Het ontslag van den Heer Victor de Laprade uit zijne betrekking van hoogleeraar bij de letterkundige faculteit te Lyon, baart hier veel opzien, vooral omdat in zijne satyre, *les muses de l'Etat* moeijelijk andere toespelingen dan op de officieuse dagbladpers te vinden zijn. Vooral bij de leden der academie heeft het daartoe strekkende decreet een zeer diepen indruk gemaakt, die de verkiezing van den Heer Dufaure meer in de hand zal werken dan de ondersteuning van de candidatuur des Heeren Cuvillier-Fleury door het gouvernement.

— Het gerucht, dat de Prins Napoleon opzettelijk naar Londen zou gaan om het hof van St. James de deelneming onzer keizerlijke familie over te brengen in het verlies, dat Koningin Victoria den 15den dezer heeft getroffen, wordt in diplomatieke kringen tegengesproken.

— Nog altijd blijft men beweren, dat de Heer de Lamartine een aanhangsel op zijne *Geschiedenis der Girondijnen* zal uitgeven, waarin de schrijver de kerstellingen daarin verdedigd, voor een groot deel zal terugroepen. Andere personen verzekeren, dat dit vermoeden onjuist is en daarentegen aan moet worden toegeschreven, dat de Heer de Lamartine onlangs de stelling heeft verdedigd, dat men het regt niet heeft te zeggen eene of andere partij altijd te zullen blijven toegedaan.

— Men verzekert, dat het gebeurde met den hertog van Malakoff voor Grao nog niet is geschikt, zoo als men heeft willen doen gelooven. Intusschen heeft de Spaansche regering nadrukkelijk geklaagd over de beleediging, den generaal Orozco, kapitein-generaal van Valencia, aangedaan, waarop het gouvernement zich op nieuw verontschuldigd en den generaal zijne benoeming tot groot kruis van het Legioen van Eer toegezonden heeft.

— Men verzekert dat de Heer Davis, broeder van den president der Zuidelijke Staten, zich thans te Londen bevindt, zoodat de handelingen van den kapitein Wilkes niet het gewenschte gevolg hebben, namelijk het beletten der onderhandelingen tusschen de Zuidelijke Staten en Europa.

— Het verspreide gerucht, dat de Koningin-weduwe van Frankrijk, op aandrang van Koningin Victoria, hare kleinzonen heeft verzocht hun ontslag als Noord Amerikaansch officier te nemen, is geheel bezijden de waarheid. Wel is het mogelijk, dat het eerbiedwaardige hoofd van het huis Orleans, op de mogelijkheid van een oorlog tusschen Engeland en Amerika gewezen heeft, en het is zelfs denkbaar, dat de beide prinsen in dat geval niet langer zullen willen dienen onder de vanen van een staat, die in openbaren oorlog is met een rijk, hetwelk hun en de overige ballingen van hun huis, de ruimste gastvrijheid verleend heeft, maar, zelfs in dat geval kan men niet aannemen, dat eenige pressie op hen uitgoefend is, en veeleer het er voor houden dat hunne daad geheel vrijwillig zal wezen.

— De *Ami de la Réligion* is door de regering aangekocht voor 120,000 fr. Het blad zal een Katholiek orgaan blijven, maar tevens een regerings-orgaan.

— Volgens de *Movimento* is de ziekte van Mazzini in de laatste dagen ernstig toegenomen.

— Uit Weenen meldt men het plotseling overlijden van den Heer de Lapeyrière, directeur der Lombardisch-Venetiaansche spoorwegen.

— De *Moniteur de l'Armée* berigt, dat de vertegenwoordigers der geallieerde mogendheden in China bepaald hebben, dat de Eurorepesche troepen te Shanghai, te Tientsin, te Taku, te Tschefoo en op de andere door de opstandelingen bedreigte punten nog een jaar gelegerd zullen blijven.

BINNENLAND.

AMSTERDAM, Woensdag 18 December.

In de ochtendzitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van gisteren zijn: 1°. eenige bepalingen gemaakt tot uitvoering van de aangenomene enquête over het zeewezen. Zij zal o. a. met 1 Aug. 1862 moeten afgeloopen zijn; 2°. is beraadslaagd over Hoofdstuk VIII (depart. van Marine) der Staatsbegrooting voor 1862. Na de vastgestelde enquête beschouwden vele leden die begrooting slechts als eene credietwet. De Minister heeft ook gezegd, dat vooreerst alles wat de marine betrof op den bestaanden voet zou verblijven. Na sluiting der algemeene beraadslagingen heeft de Heer Blussé een amendement voorgesteld om *f* 4000 verhooging, aangevraagd voor de ingenieurs van den scheepsbouw, te doen vervallen; welk amendement met 57 tegen 13 stemmen is *aangenomen*. Op art. 14 stelde de Heer Hugenholtz een amendement voor tot verhooging van dat artikel met *f* 80,000 tot daarstelling van een vuurtoren bij de Eijerlandsche gronden. Dat amendement is met 42 tegen 26 stemmen *verworpen*. Het geheele hoofdstuk (Marine) groot *f* 9,083,589 is ten slotte met 50 tegen 18 stemmen *aangenomen*.

3°. Hoofdstuk IX A is na eene korte discussie met *algemeene* stemmen *aangenomen*.

4°. Daarna zijn de algemeene beraadslagingen gehouden over Hoofdstuk IX*B* (Dep. van Financien) en zijn daarbij verschillende onderwerpen zoo als het belastingstelsel in het algemeen en vele bijzondere punten ter sprake gekomen.

In de avondzitting is de beraadslaging over Hoofdstuk IX B voortgezet. Het werd ten slotte aangenomen met 35 tegen 31 stemmen.

Voor de Heeren: van Franck, van der Veen, Luyben, Oomen, Storm van 's Gravesande, de Raadt, Mensonides, Lijcklama, Beens, van Heiden Reinestein, Wijbenga, Slicher, Mackay, de Bieberstein, van Voorthuysen, Dirks, Cool, de Poorter, Hoekwater, van Zuylen, van Goltstein, Dommer van Poldersveldt, Nolthenius, Westerhoff, Bots, van Nispen, de Lom de Berg, Begram, Gevers Deynoot, Delprat, Meylink, Reinders, van Bosse, Blussé en de Voorzitter.

Tegen de Heeren: Olivier, Hugenholtz, Anemaet, van Heukelom, Hoynck van Papendrecht, Duymaer van Twist, Kingma, Kien, Heemskerk Az., van Eck, Zijlker, Kerstens, Jespers, Poortman, Taets van Amerongen, v. Foreest, de Brauw, Dullert, Idzerda, v. Asch v. Wijk, Thorbecke, Mijer, Cornelis, Hoffmann, Meeussen, Wintgens, van Hoevell, van der Linden, Schimmelpenninck, Betz en Heemskerk Bz.

Daarna zijn de algemeene beraadslagingen aangevangen over hoofdstuk X (*Departement van Oorlog*) die heden worden voortgezet. Bereids heeft de minister van oorlog breedvoerig verschillende sprekers beantwoord.

Door den Heer Dommer van Poldersveldt zijn in den loop der discussien verschillende amendementen voorgesteld, strekkende; 1°, om den post voor kazernering te verhoogen met *f* 62,000; 2°. om de kosten voor het kamperen van troepen te verminderen van *f* 80,000 op *f* 18,000, en 3°. om te doen vervallen den post van *f* 50,000 voor eene nieuwe kazerne te Doesburg.

In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 16 dezer zijn ingekomen de navolgende verzoekschriften: 1°. een adres van A. A. Verhorst en andere inwoners van Noord-Beveland, tot behoud van het maritiem etablissement te Vlissingen; 2°. aan J. Stoffels en andere inwoners van Geysteren, Wanssum, enz., tegen de bekrachtiging der met Belgie gesloten overeenkomst betrekkelijk de water-aftappingen uit de Maas; 3°. aan J. T. H. Puck te Grave, concessionaris der stoombootmaatschappij van Roermond op Rotterdam, van gelijke strekking; 4° van L. B. Beydens en andere leden van den gemeenteraad van Heille (Zeeland). tegen de inrigting eener openbare lagere school in de buurtschap Oud-Heille; 5°. van den gemeenteraad van Lemsterland, tot bevordering van het verlangen, dat de registers van den burgerlijken stand vrijgesteld worden van het regt van zegel; en 6°. van A. Faase c. s. te Philipsland, tot afstand van een deel der mosselkreek voor het bezaaijen met mosselen en oesters. Deze verzoekschriften zijn verzonden naar de commissie voor de verzoekschriften. Ook is ontvangen een adres van J. Strijt, commissaris en scheepsbevrachter te Rotterdam, betrekkelijk zijn aanslag in de personele belasting. Dit adres is als ongezegeld ter zijde gelegd.

Z. M. heeft vergund aan den Heer A. A. van de Kasteele, directeur van het Koninklijke kabinet van zeldzaamheden, het aannemen der onderscheidingsteekenen van ridder 1ste kl. van de Orde van Verdiensten van St. Michaël, hem door Z. M. den Koning van Beijeren geschonken, en aan J. de Vries, gezagvoerder van het Nederlandsch barkschip Alida Maria, het dragen der gouden Medaille van eer, hem door Z. M. den Keizer der Franschen geschonken voor de redding der equipage van het Fransche koopvaardijschip la Ville de Montevideo, in de Chinesche Zee, in Augustus 1858.

Ter kennis van de militaire autoriteiten is gebragt de uitslag der aanbesteding van het munitie-brood in de garnizoensplaatsen alwaar geene militaire bakkerijen gevestigd zijn. Voor de levering per ration van 75 looden is de hoogste aannemer B. Sonneveld, te Willemstad, ad 11⁷⁸ cents, en de laagste aannemer A. van Grafhorst, te Zutphen, ad 8⁴³ cents.

Heden worden van regeringswege aan de kamer van koophandel en fabrieken te Amsterdam, ter verdere mededeeling aan de kamers te Rotterdam, Dordrecht, Groningen en Enschedé, verzonden: *a.* het nieuw reglement, onlangs door de Porte uitgevaardigd wegens de exploitatie van mijnen in het Ottomanische rijk; *b.* eene daartoe betrekkelijke depèche, met bijlagen, van den Nederlandschen gezant te Konstantinopel, waarin onder meer wordt gewezen op de voordeelen, aan die exploitatie verbonden en op het verlangen der Turksche regering, dat ook vreemdelingen, en met name Nederlanders, aan die exploitatie mogten deel nemen.

Gisteren avond werd door den Heer C. H. Gunn de tweede der aangekondigde lezingen over de Engelsche letterkunde gehouden in *het Wapen van Amsterdam* alhier. Tot onderwerp zijner beschouwing had hij gekozen den hoog begaafden Charles Dickens, dien hij vooral uit zijne werken wenschte te doen kennen en beoordeelen. Ten einde zijne meest kenschetsende hoedanigheden van geest en hart te beter te doen uitkomen, trad hij in eene vergelijking van de geschriften van Dickens met die van Thackeray en Bulwer, stelde den geest en de strekking dier werken tegenover elkander, waardoor de oorzaken werden aangetoond, welke den diepen invloed verklaren door Dickens op de maatschappij uitgeoefend.

Trok dit gedeelte der voordragt de onverdeelde aandacht der talrijke schaar tot bijwoning daarvan zaamgekomen, èn om het belangrijke van het onderwerp èn om de eigenaardige wijze van behandeling, dit was niet minder het geval met het tweede deel, gewijd aan eene uitvoerige beschouwing van het eerste Kersmis verhaal van de hand des genialen schrijvers, hetwelk in 1843 het licht zag. Dit overzigt werd door de voordragt van een aantal fragmenten uit bedoeld geschrift opgeluisterd en dit woord geldt hier in eene dubbele beteekenis, niet slechts om de waarde van het gekozene, maar tevens om de wijze waarop dit ten gehoore werd gebragt. Wij houden ons overtuigd, dat alle aanwezigen met genoegen kennis maakten met den inhoud van het merkwaardige geschrift; velen, zeer velen mogten welligt menige schoonheid nu eerst in het ware licht bezien. Dat de belangstelling tot bijwoning van dergelijke voordragten over de letterkunde onzer overzeesche naburen steeds stijgende is, behoeven wij naauwelijks te vermelden; elke aansporing om in dat genot te deelen, wordt daardoor volkomen overbodig gemaakt.

Zaturdag a. s. zal de vereeniging Zanglust, onder leiding van den Heer M. Sieveking, in het locaal Frascati hare groote jaarlijksche uitvoering geven, bij welke gelegenheid onderscheidene werken van verschillende meesters, als Berlijn, Bertelsmann, Kücken, Klein, Abt, de Beriot, enz., zullen worden ten gehoore gebragt.

Overzigt van de opbrengst der middelen (hoofdsom en opcenten), over de elf eerste maanden van 1861: Directe belastingen *f* 19,394,139.86; in en uitg. regten en scheepvaartr. *f* 5,022,223.43; accijnsen *f* 16,813,022.08; waarborg en belasting der gouden en zilveren werken *f* 243,925.54; indirecte belastingen *f* 11,145,009.54; posterijen *f* 1,859,242.84½; staatsloterij *f* 412,445.50; loodsgelden *f* 711,528.16½; totaal *f* 55,501,536.96, tegen *f* 54,638,872.19. De raming was *f* 52,796,529.50.

De Heer J. J. Ripping, grondeigenaar in den polder Cool, te Rotterdam en betrokken bij het wets-ontwerp tot onteigening van perceelen ten behoeve van den aanleg van straten te Rotterdam, heeft zich bij adres tot de Tweede Kamer gewend, ten einde aan te toonen: 1°. dat het gewijzigd plan van aanleg der straat A geenszins de voorkeur verdient boven dat hetwelk in het plan tot aanleg van nieuwe straten door het gemeentebestuur uitgegeven, uitvoerig is omschreven, terwijl het voor den requestrant in allen gevalle meer bezwarend is; 2°. dat ook wanneer men bij het denkbeeld volharden wil om de straat A aan te leggen, zooals thans wordt voorgesteld van hem meer grond tot onteigening verlangd wordt dan voor het geprojecteerde werk wordt vereischt. Requestrant vertrouwt dat het de kamer moge behagen over het aanhangig wets-ontwerp een ongunstig oordeel uit te brengen.

Men leest in de *N. Rott. Courant:*

Wij nemen gaarne onderstaand extract uit een particulieren brief uit Batavia op, ons door eene geachte hand ter plaatsing toegezonden:

Het groote evenement van den dag is hier de aankomst van den nieuwen gouverneur-generaal, den baron Sloet van de Beele. De belangstelling, die dit wekt, is natuurlijk, wanneer men den invloed nagaat, welken die man op de kolonie in al hare deelen kan uitoefenen, de man, die het uitvoerend gezag geheel, en het wetgevend voor een groot deel in zich vereenigt.

Algemeen heeft de nieuwe gouverneur-generaal den gunstigsten indruk gemaakt. Bij de presentatie van de verschillende collegien, verraste zijne flinke, rondborstige taal, die men hier in een landvoogd zoo ontwend was. Dit was te opvallender, omdat Z. Exc. niet op het antwoorden geprepareerd was en hij slechts kort voor de audientie vernam, dat het de gewoonte was op de verschillende toespraken een woord te repliceren.

Die antwoorden waren zeer karakteristiek en gaven aanleiding tot den algemeen gunstigen indruk, dien de nieuwe gouverneur-generaal maakte, en daarom deel ik er u eenige van mede, die mij ter oore zijn gekomen.

Aan de directeuren van de departementen van algemeen bestuur moet hij gezegd hebben, dat hij hen beschouwde als zijne ministers, dat op hem gouverneur-generaal echter alleen de verantwoordelijkheid voor het bestuur rustte, maar wanneer het noodig was, hij hen wel verantwoordelijk zoude weten te maken.

Het is alsof dat regelregt aan het adres van Mr. Umbgrove was, die den gouverneur-generaal Pahud zoo veel onverantwoordelijke en tegenstrijdige besluiten deed nemen.

Maar vooral merkwaardig was zijn antwoord aan den handel, en daar ik zelf daarbij tegenwoordig was, kan ik u voor de juistheid van wat ik schrijf instaan.

De gouvern.-gen. zeide, dat hij zijne beste krachten zou aanwenden tot de bevordering van de welvaart der kolonie. Hij beschouwde een krachtigen, *eerlijken* handelstand, als een der voornaamste elementen tot verspreiding van welvaart en vooruitgang. »Ik zeg het u ronduit, mijne heered!" zeide hij, »ik ben een voorstander van vrijheid, en ik zou het het gelukkigste oogenblik mijner regering achten, wanneer ik den handel geheel vrij kon maken.

»Dat oogenblik is echter nog verre verwijderd en zal het mij niet gegeven zijn die geheele vrijheid daar te stellen, maar ik weet dat de handel door vele *noodelooze* banden wordt belemmerd; die noodeloos drukkende banden zal ik zoo veel mogelijk los maken.

»Daarop wordt in het moederland gewerkt en ik zal dat zoo veel in mij is ondersteunen."

Flink en mooi gesproken, niet waar, en dat alles werd op eene eenvoudige, waardige wijze gezegd, zonder het minste effectbejag.

In het Park te Buitenzorg zijn alle bordjes en paaltjes met »verboden toegang" dadelijk verdwenen, en heeft de verkoop van hartebeesten, ten profijte van den tijdelijken gouverneur-generaal, door Duymaer van Twist gestaakt, door Pahud op nieuw ingevoerd, nu weder een einde genomen.

's GRAVENHAGE, 17 Dec. De audientie van den minister van Binnenlandsche Zaken zal op 21 dezer, niet plaats hebben.

* SCHEVENINGEN, 17 Dec. Op 22 pinken na is thans de vloot uit zee teruggekeerd. Ook bevindt zich de pink de Vrouw [...]nella, welke ten gevolge van een bekomen lek door de bemanni[ng ver]laten, te Lowestoft was binnengesleept, weder hier. Aanvankelijk [...] naar men verzekert, voor die pink de aanzienlijke som van 100 £ g[...] Later echter, nadat het de ambtenaren gebleken was, welke m[...]vende behandeling de kapitein van de gestrande schooner Blue J[...] diens huisvrouw te Scheveningen hadden ondervonden, is het vaart[uig voor] de betrekkelijk geringe som van 30 £ aan den eigenaar den reeder J[...] afgegeven.

— De haring van de beste kwaliteit heeft heden gegolden de[n] prijs van *f* 42, die van veel mindere soort bragt nog op *f* 24[...] zendtal.

HAARLEM, 17 Dec. De kwestie tusschen de armbesturen der [...]lende Godsdienstige gezindheden en het stedelijk bestuur alhier, [...] *f* 500, door den bevelhebber van het Oostenrijksche corps voor de [...] armen geschonken en door Heeren Burgemeester en Wethouders [...] burgerlijk armbestuur alleen toegewezen, schijnt voor de eerst[...] eene gunstige wending te zullen nemen; althans men verneemt, [...] schrijven van den bevelhebber voornoemd ingekomen is, waarin [...]klaart, bepaaldelijk het doel te hebben gehad, de algemeene ar[...] verschillig van welke godsdienstige gezindheid, eene buitengewo[ne ...]ling te doen genieten. Men weet dat in deze zaak de armbest[uren] ook reeds tot Z. M. den Koning gewend hebben.

HELDER, 17 Dec. De Heer Rubarth, luit. t./z. 1ste kl. der [...]sche marine, heeft zich Zaturdag jl. alhier aangemeld, om onde[rzoek te] doen naar het lot der Amazone; de alhier aangekomen goederen [...] hem in oogenschouw genomen en doen alle vermoeden ontstaan [...] van genoemd schip afkomstig zijn; daarna is die heer naar Calants[oog ver]rokken, van waar hij naar hier is teruggekeerd, en heeft verkla[ard dat] de aldaar aangekomen sloep wel niet van de Amazone afkomstig [...] de aldaar aangespoelde vlag was naar Berlijn opgezonden. Verv[olgens is] den Heer Rubarth naar de Friesche kust vertrokken.

* NIEUWEDIEP, 17 Dec. De lading van het hier gestrande [...]sche barkschip Alcyon, bestaande uit 8800 greenen deelen hee[ft op]bragt *f* 16,593.

NOORDWIJK, 17 Dec. In den nacht van heden zijn nabij d[...] uit zee aangespoeld 3 lijken, vermoedelijk behoord hebbende tot de [beman]ning van het schip Johanna Christina, jl. Zondag bij Wijk aan Zee ge[...]

* ARNHEM, 17 Dec. Heden werd ter teregtzitting der Arrondis[sements] Regtbank alhier, door een getuige à decharge uit Lobith onder ee[...] blijkbaar valsche verklaring afgelegd in zake eener mishandeling, [...] hij het alibi van den beklaagden wilde bewijzen; de regtbank [...] zijne onmiddelijke gevangenneming.

ARNHEM, 17 Dec. In de vorige week is een van die huiselijke [...] voorgevallen, welke althans op de Veluwe niet zouden verwacht [...] De policie is op het spoor gekomen van eene vergiftiging, welke ge[...] 6 maanden gepleegd is door 2 dochters en 2 schoonzoons op hun[...] en stiefvader. Is men wel onderrigt, dan zou deze zaak zich al[dus heb]ben toegedragen: De genoemde personen bewoonden te zamen eene [...] boerderij. De kinderen wenschten zelven eigenaren daarvan te w[...] doch de vader bleef te lang leven en stelde hun geduld te zeer [...] proef. Daarom overlegden de broeders en zusters onder elkaâr om [...]jarigen vader met luciferskoppen een zacht einde te bezorgen. [...] neesmiddel werd in de pap toegediend. De vader ondervond wel [...]lijke gevolgen, maar bleef leven. De justitie doet onderzoek. De [...]den zouden reeds schuld hebben beleden.

ZUTPHEN, 16 Dec. Zooals gemeld is, hebben de leden van de[...] van koophandel en fabrieken alhier, onlangs hun ontslag als zood[...]nomen. Den minister van binnenl. zaken werd het voorstel gedaan [...] eene verkiezing van nieuwe leden over te gaan, maar deze heeft [...] men verneemt, geantwoord dat vóór Nov. 1862 geene verkiezing za[l ...] hebben. De Zutphenaren blijven dus ongeveer een jaar zonder kam[er van] koophandel en fabrieken. (*Arnh.* [...])

RAAMSDONK, 16 Dec. In deze plaats en omstreken nemen de [...] rooverijen op eene verregaande wijze toe. Eenige dagen geleden to[...] op klaarlichten dag eene jonge dochter uit Waspik, op den straat[weg van] Raamsdonk naar Oosterhout, aangehouden, onder bedreiging van [...] zullen mishandelen, wanneer zij weigerde een gulden te geven; [...]geven van het gevraagde kwam zij vrij. Eveneens werd dezer da[gen des] avonds, in eene der buurten van Waspik, een jong meisje door ee[n...] het haar toescheen, als een heer gekleed persoon staande gehoud[en, die] haar *f* 100 afeischte, welke hij scheen te weten dat zij voor haren [...] naar het dorp moest brengen. Op hare weigering greep de aanval[ler haar] bij de oorbellen en hernieuwde zijnen eisch om het geld; het me[isje gaf] daarop een gil, met het gelukkig gevolg, dat een bouwmansknecht to[esnelde,] wiens komst den aanvaller tot de vlugt scheen te nopen. Het jong[e meisje] verkeert, ten gevolge van den schrik in een gevaarvollen toestand, zoo, dat men voor haar leven vreest. Overigens heeft men te 's Gre[...] Capelle drie personen betrapt, die bij schoenmakers inkoopen deden, [...] als later bleek, voor het bedrag valsche wissels in betaling gaven. [...] dien zijn opligterijen door middel van koop op naam van gegoede [...]tenen, alhier aan de orde van den dag.

(VERVOLG DER BERIGTEN ZIE BLADZ. 5.)

...volge onderhandsche ACTE, dd. 1 October 1861, ...en MOZES VAN GELDER en HENDRIK VAN GELDER, ...onende te Amersfoort, aangegaan eene **VENNOOTSCHAP** ...**OOPHANDEL**, gevestigd te Amersfoort, tot uitoefening van ...del in Manufactuuren en Modes, onder de Firma van **M. VAN** ...**ER EN ZOON**. De Vennootschap heeft aanvang genomen op ...n datum en is opgerigt voor een onbepaalden tijd. Beide Ven...ebben regt van beheer en teekening voor de Firma. ...ndiging dezes geschiedt overeenkomstig de bepaling van Art. 28, ...van Koophandel.
...sfoort, ...mber 1861. **M. VAN GELDER.** **H. VAN GELDER.** (21787)

...TEN BOSCH, J. J. ROOSEBOOM, E. P. L. ROIJÈRE VER..., P. DE VRIES, J. A. NAMIAS, A. DE MOL VAN ...LOO, A. M. VAN VALKENBURG, F. A. VAN DER ...EN en J. NOË Lzn., Makelaars, presenteren als Lasthebbende ...e Meesters op Vrijdag den 20sten December 1861 des Voormid...10½ Ure, ten Huize van A. VAN ES, in de *Brakke Grond* in ...ten overstaan van den Deurwaarder J. A. WORMSER aan de ...nden te Verkoopen, eene Partij van:

...873 PAKKEN JAVA BLADEN TABAK

der Merken RS en BK & C. ...voerd per de Schepen *Henriette Maria* en *Hendrika*. ...nde en te zien als bij Notitie zal worden aangewezen. (20938)

...OUTE en D. H. ROODHUYZEN Jr., Makelaars, zullen op ..., Donderdag 19 December 1861, desNamiddags ten Twee Ure, ...dam in de *Witte Zwaan*, op den Nieuwendijk, ten over...n den Heer B. D. BEETS, verkoopen:

...Kisten Manilla INDIGO,

...op den Tweeden Zolder van het Pakhuis HARLINGEN, in het ...Dok en aldaar op den Verkoopdag voor een ieder te bezigtigen. ...volgens Biljetten omschreven. (20788)

...H. F. COHEN, Chirurgijn Dentiste, Korte ...gracht bij de Muidergracht, over den *Hortus Botanicus*, te Amster...n dagelijks ten zijnen Huize te consulteren of te ontbieden wegens ...vaardigen van **KUNSTTANDEN** naar het nieuwe Systema van ...T. Deze wijze van Tandplaatsing dient bepaald door mij zelf ...te worden, deze Methode munt juist boven de vroegere bewer..., dat de tanden *zonder de minste pijn* onbeweeglijk vast zitten en ...r dan ook eene goede Spijsvertering helpt bevorderen; en daarom ...ook, dat de Geneeskundige Faculteit deze Methode aanbeveelt, ...voor de Gezondheid bevordert. (21756)

KUNSTTANDEN.

...ROGMANS, Nieuwendijk, H 50, Amsterdam, ...20 en 21sten dezer Arnhem, den 23sten Nijmegen en verder Kleef ...en bezoeken wegens het vervaardigen en inzetten van de zoo... **ZEIGTANDEN** en geheele Rateliers, waaraan geen Goud ...Metaal gebezigd wordt, hetwelk zoo nadeelig is voor de Ge... (21801)

PROCLAMA.

...m Waisengerichte der Kaiserlichen Stadt Riga werden Alle und Jede ...den Nachlass des verstorbenen hiesigen Kaufmann's MATHIAS ...ANDER NICOLAI und dessen unter der Firma MATHIAS ...& COMP. bisher geführten Handlung irgend welche Anforderun...haben vermeinen, hiermit aufgefordert, sich innerhalb sechs Monaten ...eses affigirten Proclams, und spätestens den 7. Januar 1862 *sub ...raeclusi* bei dem Waisengerichte oder dessen Kanzelei entweder ...oder durch gesetzlich legitimirte Bevollmächtigte zu melden und ...ihre *fundamenta crediti* zu exhibiren, widrigenfalls selbige nach ...g sothanen *termini praefixi*, mit ihren Angaben nicht weiter ge...-admittirt, sondern *ipso facto* praecludirt sein sollen.
...athhaus, den 7. Juli 1861. **Ed. HUHN,**
Imp. Civit. Rig. Jud. Pupill. Secret.

...DEPOT.

...gevestigd **DROGGIST**, met vele relatiën, in een volkrijk ...wenschte zich belast te zien met den Verkoop van solide ...ELEN in Depot. Adres Franco, Lett. N., bij de Boekdrukkers ...UR EN VAN SELDAM, Damrak, H 160, alhier. (21771)

HEILIGENWEG, D 229.

...REKA SCARF EN PATENT COL...

...nieuw, smaakvol en doelmatig; zij voorzien in eene gewenschte ...namelijk de Eureka bij de thans gedragen Boorden en de Patent ...zaamgesteld, dat het het voorkomen heeft als of men zelf den Strik ...geknoopt had. Ontvangen eene nieuwe sortering **BOEKSPEL-** **...MANCHETKNOOPEN.** (21757)

...NNENBOORDEN. HANDSCHOENEN.

...UIT DE HAND TE KOOP: Een kapitaal **WOON-** **...en ERF**, het Huis tevens uitmuntend ingerigt tot een ...WINKEL IN MANUFACTUREN, staande zeer ter nering, in ...het beste gedeelte der Stad Edam, aan de Voorhaven nabij den ...Nadere informatiën zijn in Persoon of op franco aanvraag te beko... ...en Kantore van den Notaris C. H. ZOUTMAAT BRUGMAN, (21762)

EENE JUFVROUW

...jaren leeftijd, gezond van gestel en van de Protest. Godsdienst, ...gaarne weder geplaatst, liefst als **INTERNE**, om **JEUG-** ...KINDEREN op te passen. Zij kan de Vrouwelijke Handwerken ...onderwijzen, alsmede de beginselen der Hollandsche en Fransche ...ardrijks- en Rekenkunde, enz. Reflecterenden worden verzocht ...willen adresseren onder de Ltrs. A. Z., bij den Boekhandelaar ...HELTEMA, in de Beursteeg, E 183, te Amsterdam. (21770)

Voor *f* 1 in plaats van *f* 2:

...EVOERINGEN VAN CHRYSOSTOMUS,

door **W. BILDERDIJK.**
...Exemplaren zijn hiervan te bekomen, te Amsterdam, bij ...**EOD. BOM**, Kalverstraat, E 10. (21759)

...A. KANNGIESSER, te Vlaardingen, heeft heden verzonden den derden druk van:

...ZEEMANSLIEDJES EN NOG EEN BAGATEL,

door F. H. KLEIN,
...ten VOORDEELE van de WEDUWEN en WEEZEN der ...van den onlangs gezonken Vlaardingschen VISCHHOEKER ...*Maria*. **PRIJS 30 CENTS.** (21769)

NAAR JAVA

...ligt te AMSTERDAM in Lading om in den loop der maand ...Januarij geëxpedieerd te worden: Het Eerste Klasse ...**GNE FREGATSCHIP** *HENRIETTE MARIA*, Kapt. ...BBES, Voerende eenen Geëxamineerden SCHEEPSDOCTOR. ...tige bekendheid in de O. I. Passagiersvaart, de ruime en doel...inrigtingen, maken dit Schip bijzonder aanbevelenswaardig voor ...genamen en gemakkelijken overtogt. Adres bij de Cargadoors ...ES EN Co., IJgracht U 40. (20631)

...NINKLIJKE NEDERLANDSCHE ...TOOMBOOT-MAATSCHAPPIJ.

...STOOMVAART TUSSCHEN **AMSTERDAM EN** **...SEILLE-GENUA-LIVORNO**, retour via **MALAGA** en ...K. Het Stoomschip *WILLEM DE DERDE*, vertrekt bij open ...streeks half Januarij e. k. ...bij de Kargadoors DADE & Co. en GEBR. VAN ULPHEN.

...Stoomschip is uitmuntend voor het vervoer van Passagiers ...het passagegeld is zoo billijk als mogelijk gesteld. ...n en alle verlangde nadere informatiën zijn te bekomen bij ...CTIE, Kantoor houdende Buitenkant, U 67, alsmede bij de ver...Kargadoors der Maatschappij.
...DAM, December 1861. **DE DIRECTIE.** (21772)

LIJFSTRAFFELIJKE REGTSPLEGING.

Voor *f* 1 in plaats van *f* 3:
NIEUWE BELANGRIJKE BIJDRAGEN tot de Geschiedenis der Lijfstraffelijke Regtspleging in de Nederlanden, door H. G. DRESSELHUYS.

Voor *f* 2 in plaats van *f* 5:
LAATSTE BELANGRIJKE VERHALEN uit de Lijfstraffelijke Regtspleging, door denzelfden. 2 Deelen.

Voor *f* 1 in plaats van *f* 3:
MISDAAD EN VERGELDING. Merkwaardige voorvallen uit de Geschiedenis der Lijfstraffelijke Regtspleging van vroegeren en lateren tijd.
Zoolang de kleine voorraad strekt zijn bovenstaande Artikelen te bekomen te Amsterdam bij **G. THEOD. BOM**, Kalverstraat, E 10. (21760)

Een sedert jaren te Manchester gevestigd **HOLLANDER** vraagt een **AGENTSCHAP** voor een aanzienlijken PAPIER-FABRIKANT in Holland of Belgie. Adres met Franco Brieven, onder Lett. W., Bureau Handelsblad. (21761)

Een fatsoenlijk BURGER MAN, zoekt **KOST** en **INWONING**, bij R. C. Menschen. Adres met Opgave der Gelegenheid en Prijs, onder Lett. X. Y. Z., bij den Boekhandelaar C. L. VAN LANGENHUYSEN, Singel hoek Beulingstraat. (21758)

Op een Landelijk, Watervrij Dorp in de Provincie Utrecht, Gelderland of Zuid-Holland, vraagt men tegen Mei 1862 voor drie **PERSONEN** in een zindelijk Huisgezin, drie DROOGE fatsoenlijke **ONGEMEUBELEERDE KAMERS**, met den Middagkost en Bediening, benevens gebruik van den Tuin. Men wenscht zoo naauwkeurig mogelijk opgaaf van alles ook van het verlangd wordende Salaris met Franco Brieven Lett. G. bij den Boekhandelaar W. BEETS, te Delft. (21766)

Men wenscht te Engageren een **ONGEHUWD PERSOON**, die de bekwaamheden bezit, om in eene ENGELSCHE KOLONIE, aan het Hoofd eener **FACTORIJ** te staan. Het Honorarium en een Aandeel in de Winst wordt naar de bekwaamheden en reussite geregeld. Geene andere dan geteekende en van goede referentiën voorziene Brieven zullen in aanmerking komen. Adres Lett. R. B., bij den Kantoor-Boekverkooper R. C. LEPPER, Rokin No. 169 alhier. (21732)

In eene UITGEBREIDE MANUFACTUURZAAK, in eene der Provinciesteden, wordt verlangd een **JONG MENSCH**, geschikt tot het verrigten van Kantoorwerkzaamheden; zij die in eene dergelijke Betrekking werkzaam geweest zijn en onmiddellijk in dienst kunnen treden, zullen het meest in aanmerking komen. Reflecterende gelieve zich met Franco Brieven te adresseren onder Lett. F. D. bij den Boekhandelaar E. E. TJABBRING, Bakkersteeg, Utrecht. (21753)

Eene **JUFVROUW** van de P. G., zag zich gaarne zoo spoedig mogelijk geplaatst als **HUISHOUDSTER.** Zij kan de beste Getuigschriften overleggen, terwijl Belanghebbenden verzocht worden zich Franco te adresseren onder Letter G bij den Boekhandelaar JOHs. W. BRAUN, Molsteeg G 136 te Amsterdam. (21745)

PATE PECT. AU MOU DE VEAU DE DÉGENETAIS.

Deze **KOEKJES**, zoo gunstig bekend in Engeland, Duitschland en Frankrijk, bij alle aandoeningen der Borst, Asthma, Tering, Verkoudheid, Schorheid, enz. zijn te Amsterdam à 75 Cents het Doosje verkrijgbaar bij B. ADAMA, Heerengracht hoek Utrechtschestraat, 251. (21750)

PAN-, TEGEL- OF STEENFABRIEK.

Wordt TE HUUR gevraagd, om later in KOOP over te nemen: Eene **PAN-** en **TEGEL-** of **STEENFABRIEK**, onverschillig waar gelegen. Opgave van Huurprijs en verdere Conditiën te adresseren met franco brieven onder Lett. A. aan de Boekh. KEMINK EN ZOON, te Utrecht. (21743)

AARDAPPELEN.

Heden ontvangen, een Partijtje allerbeste **ZANDAARDAPPELEN** welke zoo lang daarvan voorradig te bekomen zijn a *f* 5.75 per Mud; alsmede best PUIKE KRUIMIGE **WINTER-AARDAPPELEN**, a *f* 5. Ter proefneming 5 Kop in evenredigheid.
AMSTERDAM, 17 December 1861. WARMOESSTRAAT
(21712) onder het 4de Huis van de St. Jansstraat, J 51.

Met 1 Februarij e. k.

of eerder, wordt er voor een fatsoenlijk JONGELING, op eene der Hoofdgrachten nabij den Dam, bij eene zeer fatsoenlijke Familie, P. G. zonder Kinderen, de gelegenheid aangeboden voor **KOST**, **INWONING** en Gezellig **HUISSELIJK VERKEER**, met een vrij Slaapkamertje, tegen den prijs van *f* 26 per maand. Reflecterenden adresseren zich Franco onder Lett. S. S, bij WED. I. ELLERMAN, Kantoorboekhandel, Beursteeg, E 176. (21723)

Men verlangt bij een **MEDICUS** ten Platten Lande gelegenheid tot plaatsing van een **JONG MENSCH** aan zinsverbijstering lijdende. Adres Franco Lr. Q., Bureau Handelsblad. (21719)

Gevraagd als **LEERLING** in eene KOEK- en BANKETBAKKERS-AFFAIRE een **JONGELING**, niet beneden de 16 jaren, zonder vergoeding van weder zijde. Adres onder Lett. A. Z., bij den Boekhandelaar J. BLEEKER, Prinsengracht over het Amstelveld, Z 419. (21731)

IN EENE APOTHEEK

te AMSTERDAM wordt tegen 1o. Februarij of later een **BEDIENDE** gevraagd. Adres met Franco Brieven, onder A. A. A., Bureau Handelsblad. (21751)

Door verandering van Betrekking wordt ter OVERNEMING AANGEBODEN een goed Beklante **AFFAIRE** in TURF, HOUT, STEENKOLEN en GAZKOKEN, met de daarbij behoorende INVENTARIS. Brieven Franco onder Letter V. bij den Boekhandelaar C. F. STEMLER, hoek Singel en Haarlemmerdijk alhier. (21739)

Voor **IEMAND** met p. m. *f* **1500** (liefst een Jong Mensch) bestaat er gelegenheid zich in eene op te rigten Zaak te **ASSOCIËREN**, hetzij Medewerkend of Commanditair, waaraan zekere Winsten van 30—40 pCt. verbonden zijn en een ruime verkoop gewaarborgd is. De Fabricatie is door Octrooi tegen Concurrentie gesecureerd. Adres met Franco Brieven Lett. D. B., Nieuwe Haven, 12—202, Rotterdam. (21727)

IEMAND, te Deventer gevestigd en voor eigene Zaken de Omliggende Plaatsen bezoekende, met het KOLONIALE VAK en de CORRESPONDENTIE volledig bekend, zag zich gaarne door solide Huizen met het opnemen van **COMMISSIËN** belast. Reflecterenden gelieven zich te adresseren onder Lett. K. L., franco Bureau Handelsblad. (21506)

SOLIDE AGENTEN.

In de Steden ALKMAAR, BREDA, DEVENTER, DORDRECHT en GRONINGEN worden solide **AGENTEN** gezocht, om tegen Provisie, voor eene SIGAREN-FABRIEK werkzaam te zijn. Alleen zij, die in staat zijn goede relatiën aan te brengen en voldoende bewijzen van soliditeit over te leggen, zullen in aanmerking komen. Reflecterenden worden verzocht zich Franco te adresseren onder Lett. A. M. S., bij den Boekhandelaar G. W. TIELKEMEIJER, Vijgendam, te Amsterdam. (21746)

Men VRAAGT op een gunstigen Stand te Amsterdam en in andere steden des Rijks, een **DEPOTHOUDER**, die zich met den verkoop belasten wil van

PHOTOGÈNE (NIEUWE PATENT-OLIE,)

van buitengewoon GOEDE KWALITEIT. Reflecterenden gelieven zich Franco te Adresseren onder Lett. A. bij den Boekhandelaar D. J. P. STORM LOTZ te Rotterdam. (21735)

HOFF'sche MALZ-EXTRACT, HOFF'sche BORSTVERSTERKEND MALZ en HOFF'sche AROMATISCH BAD-MALZ.

Geconcessioneerd door de Hoven van PRUISEN, OOSTENRIJK, BEIJEREN, enz., en dezer dagen met de ZILVEREN MEDAILLE en DIPLOMA door de SOCIÉTÉ SCIENTIFIQUE te PARIJS bekroond.

Wij veroorloven ons hier openbaar te maken eene bij ons van eene Geachte zijde, ingekomene Missive, waaruit al meer en meer de heilkrachtige resultaten van onze **PRAEPARATEN** kan worden opgemaakt en het in de Nederlanden van dag tot dag toenemend debiet, wordt geconstateerd.

LEYDEN, 18 December 1861.

De Heer JOH. HOFF, te Amsterdam.

MIJN HEER!

„BIJ DEZE VERZOEK IK UEd. VRIENDELIJK, MIJ TEN SPOEDIGSTE TE WILLEN ZENDEN 480 „FLESSCHEN MALZ-EXTRACT. IK HEB DE ZENDING VERDUBBELD OMDAT DE VERKOOP „VAN UW EXTRACT ZOODANIG TOENEEMT, DAT DE MEESTE GEBRUIKERS ER VAN 6 EN 12 „FLESSCHEN TE GELIJK NEMEN. IK HOOR NIETS ANDERS ALS DE GUNSTIGE RESULTATEN, EN „ZAL UEd. EERLANG DE REEDS BIJ MIJ ONTVANGEN BRIEVEN OVER DE DEUGDZAAMHEID EN „BUITENGEWOON GUNSTIGE WERKING EN UITKOMSTEN VAN UWE PRAEPARATEN, DOEN TOEKOMEN. GELIEVE MET HET AFZENDEN EEN WEINIG HAAST TE MAKEN."

Na groete
UE. Dienaar,
(Get.) **L. G. DIRKS,**
VERKOOPHUIS, Donkersteeg.

Ten einde zich te vrijwaren tegen den aankoop van NAGEMAAKTE, WERKINGLOOZE Praeparaten, gelieve men naauwkeurig op mijne **ETIQUETTEN** en **HANDTEEKENING**, maar ook **VOORAL OP MIJN CACHET**, te letten; daar ik alleen dan voor de echtheid insta wanneer mijne Fleschen en Doozen daarvan voorzien zijn.

JOH. HOFF, te Berlijn,

(21785) **CENTRAAL-DEPOT VOOR DE NEDERLANDEN TE AMSTERDAM,**
O. Z. Voorburgwal tusschen de St. Jan- en St. Annastraten, J 342.

NB. De Brochure over de **HOFF'sche PRAEPARATEN**, is in het Nederduitsch vertaald tegen den prijs van 10 Cents te bekomen bij **G. THEOD. BOM**, Boekhandelaar te Amsterdam, in de Kalverstraat, E 10, alsmede aan mijn Kantoor verkrijgbaar.

Bij de GEBROEDERS DIEDERICHS, te Amsterdam, en voorts bij de voornaamste Boekhandelaren in Nederland, is, tegen den VOORBEELDELOOS GOEDKOOPEN PRIJS en CONTANTE BETALING van slechts

f 5 IN PLAATS VAN *f* 10

te bekomen, de EENIGSTE VOLLEDIGE UITGAVE van de

DICHTERLIJKE WERKEN VAN JACOB CATS,

RIDDER, RAADPENSIONARIS VAN HOLLAND, ENZ.,

Versierd met 's Dichters Portret, Facsimile en Zegel, benevens eene Afbeelding van het Standbeeld, in 1629 te Brouwershaven opgerigt, het Afbeeldsel van ANNA MARIA SCHUERMANS, eene Levensschets des Dichters en eene Voorrede en eenige Aanteekeningen van **P. G. WITSEN GEIJSBEEK.**

Twee Royaal 8o. Boekdeelen, in Kartonnen Banden, met Vergulde Rugtitels, (1250 Bladzijden in 2 en 3 Kolommen Gedrukt).

Sedert Twee Eeuwen is **JACOB CATS** de geliefde Volksdichter der geheele Nederlandsche Natie; de opvolging der Geslachten, de omwentelingen in het Staatsbestuur, de zeden en begrippen, de verfijning in den Letterkundigen smaak, noch geene omstandigheid hoegenaamd, heeft iets van zijn gevestigden roem ontnomen; Rijk en Arm, Jong en Oud, Stedeling en Landman, iedereen leest de Werken van **VADER CATS**, met nut, genoegen en graagte, de ondervinding heeft ten volle bevestigd hetgeen de Dichter JEREMIAS DE DECKER, zeide:

»Dat CATS alleen door zijn Gedicht
Meer blinde Zielen bragt tot Licht;
Meer dartelen tot schamen,
Dan al ons Dichters zamen.

De voorraad dezer Uitgave, die met alle andere in volledigheid kan wedijveren, is zeer gering.
Men kan in het bezit van bovenvermelde verzameling van **CATS WERKEN** geraken door toezending van VIJF GULDENS, hetzij in Contanten of eenen Postwissel, aan de Uitgevers. **GEBROEDERS DIEDERICHS.** (21754)

Die iets te vorderen hebben van, of verschuldigd zijn aan den beneficiairen Boedel van wijlen den Heer W. J. H. VAN OOSTERZEE, in leven Kunsthandelaar te Rotterdam, op 29 October 1861 overleden, worden verzocht daarvan opgaaf of betaling te doen ten Kantore van de Notarissen VAN DER HOOP EN REEPMAKER, aldaar. (21711)

FAILLISSEMENT.

Bij Vonnis van de Arrondissements-Regtbank te Zwolle van den Dertienden December 1861 is de Heer JACOB JAN BERGHUIJS, Koopman en Winkelier te Kampen, verklaard te zijn in staat van Faillissement, waarvan de Opening bepaald is op den 12den DECEMBER, met benoeming van den Edel Achtbaren Heer Mr. J. E. VAN NES, Regter in genoemde Regtbank, tot Regter-Commissaris en den Heer Mr. S. H. DE LA SABLONIÈRE, Advocaat te Kampen, tot Curator, wordende HH. Crediteuren verzocht hunne Schuldvorderingen ten spoedigste franco aan den Ondergeteekende in te zenden. (21722)

KAMPEN, 14 December 1861. S. H. DE LA SABLONIÈRE, Curator.

De Burgemeester van URK roept ter reclame op, de Regthebbenden op de navolgende uit de Zuiderzee alhier aangebragte **GOEDEREN**, als:

Eenig Staand en Loopend Touwwerk, 1 Boven- en 1 Onder-Ra, 1 Steng, 1 stuk Mast, 4 Razeilen, 1 stuk Raketting, 1 Noordsche Balk, 1 Dito Paal, 1 Roer van eene Visscherssloep, 56 Noordsche Deelen, lang 4 à 6 El, 1 Badding, 3 stukken, gr. Paal en 1 stuk IJzer (alles ongemerkt).

De Burgemeester voornoemd,
(21717) **K. KRAMER.**

HOLLANDSCHE

IJZEREN SPOORWEG-MAATSCHAPPIJ.

AANBESTEDING.

Op Dingsdag den 24sten December a. s., des Middags ten 12 Ure, zal op het Station te Rotterdam worden **AANBESTEED:**

Het BOUWEN van eene BRUG in den Spoorweg over de Wetering van het Waterproject te Rotterdam.

Teekeningen liggen ter inzage bij den Heer Ingenieur van den Weg te 's Gravenhage, alwaar Bestekken verkrijgbaar zijn en die aanwijzing ter plaatse zal doen op den 23sten December, des Middags ten 12 Ure, uitgaande van Rotterdam. (21377)

J. OTTERBEEK, A. J. B. VAN WAIJENBURG, W. LEENDERTZ CZN., J. VALKENBURG, H. F. SMITH, A. A. VAN WAIJENBURG, J. G. VAN GINKEL, J. L. WIJTMAN, P. J. OOLGAARDT, J. G. OTTERBEEK, W. F. WESTERMANN, H. T. DUNNEWOLD, A. VAN IJSENDIJK EZN. en D. KOOP, Makelaars, zullen op **HEDEN** DONDERDAG 19 DECEMBER 1861, des Avonds ten Zes Ure, in *de Brakke Grond*, in de Nes, te Amsterdam, Verkoopen:

6335 Doozen, 640 Kistjes	NIEUWE **SMIRNA VIJGEN.**	
226 Vaten	NIEUW **ROOD ROZIJN.**	
223 dito	NIEUW **ZWART ROZIJN.**	
500 dito	NIEUW **SAMOS ROZIJN.**	

Per de Schepen *Levant* en *Californie* van Smirna en Samos aangebragt. (21205)

Liggende en te zien, zoo als nader bij Notitie zal worden aangewezen.

P. L. POSTHUMUS en J. J. BOLDOOT, Makelaars, zullen op Dingsdag den 14den Januarij 1862 en volgende Dagen, in het Locaal voor Publieke Verkoopingen door Notarissen, genaamd het *O. Z. Heeren Logement*, ten overstaan van den Notaris W. P. C. FABIUS, Verkoopen: Onderscheidene **MEUBILAIRE** en andere **GOEDEREN**, Juweelen, Goud, Zilverwerk en Kostbaarheden; alsmede Natuur-, Meet- en Gezigtkundige **INSTRUMENTEN**, Goochelstukken, Draaibanken, Gereedschappen, enz., waaronder voorkomt de **INBOEDEL**, nagelaten door wijlen den Heer G. SCHEPERS en mede wijlen Mejufvrouw J. M. SOMMERKAMP. De Notitiën zullen in tijds verkrijgbaar en de Goederen twee dagen bevorens voor een ieder te zien zijn. (21738)

UIT DE HAND TE KOOP:

Een extra welbezeild **KOFSCHIP** groot 108 Ton, gebouwd in 1851, 5/6 G 1.1 bij VERITAS.

Een extra welbezeild **KOFSCHIP**, groot 94 Ton, gebouwd in 1841.

Een extra welbezeild **KOFSCHIP**, groot 79 Ton, gebouwd in 1854, 3/3 G 1.1 bij Veritas.

Nadere informatie met franco Brieven bij den Cargadoor A. SPEKMAN, Binnenkant, U 113, te Amsterdam; bij wien tevens TE KOOP gevraagd wordt een Nederlandsch **KOFSCHIP** van 110 tot 130 Ton. (21489)

In den Jare 1800 Een en Zestig, den Dertienden December ten verzoeke van DIRK VERMEULEN, wonende te Varik, en uit kracht

van een verlof aan den Requirant verleend door de Arrondissements Regtbank te Tiel, bij beschikking van den 6den December 1861, domicilie kiezende ten deze ten Kantore van Mr. N. T. J. VAN EVERDINGEN, Procureur te Tiel, dien hij tevens tot zijnen Procureur ten deze verklaart te stellen, heb ik WILLEM AREND HARTE, Deurwaarder bij de Arrondissements-Regtbank te Tiel, wonende aldaar, behoorlijk gepatenteerd,

VOOR DE EERSTE MAAL

GEDAGVAARD:

GOOSSEN JAN VERMEULEN, Zoon van den Requirant en wijlen zijne Huisvrouw HELENA WERNER, laatst gewoond hebbende te Varik, doch thans afwezig, gevolgelijk mijn exploit doende bij aanplakking aan de voorname deur der Vergaderplaats van gemelde Regtbank, alsmede aan het Huis der Gemeente te Varik, met overgifte van een tweede afschrift aan den Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij die Regtbank, welke het oorspronkelijke met *gezien* heeft geteekend en bij plaatsing in het *Algemeen Handelsblad* en de *Haarlemsche Courant*, als bij gemelde beschikking daartoe uitdrukkelijk aangewezen Nieuwspapieren;

Om na verloop van drie Maanden na heden en alzoo op Vrijdag den 28sten Maart 1862, des Voormiddags ten 10 Ure, ter plaatse harer gewone Teregtzittingen bij voorafgestelden Procureur te verschijnen voor de Arrondissements-Regtbank te Tiel, ten einde alsdan te hooren eisch doen en concluderen. Dat:

Aangezien de Gedaagde in het jaar 1828 vrijwillig bij het Nederlandsche Leger in dienst is getreden bij het toenmalige Regement Huzaren.

Aangezien bij dat Corps in 1833 heimelijk heeft verlaten en zich naar Frankrijk heeft begeven waar hij dienst heeft genomen bij het Vreemden-Legioen.

Aangezien de laatste tijding van hem is ontvangen bij eenen brief gedateerd 8 April 1837, en geschreven uit het Militaire Hospitaal te Toulon, alwaar hij toen ziek lag en sedert niets meer van hem is vernomen.

Aangezien er alzoo meer dan vijf jaren zijn verloopen na de laatste tijding, zonder dat er eenig bewijs van zijn aanwezen of overlijden is ingekomen.

Aangezien de gedaagde noch voor noch bij zijn vertrek eenige volmagt tot waarneming zijner zaken gelaten, noch order op het beheer derzelve gesteld heeft.

Aangezien de Eischer als Vader en mede Erfgenaam des Gedaagde er belang bij heeft, dat bij vonnis der voornoemde Regtbank, worde verklaard, dat er regtsvermoeden van overlijden van den Gedaagde bestaat en zulks sedert 8 April 1837.

Mitsdien aan gemelde Regtbank in persoon of door iemand van zijnentwege van zijn aanwezen te doen blijken, den Gedaagde tevens aanzeggende:

Dat bij gebreke daarvan en wanneer alzoo niet behoorlijk van zijn aanwezen mogt blijken, door den Eischer zal worden geconcludeerd:

Dat hem zal worden verleend Acte dier niet verschijning en tevens verlof tot het doen eener Tweede Dagvaarding.

Waarvan de kosten zijn Tien Gulden 27½ Cents.

(Was geteekend) W. A. HARTE.

Gezien door mij Officier van Justitie te Tiel, op heden den Dertienden December 1800 Een en Zestig.

(Was geteekend) J. L. RAMBONNET.

SPECIFICATIE.		
2 Expl.	ƒ 1.50	Geregistreerd te Tiel, den Veertienden December 1800 Een en Zestig, deel 34, folio 15, recto vak 6, een blad, geen renvooi. Ontvangen voor regt ƒ 0.80, 38 Opcenten ad ƒ 0.30½, te zamen Een Gulden Tien en Een Halve Cents.
Zegels	" 2.07	
Schrijfloon	" 2.40	
Aanplak visa	" 0.90	
Rep.	" 0.30	
Afstand	" 2.—	
Register	" 1.10½	De Ontvanger, (Was geteekend) KELLY.
	ƒ 10.27½	(21724)

J. M. LUIDER,

Papenbrugsteeg, het eerste FRUITHUIS *van de Warmoesstraat*, N°. 577, heeft verkrijgbaar beste **WINTER-APPELEN**, als: Bellefleur, Zure Paradijs 45 Cents, Zure Renetten 50 Cents, Zoete Renetten 40 Cents, Grauwe Holaars 40 Cents en Stoofpeeren 80 Cents per 5 Kop; per Mud tot verminderden Prijs; ook beste **TAFELPEEREN** en **APPELEN**, **WITTE** en **BLAAUWE DRUIVEN**, beste Zoete China's-Appelen van 60 Cents per dozijn en hooger, Spaansche Castanjes 13 Cents per 5 Once, Citroenen 35 à 40 Cents per dozijn, enz., enz. (21748)

Wij hebben de eer hiermede kennis te geven, dat wij onze IJZERGIETERIJ en FABRIEK van WERKTUIGEN, Roeters Eiland, W 118/121, op heden aan den Heer **G. H. BROEKMAN Lz.** hebben OVERGEDAAN.

Bedankende voor het door ons zoo ruimschoots genoten vertrouwen, ver zoeken wij beleefdelijk, dit wel op onzen Opvolger te willen overdragen.

GEBRs. NERING BÖGEL.

De Liquidatie der nog loopende Zaken zal door beide Leden onzer Firma geschieden, Kantoor houdende Prinsengracht bij de Weesperstraat, W 720.

Ingevolge bovenstaande Advertentie, heb ik de eer te berigten, dat de IJZERGIETERIJ en FABRIEK van WERKTUIGEN van de Heeren **GEBR. NERING BÖGEL**, op heden door mij is OVERGENOMEN en op denzelfden voet zal worden voortgezet, terwijl ik mij tevens, door het plaatsen van Stoomhamers, gereed zal inrigten tot het SMEDEN van ZWAAR en LIGT IJZERWERK; mij tot bovenbedoelde werkzaamheden minzaam aanbevelende. (21569)

AMSTERDAM, 14 December 1861. **G. H. BROEKMAN Lz.**

MEN VRAAGT TE HUUR

tegen Mei 1862: Een Droog, Zuiver **HUIS** of **BOVENHUIS**, met Vijf a Zes Kamers, Keuken, enz., op een aangenamen Stand tegen den Huurprijs van ƒ400 a ƒ450. Franco Brieven, met opgave van Localiteit onder Lett. A. B. bij den Boekhandelaar B. H. DE RONDEN, Utrechtschestraat bij de Keizersgracht, N°. 858. (21704)

KAMERS GEVRAAGD.

Worden gevraagd Twee of Drie **ONGEMEUBELEERDE KAMERS** met TAPIJTEN en GORDIJNEN, liefst in den omtrek van den Amstel, om dadelijk te aanvaarden. Brieven Franco bij J. BLEEKER, Boekhandelaar, Prinsengracht over het Amstelveld, Z 419, onder Letter B. (21688)

WORDT TE HUUR GEVRAAGD

tegen 1°. Mei aanstaande, VOOR BEJAARDE LIEDEN, een **VRIJ BOVENHUIS**, van de noodige Gemakken voorzien, waarvan men de zuiverheid kan guaranderen, tegen den Huurprijs van ƒ 160 a ƒ 170, vooruit te betalen. Adres onder Lett. E. waarvan opgave van Stand en eenige nadere beschrijving bij den Kantoor-Boekverkooper R. C. LEPPER, Rokin, N°. 169. (21690)

MEN VRAAGT tegen 1°. Februarij in een Winkelhuis, eene **BURGER DIENSTMEID**, van de P. G., tegen goed Loon en verval. Hierop reflecterenden vervoegen zich met franco Briefjes, onder Lr. A. B. Z., waarin opgaven van ouderdom, waar en hoe lang gediend, aan het Bureau Handelsblad. (21734)

Met primo Mei biedt men IN HUUR aan een groot **HUIS**, op eene der Hoofdgrachten dezer Stad, in de nabijheid der Beurs, bevattende vele Kamers, twee open Plaatsen, Zolders, Vliering, Keuken, Provisiekelder, enz. Adres met franco Brieven, onder Lett. K., bij den Boekhandelaar D. WERLEMANN JR., Heerenstraat, RR 225, te Amsterdam. (21720)

HUISHOUDSTER.

Zonder hulp van eene vaste Dienstmeid wordt gevraagd tegen Februarij of Maart bij een Weduwnaar met één Zoon eene **HUISHOUDSTER**. Eigenhandige Franco Brieven met opgaaf van Ouderdom, Bekwaamheden, tegenwoordige of vroegere Betrekkingen en Religie. Op eene fatsoenlijke Behandeling kan men staat maken. Adres Lett. R. bij den Boekhandelaar A. VAN DORSTEN Jr., Lijnmarkt te Utrecht. (21716)

AANBIEDING.

Een **JONG MENSCH** uit de fatsoenlijken stand, 21 jaren oud, reeds eenige Jaren op een KANTOOR werkzaam, bekend met de Fransche en Duitsche Talen, wenschte zich hier, in de Oost- of West-Indiën in eene **COMMERCIEELE BETREKKING** geplaatst te zien. Men gelieve zich met franco Brieven te adresseren onder Lett. R. M. Bureau Handelsblad. (21752)

HEEREN FABRIEKANTEN.

Een geroutineerd **REIZIGER**, aangaande soliditeit en moraliteit de beste Getuigenis kunnende produceren, genoegzaam alle Provinciën des Rijks bereizende, zag zich gaarne tevens belast met den Verkoop van Courante Artikelen, echter weinig Monsters bevattende. Iemand hiertoe genegen, vervoege zich met Franco Brieven, tevens vermeldende den aard der Artikelen, alsmede de Conditiën, onder Lr. K. bij de Boekhandelaars VAN PADDENBURG & COMP., te Utrecht. (21721)

CORRESPONDENTEN GEVRAAGD

voor eene **DAGELIJKS VERSCHIJNENDE COURANT** in de Gemeenten GORINCHEM, HOORN, ZALT-BOMMEL, MEPPEL, DELFT, SCHIEDAM, ASSEN, ZWOLLE, HARDERWIJK, HAARLEM, DORDRECHT, 's BOSCH, BROUWERSHAVEN, VLISSINGEN, ARNHEM en MAASTRICHT. Brieven Franco, Letters P. P., aan den Boekhandelaar **P. M. VAN DER MADE**, Stilsteeg G 88, te Amsterdam. (21719)

INCASSEREN.

Een sedert meer dan 20 jaren bestaand **KASSIERSHUIS** biedt aan, zeer voordeelige voorwaarden tot incasseren, voorschotten tegen borgtogt, en bij belangrijke incasseeringen wederkeerigen waarborg. Adres lett. O franco bij den Boekverkooper J. M. VAN 'T HAAFF, te 's Gravenhage. (21540)

EEN NIEUW WERK VAN

E. BULWER LYTTON.

VAN DRUTEN EN BLEEKER, te Sneek, geven uit:

E. BULWER LYTTON, Een zonderlinge Geschiedenis, Uit het Engelsch door W. MENSING, 1ste tot 4de afl. ƒ 1.20. Compleet in 16 à 20 afleveringen.

Miss **MULOCK**, Olivia, een Verhaal. Uit het Engelsch, 2 deelen, met 2 Vignetten ƒ 6.

MEVR. **WESTRHEENE**, Levensstrijd en Levensvreugde. Een Verhaal. Uit het Engelsch. 2 deelen met 2 titelplaten ƒ 3.90. Gebonden ƒ 4.70.

GRUBE, Schetsen en Tafereelen uit het leven der Natuur en der Menschen in de vijf Werelddeelen. Naar den derden druk uit het Hoogduitsch door Dr. A. W. VAN CAMPEN. AZIË en AUSTRALIË. Met gegraveerden titel en plaat ƒ 1.40. Gebonden ƒ 1.80.

GRUBE, Schetsen en Tafereelen uit het leven der Natuur en der Menschen in de vijf Werelddeelen. AMERIKA. Met gegraveerden titel en plaat ƒ 1.40. Gebonden ƒ 1.80.

A. TROLLOPE, De Bertrams, een Verhaal. Naar den derden druk uit het Engelsch. 2 Deelen in gr. 8vo, met 2 vignetten ƒ 6.60.

CH. KINGSLEY, Naar het Westen! Een Verhaal. Naar den vierden druk uit het Engelsch. 2 Deelen in gr. 8vo, met 2 vignetten ƒ 6.30.

NATHANIEL HAWTHORNE, Herschepping of de Roman van Monte Beni. Naar den derden druk uit het Engelsch. 2 Deelen in gr. 8vo, met 2 titelplaten ƒ 6.

CATHERINE SINCLAIR, Jane Bouverie, of voorspoed en tegenspoed. Met eene voorrede van E. J. HASEBROEK. In postf. ƒ 1.50, Gebonden ƒ 1.90. (21749)

REVALENTA ARABICA.

Mej. de Wed. K. DRAGER, te Franeker, vertelde ons, dat in omstreken aldaar eene Dame woont, die volstrekt niets anders dan R... lenta nuttigen kan, en zich daarbij zoo wel bevindt, dat zij vo... spoedig in staat te zijn, om ook weer andere Spijzen te gebruiken.

Belanghebbenden kunnen den naam der Dame bij Mejufvr. DRAG... mondelings bevragen.

Dat de **REVALENTA** een bijzonder heilzamen invloed op de ... verterings-organen uitoefent, daarvan kan zich iedereen, ziek of ge... spoedig overtuigen; men gebruike het slechts acht dagen achtereen, ... voor ontbijt, en wij zijn overtuigd, dat de eetlust grooter, de ... geregelder, het bloed zuiverder, borst en hoofd vrijer zullen zijn ... woonlijk.

Al wie aan eene *zwakke maag* lijdt, aan *hartwater*, *zuur*, *oprisp... maagpijn*, *maagkramp*, *kolyk*, aan *spanning na den maaltijd*, *op... misselijkheid en zenuwachtig beven*, bij het gebruik der handen, ... door DU BARRY's **REVALENTA** spoedig daarvan bevrijden.

De Prijs der **REVALENTA** is: Kleine Bussen 87½ Ct., 1 ... 2 ℔ ƒ 3.50, 5 ℔ ƒ 8, 12 ℔ ƒ 16.

Men lette er vooral op, dat iedere Bus, tot waarborg der echtheid, ... »F. VON WINDHEIM & C°., VERKOOPHUIS" geteekend is. ... **VERKOOPHUIS** en de bekende Depôts. (2174...)

PIANOMAGAZIJN

van P. VAN LEEUWE...

Heerengracht bij den Blaauwburgwal, 317, **te AMSTERDAM.**

VOORHANDEN: Twee uitmuntende opstaande **PIANINO'S** ... taaf à ƒ 90 en ƒ 150; goed geconserveerde vierkante **PIANO'S** ... ƒ 16, ƒ 22, enz.; alsmede twee echte sterk toongevende **BRO... WOODS PIANO'S**, à ƒ 110 en ƒ 120. Nieuwe Palissander **SERAPHINE HUIS-** of **KERKORGELS**, buitengewoon ... koop ƒ 140, enz. Alles met 10 jaren garantie. Brieven franco. (216...)

SOLIEDE

KLEEDINGSTUKKE...

voor dit Saizoen, zijn steeds in voorraad of worden ten spoedigste ... ZEER GOEDKOOPE PRIJZEN naar het lijf gemaakt bij **S. STOK...** Heiligenweg, D 240. (2069...)

BUITENGEWONE

GELEGENHEID!

2000 PAREN GLACÉ HANDSCHOENE...

(Chevreaux) 1ste Kwaliteit à ƒ 1.25 het Paar; bij het Dozijn ƒ 13.80.

HUIS LAURENT, Vijzelstraat, X 554.

(21585) **A. GROUSSOT**, Opvolger.

Bij C. F. STEMLER, Boekh. te Amsterdam, is ui... geven en alom te ontbieden:

EENE GROOTE MET 64 KARTONS OMRING...

GEHEEL NIEUW ONTWORPEN

KAART VAN EUROPA

door J. KUIJPER.

In Vier bladen Imperiaal formaat, gekleurd in Losse bladen ƒ 10, ... Linnen in Etui ƒ 14 en op dito, Vernist en met Rollen ƒ 15, ... het ware de Pendant der vroeger uitgegeven

WERELDKAART

opgedragen aan de NED. HANDELMAATSCHAPPIJ, omgeven ... een rand **VLAGGEN** der Zeevarende Natiën. Gekleurd op Linne... Vernist met Rollen ƒ 15.

J. KUIJPER, ATLAS DER WERELD, met Tekst, inhoude... 30 gekleurde Kaarten, in Folio gebonden ƒ 18.

DITO ZONDER den Tekst ALLÉÉN de Kaarten, gebonden ƒ 1...

KAART VAN HET ENGELSCHE KANAAL, voor ... gebruik, op Karton en Vernist ƒ 1.80. (2172...)

HET KANAAL VAN HOLLAND OP ZIJN SMALST.

Bij G. B. VAN GOOR, te Gouda, komt van de P... de 5de Aflev. van den 3den DRUK van:

J. GIRARDIN.

SCHEIKUNDE

VOOR DEN BESCHAAFDEN STAND EN HET FABRIEKWE... uit het Fransch vertaald naar de 4de geheel omgewerkte uitgave ... **J. B. PEETERS**, Apotheker te Gouda. — Opgehelderd door een ... aantal fraaije Houtsnee-Figuren. Het geheel zal in 2 deelen komplee... Prijs per Aflev. van 96 pagina's ƒ 1.

In dezen 3den druk van GIRARDIN'S *Scheikunde* zijn niet allee... jongste vindingen en vorderingen op het gebied van die wetenschap ... het Fabriekwezen opgenomen, en tal van onderwerpen in helderder ... gesteld en met nieuwe afbeeldingen verrijkt, maar het geheel heeft ... meer methodische schikking der behandelde zaken groote wijziging ... dean, zoodat er als ware het *een nieuw werk* uit geboren is. ... haalt het zijn reeds vroeger verworven Europeschen roem, ... overbodig zijn, het verder aan het Publiek in het algemeen, ... de bezitters van de vorige uitgaven aan te bevelen. (2069...)

Gelegenheids-Geschenk.

GEÏLLUSTREERD

GULDENS TIJDSCHRIFT, DEEL ...

(52 Nommers, 26 groote en kleine Platen met daarenboven eene ... plaat, 416 Pagina's).

Keurig gebonden, à ƒ 1 30, inhoudende: 17 uitgezochte luimige en ... Gedichten, waaronder uitmunten. Leven, Liefde, Lied door S. ... De Contradans, een allergeestigst luimig wals versje. Het Wiege... door Hendrika. Zwanenzang van 1860 en 1861, door C. H. K. ... keuze, door Md, enz. Voorts bevat het: 7 keurige Novellen, ... de Zoon van den Pontenier, treffend schoon geschreven is. De ... zastukjes: De Japon en zes weken en het zonderlinge wederzien ... vele anderen doen schudden van lagchen; kortom, aan de veelzijdige ... en luimige afwisseling van het Geïllustreerd Guldens Tijdschrift is ... te danken, dat het getal Abonnés op het 2de Deel, nu reeds **9000** ... **INHOUD** van Dl. 2, N°. 29. Eenige dagen uit het leven ... Vrijbuiter, door A. D. van Buren Schele (wordt vervolgd). De ... spoeden van Franciscus Spillebeen, door J. B. (slot). Raadsel door ... Nuhout te Amsterdam. Gedachten en spreuken, 18—23 December ... Correspondentie. Oplossing van het raadsel in N°. 24.

Abonnement in losse Nommers per jaar, slechts ƒ 1, franco p. P. ...

Uitgave van **G. M. VAN GELDER**, te Amsterdam.

SPIJKER-BALSEM VOOR DE BLAAUWE VLEKKEN VAN DEN GEVALLEN MINISTER VAN HEEMSTR...

De Geïllustreerde

ALMANAK ASMODÉE 1862.

Heilboekje voor Zwartgalligen, — Vreugdebode voor opgeruimden van Geest, — Scherpregter voor de Boozen, — Spookgestalte voor Politie... en andere Knoeijers, met keurigen Omslag en Vier Lithografiën, toegevoegd aan Uijen en Satyren. Het Geestige Product van den Kre... Duivel is toegeheiligd aan: **DE HAARLEMSCHE NIJVERHEIDS-TENTOONSTELLINGS-MANNEN.** (Eene Lithographie ... de Medaille-Uitdeeling vereeuwigt DE LANGE NEUZEN der Commissie en van anderen). (21720)

De **ALMANAK** bevat voor ieder wat, en zal, zoo sommigen zich ook al over zijn inhoud zullen ergeren, toch zeker weer een aantal nieuwe vrienden maken. Beider GULDEN, (de spotprijs van dezen Almanak,) zal ons even welkom zijn. Uitgever **MULDER H.**, Nes A 324, Amsterdam.

AMSTERDAM, Woensdag 18 December.

...r wij vernemen heeft de Heer van Heemstra, Minister van Binnenl. ..., zich gisteren met zijne hoofd-ambtenaren bezig gehouden met het ...dheid brengen eener credietwet voor dat departement. Reeds is het ...p daartoe aan de overweging van den Raad van State onderworpen.

...Staatsblad N°. 104 bevat een koninklijk besluit van 7 December houdende goedkeuring der statuten van de vereeniging „Nijverheid," ...uwarden, en erkenning dier vereeniging als regtspersoon.

...besluit van 12 dezer, N°. 70, heeft Z. M. de goedkeuring verleend ...de statuten der Veenendaalsche stoom-spinnerij en weverij, onder directie ...de Heeren J. W. Mijnssen, D. Bottenheim, J. J. Mijnssen en S. ...nheim.

...eren is aan het ministerie van binnenl. zaken aanbesteed: 1°. Het maken ...ondwerken voor een gedeelte van den spoorweg van Harlingen. De ...e inschrijver was de Heer van Tienhoven, te Werkendam, voor ...800; 2°. het maken van een gedeelte van de aardenbaan voor den ...weg van Arnhem tot Zutphen. De minste inschrijver was de Heer ...nk, te Arnhem, voor ƒ 256,000; 3°. het bouwen van het regter land... voor de brug over de rivier de IJssel te Zutphen. De minste in...ver was de Heer van Doorn, te Ameide, voor ƒ 35,555; 4°. het maken ...de aardenbaan en de kunstwerken, het leveren van ballast en het ...n van sporen voor den spoorweg van Breda tot Tilburg. De minste ...ijver was de Heer van der Grient, te 's Bosch, voor ƒ 237,765.

...ste STAATS-LOTERIJ. Prijzen van ƒ 1000 en daarboven. 5de Klasse ...Lijst: N°. 2152 ƒ 50,000, N°. 16370, 3805 en 6103 ieder ƒ 1000.

'sGRAVENHAGE, 18 Dec. Z. M. de Koning heeft heden in een ...der gehoor ontvangen de leden van de Eerste Kamer der Staten-...aal, alsook verschillende autoriteiten.

Heden middag heeft er ten hove een groot diner plaats, waaraan ... de Koningin-Moeder en Z. K. H. de Prins van Oranje zullen deel-...n, en waarop ministers, verscheidene leden van de Staten-Generaal en ...andere personen genoodigd zijn. Dat diner zal gehouden worden in ...langs verfraaide salons, die op prachtige wijze zijn ingerigt.

Naar men nu verneemt zal 16 Jan. a. s. de eerste voorstelling van ...ninklijke artisten te hove worden gegeven.

Bij arrest van den hoogen raad van heden is vernietigd een arrest ...het hof in Overijssel, in zake P. O. Schaap. De raad heeft den gere-...erde schuldig verklaard aan deelneming van het hier te lande in ...op brengen van nagemaakte zilveren munt en hem veroordeeld tot correctionele gevangenisstraf van een jaar en geldboete van ƒ 50.

LEIDEN, 18 Dec. Heden is alhier tot doctor in de regten bevor-...d de Heer W. D. Bosch Hz., geboren te 's Hertogenbosch, na openlijke ...ediging van een academisch proefschrift, „over de bevoorregte schul-..., welke volgens art. 750 W. v. K. op de aldaar bedoelde schepen en ...uigen rusten."

...RECHT, 18 Dec. Eergisteren is de Heer C. Numans, aan de uni-...eit te Heidelberg tot medicinae doctor bevorderd, na het afleggen der ...e vereischte examina, door de geneeskundige faculteit der Utrecht-...hoogeschool als zoodanig bevestigd.

ARNHEM, 17 Dec. Daar er onlangs door Z. M. een zestal der onder-...eren van het leger hier te lande tot 2de luit. kwartierm. bij het leger ...Oost-Indie zijn benoemd, zoo is door den minister van kolonien bepaald ...n de onder-officieren, welke ook aan de vereischten van het examen ... beantwoord, en thans niet tot bovengemelden rang kunnen benoemd ..., de gelegenheid worde aangeboden om zich al dadelijk te bekwa-... voor den rang van 2de luit. der inf. bij het Indisch leger; zullende ...en, die daartoe genegen zijn, alleen voor eene bij de corpsen in te ...n commissie een voldoend examen hebben af te leggen in de inf.-regle-...en en verdere militaire vakken. Degenen, welke zich hiertoe niet ge-... verklaren, zullen hunne benoeming tot 2de luit.-kwartierm bij het ...-Indisch leger, wanneer daartoe gelegenheid bestaat, moeten afwachten.

HARDERWIJK, 17 Dec. Bij het detachement suppletie troepen, ...lke met het schip Sliedrecht, gezagvoerder Y. Feenstra, den 28sten ...er te Rotterdam zullen embarqueren, ten einde naar Java te vertrekken, ingedeeld worden het detachement artilleristen, die te 's Gravenhage ...n twee maanden de proeven hebben bijgewoond met het getrokken ...chut.

ASSEN, 17 Dec. Sedert den storm van den 12den Nov. jl. is schip-... Jansen, uit Nieuwe-Diep met eene lading steenkolen vertrokken, ver-.... De lading was bestemd voor de Smilde. Alle nasporingen zijn tot ...en vruchteloos geweest. Men denkt, dat gemelden schipper met vaar-...g enz. eene prooi der golven is geworden.

LAATSTE BERIGTEN.

LONDEN, Dingsdag 17 December. (*R. O.*)

...et stoomschip Wellesley is van Melbourne gearriveerd, medebrengende ...482 oncen goud.

LONDEN, Dingsdag 17 December.

Thee slap. — *Koffij* flaauw, native 68 a 69.6. — *Suiker* stil. — *Rijst* ...t. — Schotsch *IJzer* 48.6. Melbourne dito 48.1½ a 48.3. — *Patent-...lie* 45.6 a 46. — *Lijnolie* 33.9 a 34. *Talk* met stille markt: in loco 51, Jan.—Maart 52, Dec. 51, April—...nij 52. Heden bedraagt de aflevering 139 v. Er was niets aangevoerd. — *...nnep*: Petersb. £ 34.10 a 35, Riga Rein £ 35.12.6.

LIVERPOOL, Dingsdag 17 December.

Katoen stationair. De omzet bedraagt 2000 balen.

SOUTHAMPTON, Dingsdag 17 December.

(*R. O.*) De maatschappij voor de stoompakketbooten op de Kaap de ...ede Hoop heeft van de regering bevel bekomen om hare schepen te ...apenen.

WEENEN, Dingsdag 17 December.

Volgens de opgave des Ministers van Financien bij de indiening van ...et budget van den rijksraad, bedroegen de inkomsten in 1860, 300 mil-...oen fl., de uitgaven 344 millioen, en was het deficit 65 millioen. Het ...atste is gedekt door crediet-operatien, ten gevolge waarvan nog 8 mil-...oen in kas blijven. Voor het jaar 1861 zijn de rekeningen nog niet af-...sloten. Het deficit zal dit jaar misschien 40 millioen bedragen. De niet ...epaald opgegeven uitgaven bedragen 59 millioen. De inkomsten zijn door ...en ongeregelden toestand in Hongarije verminderd met 11½ mil-...oen. De gezamenlijke tekorten zullen dit jaar bedragen 109½ millioen, die gedekt worden door crediet-operatien, waarbij het negative ...oordeel wordt aangetoond, dat de regering geen hulp heeft bekomen van ...e nationale bank en geen papieren geld heeft uitgegeven. De begrooting ...oor de dienst van 1862 is voor het hof en het civiele bestuur 99¾ mil-...oen, voor het departement van oorlog 108½ millioen, voor de staatsschuld ...24½ millioen, voor diversen 21⁴/₅ millioen, makende te zamen 354½ millioen, ...e inkomsten zijn geraamd op 296½ millioen en het deficit op 58 millioen, ...behalve het verhoogde cijfer van het militaire budget, ten bedrage van ...2 millioen; het tekort zal deels gedekt worden door verhoogde belastingen en ...eels door crediet-operatien. Hiertoe zal de nation. bank worden gebruikt, wier privilegie verlengd zal worden tegen een renteloos voorschot van 80 millioen. ...aar worden daartegen 20 millioen effectief in maandelijksche termijnen ...an 1 millioen terugbetaald; 44 millioen zullen in 1870 zijn gedelgd. De staatsdomeinen zullen op bepaalde termijnen worden verkocht. Aan de regering blijven ter beschikking over 23 millioenen aan loten van 1860. Het bestuur van financien heeft uit depots 100 millioen aan loten en 3 millioen £ van de Engelsche leening ontvangen. De bank wordt verpligt ...are effecten te verkoopen. Op die wijze zou de staatsschuld geregeld en ...e geregelde koers van den wissel hersteld worden, tevens zal de bank daardoor van den staat onafhankelijk worden gemaakt. De rijksraad heeft onmiddellijk een comité van 9 leden benoemd om het budget te onderzoeken.

(*Dit telegram gisteren avond ten 7 ure te Amsterdam aangekomen, is ...erst ten 8 u. 40 min. aan den besteller ter bezorging afgegeven.*)

HAMBURG, Dingsdag den 17den Dec. 3 pCt. Russen 55¾; 3 pCt. Spanje 44; 2 pCt. Dito 38⅞; Vereinsbank 101½; N.-Duitsche Dito ...7½. — Wissel: Londen 13.04¼; Amst. 35.95.

PARIJS, Dingsdag 17 December.

De *Opinion Nationale* meldt dat al de officieren van het zuidelijke Italiaan-...sche leger bevel hebben ontvangen om tot nader order hunne verblijfplaats niet te verlaten; alle tijdelijke verloven zijn voor het oogenblik geschorst. Koning Victor Emanuel zal in de eerste dagen van Februarij zich naar Napels begeven.

MARSEILLE, Dingsdag 17 December.

Berigten uit Rome melden dat de markies de Lavalette twee uren met den Koning van Napels in conferentie is gebleven. Men verzekert dat Frankrijk de verwijdering des Konings verlangt. De kardinalen deswege geraadpleegd, hebben geadviseerd dat de Koning het Quirinaal vrijwillig zou verlaten en zich naar zijn paleis Farnese zou begeven.

De Pauselijke Minister van Financien heeft aangekondigd, dat de fond-...sen voor de betaling der rente van de buitenlandsche schuld op het einde dezer maand, thans reeds voorhanden zijn.

De gevangenneming van Borges wordt thans bevestigd. Geen enkele Spanjaard is gered. De pachthoeve, waar hij verrast werd, is in brand gestoken en hij was verpligt zich over te geven. Dit geschiedde op 8 December.

TURYN, Dingsdag 17 December.

De *Opinione* weerspreekt het beweren der *Patrie* betreffende de vermoedelijke benoeming van Garibaldi tot stedehouder of burgerlijk gouverneur in de Napelsche provincien. Volgens de *Opinione* zal de zitting van het parlement niet worden gesloten, alvorens de dringende wets-ontwerpen zullen zijn afgedaan. De reis des Konings naar Napels zal ten gevolge der verlengde zitting van het parlement tot het einde van Febr. worden uitgesteld.

Eenige dagbladen insinuatien jegens een hoofdambtenaar hebbende mede gedeeld, die voor zijne eer hoogst beleedigend zijn en de geruchten den Heer Doschi, secretaris-generaal van openbare werken, als den ambtenaar aanduidende, heeft in de *Gazzetta del Popolo* aangekondigd, dat hij de zaak voor de regtbanken zal brengen.

Uit Napels wordt gemeld, dat de bende van Cipriani te Cervinara is binnengerukt, de winkels heeft geplunderd, de gevangenis geopend en 7 gevangenen bevrijd.

Volgens het rapport van Palmieri over de uitbarsting van den Vesuvius, gedagteekend 14 Dec., heeft de sismograaph sedert het jongste verslag nieuwe schokken aangewezen; door den toestel Lamond zijn nieuwe afwijkingen aangetoond. Er is veel rook opgestegen en asch uitgeworpen. Tot 8 ure des ochtends van den 14den verkeerden de instrumenten bij den kegel in een abnormalen toestand.

ROTTERDAM, 18 Dec. De heden geveilde 2014 b. beschadigde Java Rijst zijn verkocht van ƒ 8¼ a 10.

SCHIEDAM, 18 Dec. Moutwijn ƒ 12¾; Jenever ƒ 18¼; Amst. Pr. ƒ 19½.

ROTTERDAM, Woensdag 18 Dec. W. S. 2½ pCt. 62 5/16; Spaansche 2 pCt. 41; Dito Coup.-Cert. 5¾; Ruslands Oblig. bij Hope 100¼; Oostenr. Metall. 43½; Dito 2½ pCt. 23⅛; Dito Nat. 53 9/16; Mexic. 25.

PER TELEGRAAF.

LONDEN, HEDEN, Woensdag 18 December.

(*R. O.*) Berigten uit New-York van 7 Dec. melden dat de dagbladen verzekeren dat de president Lincoln verklaard heeft eene voorzigtige staatkunde te willen volgen in de betrekkingen met het buitenland, dat hij geene vrees koestert voor een oorlog met Engeland, tenzij dit een voorwendsel zoeke om de vijandelijkheden te beginnen, maar dat de regering ten dien opzigte geene ongerustheid heeft. Een regiment Unietroepen heeft Port Royal verlaten en is naar Charleston opgerukt; op 20 mijlen van de stad heeft het 3 batterijen ingenomen en groote hoeveelheden katoen gevonden. De Zuidelijken echter hadden veel vernield. Deze bondstroepen hebben Tybee ontruimd.

Een Nederlandsch eskader sterk 11 vaartuigen, is voor Laguayra verschenen om van Venezuela voldoening te eischen, wegens beleediging der Nederlandsche vlag.

LONDEN, HEDEN, Woensdag 18 December.

Thee en *Suiker* stil. — *Koffij* flaauwer. — *Rijst* vast. — *Granen* zeer stil.

LONDEN, HEDEN, Woensdag 18 Dec. Consols 90¼ a ⅜; 3 pCt. Mex. 26⅝ a ⅞; 3 pCt. Venez. — a —; 1½ pCt. Dito — a —; 4½ pCt. Gren. — a —; 2 pCt. Dito Nieuwe — a —; Dito Uitgest. — a —; 1 pCt. Ecuador — a —; 4½ pCt. Peru —; 4½ pCt. Rusl. —; 2 pCt. Spanje 41⅞ a 42; 3 pCt. Dito — a —; Coup. Cert. 5⅝ a ⅞; Amort. — a —; 4 pCt. Holl. —; Grieken —; Illinois Spw. Aand. 49½ a 50½; Dito Oblig. Constr. Bonds 7 pCt. — a —.

LIVERPOOL, HEDEN, Woensdag 18 December.

Katoen: omzet 10,000 b. tot vaste prijzen.

WEENEN, HEDEN, Woensdag 18 Dec. 5 pCt. Metall. 66.10; Dito Nat. 81.10; Aand. 1854 250 fl. 86.20; Dito 1860 500 fl. 82.10; Bank-Actien 744; Cred.-Actien 177.30. — Wissel op Londen 141.50.

BERLIJN, HEDEN, Woensdag 18 December.

De *Breslauer Zeit.* deelt een berigt mede uit Warschau, waaruit blijkt, dat de administrator van het aartsbisdom van Warschau Bialobrzeski ter dood is veroordeeld. Toen hem het voorstel werd gedaan om zich met een verzoek om gratie tot den Keizer te wenden, gaf hij een ontkennend antwoord, zeggende: »Ik heb niets gedaan waarvoor ik des doods schuldig zou geacht mogen worden."

TWEEDE DEPECHE.

De *Preuss. Zeit* zegt in haar jongste nommer, dat zij van hooger hand is gemagtigd tot de verklaring, dat aan de rede door den Koning tot de geestelijkheid te Letzlingen gehouden, met kwade bedoelingen, eene strekking is toegedicht geheel vreemd aan den inhoud, welke daarenboven geheel verkeerd is voorgesteld. De woorden omtrent de geamnestieerden daarbij den Koning in den mond gelegd, heeft hij niet alleen volstrekt niet geuit, maar daarenboven niets gezegd, waaraan dergelijke beteekenis kan gegeven worden.

BERLIJN, HEDEN, Woensdag 18 December.

Rogge: Dec. 52⅞; voorj. 51⅞; *Raapolie*: Dec. 12²/₃; voorj. 12⁵/₆.

BERLIJN, HEDEN, Woensdag 18 Dec. 5 pCt. Pruis. 107⅛; Mett. 46⅞; Dito Nation. 57; 5 pCt. Russ. 5de Serie 84⅜; Dito 6de Serie 96¼; 4 pCt. Russen —; Cred.-Act. 60⅞; 4 pCt. Poln. Sch. 78½. — Wissel Amst. kort. —; Dito 2/m. —.—; Dito Weenen 8/d. —.—; Dito Petersb. 3/w. —; Dito Londen 3/m. —.—.

FRANKFORT, HEDEN, Woensdag 18 Dec. 5 pCt. Metall. 43⅞; Dito Nat. 55¼, ⅜; Bank-Act. 613; Crediet-Act. 142½, 143; 3 pCt. Spanje 46¾; 2 pCt. Dito 40¾; Oost. Aand. 1858 100 fl. 101¾; Dito 1860 500 fl. 58; Wissel: Weenen k. z. 82⅛; Dito Amst. k. z. 99⅛.

PARIJS, HEDEN, Woensdag 18 December.

De *Moniteur* deelt mede, dat aan het tijdschrift *le Correspondant* eene eerste waarschuwing is gegeven, wegens het opnemen van een gedicht van den Heer Laprade, gerigt tegen den gevestigden staat van zaken en den souverein van Frankrijk.

TWEEDE DEPECHE.

In het rapport van den Heer Troplong over het ontwerp senatus-consult, door hem gisteren in den senaat voorgelezen, wordt uitvoerig gehandeld over de opheffing der buitengewone credieten, de stemming over het budget bij afdeelingen, de grenzen te brengen aan de bevoegdheid tot het doen van af- en overschrijvingen. De rapporteur verwerpt alle denkbeelden tot herstel der ministeriele verantwoordelijkheid, die spil van het parlementaire stelsel, welke door de constitutie bepaaldelijk wordt verworpen. Gewagende van het regt tot het doen van af en overschrijvingen herinnert hij, dat tijdens den oorlog in Italie geheel Frankrijk meende, dat die groote en snelle pogingen waren gedaan, opdat men ons niet zou voorkomen; de waarheid echter is dat ons leger begon te overwinnen toen het slechts van zijne benoodigdheden begon voorzien te worden, en dat zonder overschrijvingen of buitengewone credieten. Eene geheimzinnige politiek is thans moeijelijk te volgen; de Keizer bewijst door de maatregelen, welke thans in discussie zijn, de opregtheid van zijne staatkunde; de ware en onfeilbare oorlogstoebereidselen van Frankrijk zijn eene goede recrutering, de tucht der soldaten, de orde in de administratie, de krijgszuchtige geest der natie. Frankrijk, ofschoon niet voorbereid is steeds gereed zelfs tegen hen die te voren en sedert langen tijd hunne maatregelen hebben genomen. (Deze woorden werden met blijken van goedkeuring begroet).

De commissie verwerpt echter niet het denkbeeld der mogelijkheid, dat bij groote dreigende gevaren van buiten, maatregelen in stilte moeten worden genomen; daarvoor zijn de af- en overschrijvingen ingesteld; die maatregelen van voorzorg echter kunnen niet lang worden geheim gehouden. De financiele kwestie en de bestaande tekorten besprekende, herinnert de Heer Troplong aan de groote zaken sedert 1850 tot stand gebragt, welke gestrekt hebben, zegt hij, om den naam van Frankrijk tot den hoogsten trap van roem te verheffen, om de reeks onzer overwinningen voort te zetten, onze beschaving en onzen invloed tot aan het einde der wereld te doen doordringen en Italie van het vreemde juk te bevrijden. De staat der vlottende schuld is betrekkelijk geringer dan vóór 1848.

De discussie is bepaald op Vrijdag aanstaande.

PARIJS, HEDEN, Woensdag 18 Dec. Fransche 3 pCt. 67.37½; Cred. Mob. 717; Fransch-Oostenr. Spoorweg 501; Russ. Spoorw. 398; 3 pCt. Spanje 47⅝; Dito 2 pCt. 41½; Guillon Credit —.—; 5 pCt. Italie 65.95. — Wissel: Petersb. 3/m. —; Londen 3/m. —; Dito 3/d. z. —; Amst. 3/m. —.

MADRID, Dingsdag 17 Dec. 3 pCt. 49.70; Dito 2 pCt. 43.30.

TURYN, HEDEN, Woensdag 18 December.

Gisteren heeft de minister van financien in de kamer van afgevaardigden aangekondigd, dat hij Donderdag eene mededeeling zal doen omtrent den financielen toestand des lands. Er is een begin gemaakt over het wetsontwerp betreffende de registratie volgens de nationaliteiten. De Heer Ratazzi is voornemens zijn ontslag in te dienen als president der kamer van afgevaardigden.

BRUSSEL, HEDEN, Woensdag 18 Dec. 5 pCt. Metall. 45⅞; Oostenr. Cred. Actien 330; Antw.-Rott. Spoorw. —.

ANTWERPEN, HEDEN, Woensdag 18 Dec. 4½ pCt. Belgie 99¼; Oostenr. Cred. Actien 330; 5 pCt. Metall. 46; 5 pCt. Nat. 56⅜; 3 pCt. Spanje 46⅛; 2 pCt. Dito 40⅝; Cred. Guillou —; Spoorw. Rott.-Antw —.

TEXEL, HEDEN, Woensdag 18 December.

Binnen: Jenny, van Wijk, Riga. - Maria, Pronk, Kolding. - Constant, Bouget, Alicante. - Leonore, Jongebloed, Dantzig. - Cornelia Jantina, Kwint, id.

Uitgezeild: Preciosa, Ouwehand, Lissabon. - de Hoop, Ouwehand, Port à Port.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, Woensdag 18 December.

OVERZIGT van NEDERLAND'S in-, uit- en doorvoer van eenige der voornaamste handels-artikelen in de maand October 1861. (Opgave van het Departement van Financien.)

ARTIKELEN.	Maatst.	Invoer.	Uitvoer.	Doorvoer.
Boter, eetbare.	ponden	7,640	1,395,294	1,791
Droogerijen	waarde	749,740	513,494	414,424
Garen, v. katoen, ongetw., ongev.	ponden	1,460,008	726,135	724,587
〃 getwijnd of geverwd. .	id.	233,054	230,684	203,917
Gedistilleerd, op fust.	vaten	3,963	19,716	5,059
Granen, tarwe	lasten	4,514	1,328	464
〃 rogge	id.	13,115	5,070	1,709
〃 garst.	id.	7,139	871	—
〃 boekweit.	id.	1,049	15	—
〃 haver	id.	143	1,401	43
〃 meel	ponden	3,415,080	1,268,638	1,048,569
IJzer, ruw	waarde	1,115,912	619,289	—
IJzerwerk.	id.	437,327	385,713	325,317
Indigo	ponden	177,164	210,987	124,709
Kaas	id.	31,359	3,391,644	6,925
Katoen, ongesponnen.	id.	2,457,357	2,626,218	—
Koffij	id.	5,829,114	9,301,008	4,037
Manuf.v.zijde,kat.,henn.,vlas,enz.	waarde	2,706,150	2,443,439	1,114,862
〃 van wol, lakens, enz.. .	ponden	43,536	6,630	5,906
〃 v. wol, de 6 el 1 ℔ of meer	id.	24,993	21,616	9,145
〃 〃 〃 〃 〃 〃 mind.	waarde	430,637	113,005	109,756
Olie van plat en rond zaad .	vaten	7,743	20,475	7,712
Rijst	ponden	5,731,536	2,130,993	209,234
Slagtvee,stier,ossen,koeij.en vaarz	stuks	768	9,676	29
〃 hokkelingen en kalveren	id.	1,107	47,884	109
Suiker, ruwe	ponden	3,497,084	2,662,339	2,659,259
〃 geraffineerde	id.	13,989	6,125,541	19,388
Tabak, in rollen of bladen . .	id.	3,394,935	2,029,279	1,125,769
Tin.	id.	448,178	275,670	—
Wijn op fust	vaten	6,712	4,737	4,737
Zaad (oliezaden)	lasten	4,188	922	158

In veiling zijn gisteren 213 v. Nickerie Suiker van ƒ 20½ tot 30½ en 299 zakk. dito van ƒ 26¾ tot 30½ zeer coulant verkocht.

De prijzen van het Vee, besteed ter markt van heden, waren als volgt: Kalveren 1ste kwal. ƒ 60 a 80; 2de kwal. ƒ 50 a 70; 3de kwal. ƒ 40 a 60; Schapen ƒ 20 a 24; Varkens 48 a 52 c. het Ned. ℔.

Uit de eerste hand zijn heden afgedaan 82 vaten Maryland Tabak, per Union.

De heden bij inschrijving aangeboden 78 leggers Arak, aangevoerd per Batavier, van Soerabaija, zijn niet gegund.

ROTTERDAM, 17 Dec. Op de heden alhier gehouden Veemarkt werden aangevoerd 567 Runderen, 96 vette en 18 magere Kalveren en gisteren en heden te zamen 190 Varkens en 340 Schapen. Er werd besteed per Ned. pond voor Runderen 1ste kwal. 65, voor dito 2de kwal. 50; voor Kalveren 1ste kwal. 80, voor dito 2de kwal. 65 en voor Schapen 60 c. Het magere Vee ging trager van de hand. De prijzen der Varkens liepen van 21 tot 26 c. per ½ Ned. ℔. Aan de markt op heden waren de prijzen der Boter als volgt: 1ste kwal. ƒ 48, 2e kwal. ƒ 46, 3de kwal. ƒ 44.

SCHIEDAM, 17 Dec. Garst: Verkocht 126/2 ℔ Libau ƒ 200 6/w.

PURMERENDE, 17 Dec. De prijs der Kaas was heden: Kleine ƒ 27.75, middelbare ƒ 29.50 de 50 Ned. ℔. Ruim 20 stapels zijn onverkocht naar huis gevoerd van de 131 aangebragte stapels. Boter gemiddeld ƒ 0.95 per Ned. ℔. Kippen-Eijeren ƒ 4.50; Eenden dito ƒ 3 de 100 stuks.

Ter veemarkt aangevoerd: 58 Runderen, 11 Paarden, 46 vette en 54 nuchtere Kalveren, 1058 Schapen, en Lammeren, 105 vette en 9 magere Varkens en 104 Biggen. Over het algemeen was de handel in al de aangevoerde veesoorten vlugger dan de vorige week, inzonderheid de Koeijen, Schapen, al hetzelfde. Vette Kalveren bij vluggen handel als voorgaande week en van 70 tot 90 c. per Ned. ℔; Nuchtere dito minder in prijs en stug, van ƒ 6 tot 15 per stuk; vette Varkens vlug 2 c. hooger en van 44 tot 51 c. p. N. ℔; magere dito minder in prijs van ƒ 9 tot 13, Biggen van ƒ 3 tot 5.50 per stuk, beide met vluggen handel; nuchtere Kalveren met stuggen handel van ƒ 6 tot 15 per stuk; 550 Ganzen van ƒ 1.75 tot 2, en 185 Zwanen van ƒ 4.50 a 5 per stuk.

CULENBORG, 17 Dec. N. ruwarige Tarwe ƒ 12.75 tot 13.75; N. roode dito ƒ 11.25 tot 12.75; N. Rogge ƒ 8.50 tot 9.40; Haver ƒ 3 tot 4.50; Duivenboonen ƒ 8.75 tot 9.50; Kippen-Eijeren ƒ 4.80 de 104 stuks; Boter ƒ 0.85 tot ƒ 0.89 per Ned. ℔.

DEVENTER, 17 Dec. Heden waren de prijzen als volgt: Tarwe ƒ 2.40 a 3.25; Rogge ƒ 2 a 2.10; Boekweit ƒ 1.75 a 2 per schepel; Aardappelen ƒ 4 a 5 per Ned. Mud; Eijeren ƒ 2.50 a 3.50 de 100 stuks; Boter ƒ 1 a 1.10 per Ned. ℔; Koehuiden 36 a 38 c., Pinken 44 a 48 c. per Ned. ℔; Nuchteren Kalfsvellen ƒ 1.70 a 1.80, Paardehuiden ƒ 5 a 7 per stuk.

STEENWIJK, 16 Dec. Granen: Rogge per mud ƒ 7.75 a 8.20; Boekweit ƒ 6.50 a 8.20; Zomergarst ƒ —.— a —.—; Haver ƒ 3.25 a 4.50. Boter per ¼ vat ƒ 48 a 51, per ⅛ vat ƒ 24 a 25, per 1 Ned. ℔ ƒ 1.05 a 1.15. Eijeren per 100 stuks ƒ 3.75; Aardappelen: Zand ƒ 2.80 a 4.50, Friesche ƒ 4 a 5, puike Zeeuwsche ƒ 6 a 8.

BREDA, 17 Dec. Ter weekmarkt van heden was er veel Boter aangevoerd; er wordt voor Belgie opgekocht; de prijs was 80 c. het Ned. ℔.

ANTWERPEN, 17 Dec. Van *Geraffineerde Suiker* werden gisteren 200,000 kil. Crushed JG en F afgedaan, in ruiling tegen ca. 1500 k. blond Havana. — In *Koffij* ging heden niets om, doch de stemming is zeer vast. — Van Havana *Honig* werd de verkoop bekend van 21 tiersjes tot ƒ 21 ent. — *Granen* voortdurend zeer stil, vooral met Tarwe. Eene lading Odessa Rogge werd tot ƒ 8¼ ent. verkocht.

HAMBURG, 16 Dec. Aan de granenmarkt hadden heden aanzienlijke omzettingen plaats in Tarwe op levering alhier per het voorjaar; van Stettijn werd 84 ℔ per April en Mei met 147 a 149 rd. betaald.

BREMEN, 16 Dec. In *Tabak* bepaalden zich de afdoeningen tot 30 v. bruin en kleurige Baai en 250 v. Stelen. De voorraad in de eerste hand bestaat heden uit 7341 v. Maryland, 865 v. Virginy, 2536 v. Kentucky en 1330 v. Stelen.

DANTZIG, 13 Dec. *Granen:* Ter markt van heden vertoonde zich tot de verlaagde prijzen iets betere kooplust voor Tarwe, hoewel slechts 65 last nemers vonden. Voor 116, 127 ℔ helbonte, 128, 129 ℔ bonte werd 560 fl. betaald; 127 ℔ helbonte 570 a 562½ fl; 129 ℔ mooije dito 580 fl.; 130 ℔ helbonte en 130 ℔ glazig hoogbonte 590 fl.; 129, 130 ℔ dito 602½ a 606 fl.; 132, 133 ℔ fijn hoogbonte 627½ fl. Rogge vast en iets hooger. 125 ℔ 360, 363, 366 fl. naar kwal. Witte Erwten 360, 366, 372 fl.

RIGA, 12 Dec. van *Hennep* werden eenige duizend Berkowez op levering tot 1 r. hooger genomen. — *Zaailijnzaad* heeft in den loop der week 11 r. bedongen; de prijs daalde echter later op 10¼ r., doch blijft ten slotte wederom vaster.

ODESSA, 6 Dec. In *Granen* hadden deze week zeer belangrijke inkoopen plaats, voornamelijk in zachte Tarwe, Ghirca en Maïs, tot eene prijsverhooging van minstens 25 cop. De omzettingen bereikten het cijfer van 98,350 tz.

LONDEN, 16 Dec. *Suiker* meer gevraagd, in bijsoorten hadden belangrijke affaires plaats voor de raffinaderijen tot lage prijzen. Van bruin Mauritius werden heden 750 z. a 32.6 afgedaan. — *Koffij* stil doch zonder prijsverandering. — *Thee* bij voortduring zeer flaauw, de prijzen zijn zoo goed als nominaal. — *Rijst* met weinig vraag doch de houders zijn ferm; ca. 800 b. middel Rangoon vonden nemers a 11.3. — *Salpeter* flaauw. — Van *Cassia Lignea* zijn verleden week 650 k. goed prima a 90 sh. verkocht. — *Campechehout:* Eene lading van 400 tons St. Dom. werd genomen a £ 6.5, af te zenden in Dec. of Jan. — *Lijnzaad* lager. — Schotsch *IJzer* 48.3 a 48.4½. — *Lijnolie* 33.9 a 34 sh.

LONDEN, 16 Dec. De aanvoer van Eng. Tarwe was iets grooter, van buitenl. soorten werd vrij veel aangevoerd. Tarwe zoo binnen- als buitenlandsche zeer vast; eenige houders weigerden zelfs buitenlandsche tot vorige prijzen te verkoopen. Amerik. Meel zeer vast. Garst prijshoudend. Erwten, Boonen en Haver als voren. Voor Klaverzaad was meerdere vraag.

Veemarkt met belangrijke aanvoeren meest van puike kwaliteit. Door het ongunstige weder ging er weinig om, goede Ossen bedongen 4.4 a 5.2; puike Schapen 4.8 a 5.6; Kalveren en Varkens als voren. Men noteert: Ossen 3.4 a 5.2, Schapen 3.4 a 5.6; Kalveren 4.4 a 5.8, Varkens 4 a 6 sh.

GENUA, 14 Dec. In *Koffij* is deze week weinig omgegaan; voor Rio besteedde men 76 fr.; dito mooije kwal. 79 frs. — Ruwe *Suiker* zeer stil, men is algemeen van meening, dat de prijzen zullen dalen, zoowel wegens den overvloedigen oogst op Cuba en in Brazilie, als ten gevolge van de belangrijke voorraden op de hoofdmarkten. — *Huiden:* In Buenos-Ayres soorten was de omzet niet zoo levendig als in de vorige week; voor Oost-Indische was eenige vraag te bespeuren. De verkoopen bestonden uit ca. 9400 st. tot onveranderde prijzen. — *Olijfolie* flaauwer.

SANTOS, 15 Nov. (per telegraaf). *Koffij* onveranderd, Campinos genoteerd 7000 reis.

NEW-YORK, 4 Dec. *Katoen:* Het artikel blijft in eene zeer levendige stemming en de koopers zijn verpligt de vraagprijzen ten volle te besteden; de notering voor middling is thans 27½ c. met neiging tot verdere rijzing. — *Potasch* a 6½ c. hooger. — *Koffij* zeer geanimeerd en ½ c. hooger. — *Honig*: Cuba schaarsch en gevraagd, de prijzen zijn hooger; voor behoefte besteedde men 1 d. — *Harst* gedurig stijgende, met veel vraag a 5.62½. — *Terpentijnolie* meer gevraagd, doch ten gevolge van gestadige aanvoeren blijft het artikel aangeboden tot 1.35. — *Reuzel* met eenige vraag en ferm prijshoudend. — *Rijst* prijsh. doch met weinig handel. — *Specerijen* meer geanimeerd; van Cassia werd al hetgeen onder 28½ c. te krijgen was, genomen. Bovendien heeft men 1500 b. Peper afgedaan van 12 a 12½ c. — Naar Ruwe *Suiker* is de vraag veel verminderd; de houders zijn echter vast op vorige prijzen. — *Granen:* Tarwe gedrukt; Rogge 2 a 3 c. lager. — *Wisselkoersen* hoog. Bankierspapier op Londen 60/d. 108¾ a 109, op Amst. 40½.

BUENOS AYRES, 12 Nov. (per telegraaf). *Huiden* vast op 48 r. voor gedroogde.

Fondsen en Beurstijdingen.

LONDEN, Maandag 16 Dec. Consols blijven ⅜ pCt. lager dan gisteren. Van buitenl. fondsen waren beide soorten Peruanen, Werk. Venez. en Werk. B-Ayres 1 pCt. lager; O. en N. 6 pCt. Turken, 3 pCt. Spaansche, Passive, Portug., Werk. Gren. en Venez. Uitg. daalden ½ pCt.; Mexic. zijn ⅜ en 1¾ Spaansche, benevens Ecuador en Sp. Coup. Bewijzen ¼ pCt. lager gebleven.

Consols 3 pCt. 89¾ a 90 ex d.; Dito op 9 Jan. 89⅞ a 90 ex d.; Braz. 4½ pCt. 1860 87 ex d.; Buenos-Ayres 6 pCt. 86 a 89; Ecuador 15 a ½; Grieken 7½ a 8½; Mex. 3 pCt. 26¼ a ½; Dito op 31 Dec. 26¼, ⅜ a ½; Grenada 19 a 20; Peru 4½ pCt. 95½; Dito op 31 Dec. 95 a 97; Dito 3 pCt. 79 a 80; Portug. 3 pCt. 1853 45½ a 46½; Dito 1856, 57, 59 en 60 45¼ a 45; Russen 5 pCt. 98⅜ a 97½; Sardinie 5 pCt. 77; Spanje 3 pCt. 50 a 51; Dito Uitg. 41½ a 42; Dito Passive 15½ a 16½; Dito Cert. Coup. 5⅜ a ⅝; Turken 6 pCt. 75 a 77; Dito op 31 Dec. 75½ a 76½; Dito Nieuwe Leening 66½, 65, 66½, 67 a 66½; Dito op 17 Dec. 66 a ½; Dito 4 pCt. Geguar. 101¼ a 102; Venez. 3 pCt. 20 a 21; Dito op 17 Dec. 21; Dito 1½ pCt. 10 a 11; Belg. 4½ pCt. 97¼; Holl. 2½ pCt. 64.

Scheepstijdingen.

AMSTERDAM, 18 Dec. Aangaande de Nederl. kof Martha Gialts, kapt. K. J. Westenborg, 6 Nov. van hier naar Stettin vertrokken en 10 dito uit het Vlie naar zee gezeild, heeft men sedert niets vernomen.

KOPENHAGEN, 13 Dec. Het schip Grietje, kapt. Legger, van Riga, is, geene orders hier vindende, heden naar Londen gezeild.

RAMSGATE, 14 Dec. Het schip Sirius, kapt. Douwes, van Rotterdam naar Venetie, is alhier met verlies van anker en ketting binnengeloopen.

FALMOUTH, 12 Dec. Het schip Meika Jacoba, kapt. Nannings, van Shields, laatst van hier naar Lissabon bestemd, is uit zee geretourneerd. Een man der equipage is over boord gevallen en verdronken.

YARMOUTH (Eil. Wight), 14 Dec. De stoomboot Pioneer, van Rotterdam naar Plymouth, is met schade aan de machinerie alhier binnengeloopen.

DARTMOUTH, 15 Dec. De Ned. oorlogsstoomboot de Linge, comm. Haack, van Hellevoetsluis naar Batavia, is alhier met schade aan de machine binnengeloopen.

MARACAIBO, 31 Oct. Naar men alhier verhaalt, moet er een groot Ned. transportschip, dat met eene lading provisien, enz., van Holland kwam en naar Curaçao bestemd was, vergaan zijn.

De Ned. W.-Ind. schoener Clara, 7 dezer van hier naar Curaçao vertrokken, is gezonken.

NEW-YORK, 11 Dec. Het schip James W. Fannin, kapt. Briggs, 3 Nov. van New-York naar Rotterdam vertrokken, is ten gevolge van slecht weder lek gesprongen en was voornemens om naar New-York te retourneren, doch werd door onklare pompen genoodzaakt naar Bermudas af te houden. Den 11den is het schip op de reven bij Bermudas gestrand en zal wel weg zijn; men is bezig zoo veel mogelijk van de lading te bergen. (*Reeds gisteren kortelijk gemeld*).

HONGKONG, 13 Oct. De Deensche brik Agnes, kapt. Moos, is den 16den dezer bij het vertrek van Chinchew, in een typhoon gestrand en wrak geworden, doch het volk gered en te Amoy aangekomen.

— De Mecklenburger bark Graf Arthur Bernstorff, kapt. Schneider, is 13 dezer in de haven van Keelung verongelukt, doch het volk, uitgenomen de stuurman en de timmerman, die verdronken zijn, gered.

BINNENGEKOMEN.

TEXEL, 17 Dec.; Jane, Gates, Sunderland. - Lambertus, Freerichs, Riga. - Ihn & Sohn, Rebien, Pillau. - Jantje Tuinema, Sikkens, Dantzig. - Lucretia, Bracht, id., (benevens het schip per telegraaf gemeld).

VLIE, 14 Dec.; Gazelle, Svendsen, Koningsbergen.

HELVOETSLUIS, 17 Dec; Rosalinde, Baack, Rio de Janeiro. - Bittern, S., Liverpool. - Therese, S., Grangemouth. - N. R. Gaz Fabriek, de Goede, Newc. - Robert Adamson, Robinson, Sunderl. - Gesina Hendrika, van Wijk, id. - Ellen, Avery, Hartlep. - Louise, Jensen, Reval. - Harberdina, Bakker, Riga. - Ida, Wolkammer, id. - Hendrik Jan Nassau, Roelfsema, id. - Wieka, Eefting, Libau. - Catharina Hendrika, Faber, Assens. - Henderika, Bus, Texel.

BRIELLE, 17 Dec.; Balmoral, S., Cardiff.

BROUWERSHAVEN, 17 Dec.; Maasstroom, Mellema, Rott. n. Batavia.

EMDEN, 10 Dec.; Jonge Anna, Visser, Zoltkamp.

ZOLTKAMP, 14 Dec.; Aurora, van Dijk, Londen.

HAMBURG, 14 Dec.; Grietje, Scholtens, Livorno. — 15 Dec.; Vesta, Top, Havana. - Wilhelmina Giezen, Wagenaar, Cadix. — 16 Dec.; Stoomvaart, S., Amst.

OP DE ELVE, 15 Dec.; Waterhuizen, Oosterhuis, Rio-Janeiro.

ALTONA, 14 Dec.; Marie, Klein, Céara. — 15 Dec.; Johanna Hendrika, van der Weyden Jr., Rio-Janeiro.

DRONTHEIM, vóór 6 Dec.; Erstatning, Hassing, Amst.

FREDRIKSHAVN, 9 Dec.; Antoinette, Christoffers, Koningsb. n. Nederland. — 10 Dec.; Venus, Anthonissen, Nederland n. Colding.

HOLTENAU, 13 Dec.; Sjoukelina, Dirks, Flensburg n. Amst. - Gesina, Peters, Apenrade n. id. - Afina Broekema, Dantzig n. Bremen. — 15 Dec.; Alberdina, Lever, Thisted n. Schiedam.

LONDEN, 14 Dec.; Hermanus Gerardus, Rosenberg, Gron. - Jetskelina Everts, de Jonge, id. - Magnet, S., Medemblik. — 15 Dec.; Cologde, S., Rott. - Gipsy, S., id. - Bruiser, S., id. - Lion, S., Harlingen. — 16 Dec.; Feijenoord, S., Rott.

TORBAY, 13 Dec.; Sagitta, Bakker, Antw. n. Buenos-Ayres.

HARWICH, 15 Dec.; Visscherij, Fokkema, Worcum n. Londen. - Stad Worcum, Stenders, id. n. id. - Vr. Dieuwke, Feenstra, id. n. id.

FALMOUTH, 15 Dec.; Elise Rübcke, Boysen, Moulmain (l. v. Mauritius).

NEWCASTLE, 14 Oct.; Margaretha Roesner, Eggers, Otago, N. Z.

WHITBY, 14 Dec.; Acorn, Leng, Rott.

Bij SCILLY, 11 Dec.; Catharina Jacoba Henriette, Tonjes, Rott. n. Bat.

INVERKEITHING, 7 Dec.; Dorothea, Jacobsen, Rott.

PORTSMOUTH, 15 Dec.; Verwisseling, Boon, Rott. n. Triëst.

SUNDERLAND, 14 Dec.; Elise Conisht, Miller, Nieuwe Diep.

ALLOA, 13 Dec.; Mercur, Gusmer, Rott.

NEW-CASTLE, 12 Dec.; in lading: Renske, Voogd, Sevilla. - Anne Willem, Heikamp, Smirna. - Garonne, Bakker, Galatz. - Walcheren, v. d. Heyden, Bat.

SHIELDS, 14 Dec; Hertha, Warnaar, Hamburg. — 15 Dec.; Carolina Cornelia, Wulp, Amst. - Antilope, Fleck, Rott.

CETTE, 13 Dec.; Jantina Alida, Pybes, Genua.

FIUME, 7 Dec.; Cornelia Geertruida, Hoeksma, Triëst.

LAGUAYRA, 9 Nov.; Antje, Mulder, Liverpool (20 dito n. Porto Cabello vertrokken).

BALTIMORE, 30 Nov.; Union, Schulte, Amst.

UITGEZEILD.

VLIE, 14 Dec.; Stoomvaart, S., Hamburg.

HELVOETSLUIS, 17 Dec.; Cornelis Wernard Eduard, Bakker, Bat. via Brouwershaven.

BRIELLE, 17 Dec.; Leo, S., Londen.

SWINEMUNDE, 13 Dec.; Marie Jeanette, Sloot, Engeland.

BOLDERA, 10 Dec.; Alwine, Betten, Antwerpen. — 11 Dec.; Fenna Hendrika, Duit, Kopenhagen. - Margaretha, Lindeboom, de Maas. - Johan Herman Roggenberg, Engeland.

FALMOUTH, 14 Dec.; T. W. Wagner, Rijder, Rott. - Jane Ann, Silberson, Odessa n. Amst. - Amy, Pavitt, Rott. - Ingarania, Brown, id.

SHIELDS, 15 Dec.; Jacoba, Schultz, Rott.

SUNDERLAND, 14 Dec.; Ida Zylker, Hazewinkel, Lissabon. - Geo. en Elizabeth, Burdess, Rott.

YARMOUTH, 14 Dec.; Maria, Pieper, Palermo. - George & Elisabeth, Burdes, Rott. - Ruby, Ellis, Rott. n. Plymouth.

BORDEAUX, 15 Dec.; Ondine, S., Amst.

GIBRALTAR, 7 Dec.; zeilklaar: Hiram, Roelfsema, Napels.

GENUA, 13 Dec.; Tweelingen, Fijn, Cette.

VENETIE, 12 Dec.; Orion, Mulder, Chatham en Londen.

St. NAZAIRE, 14 Dec.; Janke Schuringa, Brouwer, Cardif.

SURINAME, 5 Nov.; Josephine, Hofker, Amst. — 14 Nov.; Elisabeth Rose, Mc' Kenzie, Clyde.

Rivierberigten.

IN LADING LIGGENDE SCHEPEN.

J. Hammer, Mainz N°. 3, n. Maintz. - M. Buchner, Harmonie, n. Mannheim. - A. Weingartz, Cölln N°. 15, n. Keulen.

ARNHEM, 17 Dec. Rijnhoogte 2 el 9 d., gev. 19 d.

KEULEN, 17 Dec. Rijnhoogte 8 v. 10 d. Keulsch (8 v. 7½ d. Rijnl.)

Carga-Lijsten.

AMSTERDAM.

BATAVIA, Omega, Ballinghall: 2658 kr. Suiker, 597 b. Rijst, 200 legg. Arak, 20 pic. Sapanhout, 12186 b. Bindrotting, 8000 Malacca Stokken, Mandersloot & C°.

ROTTERDAM.

NEW-YORK, Burmah, Beckwith: 25 v. Paerlasch, 1919 z. Rogge, C. L Ringrose en C°; 26 v. Paerlasch, Merrem en C°.; 14 v. Paerlasch, J. C. Brandt en Zoon; 12 v. Paerlasch, 100 k. Verfhout, Schmitz en Fassbender; 40 v. en 25 kjs. Koopm., Outshoorn en v. d. Held; 10 v. Potasch, 157 vjs. gedr. Appelen, Boudier en v. d. Tak; 20 v. Potasch, 200 k. Verfhout, F. A. Voigt en C°.; 200 k. Verfhout, A. T. Sölling en C°.; 100 k. Verfhout, v. d. Kun en v. Schelle; 120 v. Meel, 2 4/10 gr. duizend Duigen, Moens en Kolff; 232 v. Meel, Hudig en Blokhuyzen; 6670 bush. Rogge, A. F. Ebeling en C°.; 1111 z. Tarwe, Mees en Moens; 50 v. Reusel, 3 v. Duigen, C. Hemmann en C°.; 4 k. Pepermuntolie, D. H. en W. Pompe; 3815 z. Rogge, Insinger en C°. te Amst.; 25 v. Potasch, B. W. Kaars Sijpestein te Krommenie; 2 k. Electrotype Kaarten, 6158 st. Verfhout, 284 z. Dividivi, Order.

Prijscourant der Effecten.

WOENSDAG 18 DECEMBER.		Laagste koers.	Hoogste koers.	Gebleven koers.
AMSTERDAM. Thesaurie	3½ pCt.	85⅞	86¼	86
Nederl. Kanaal Noordzee	3 ″			
Nederl. Bank	4 ″			
NEDERLANDEN. Werk. Schuld	2½ ″	62 7/16	62½	
Dito Dito	3 ″			
Dito Dito	4 ″	98⅛	98 5/16	97 5/16
Oost-Ind. Leening	4 ″	97		
Amortisatie Syndicaat	3½ ″	91		
Handelmaatschappij op rescontre		134¼	134½	134¼
Dito à contant	4½ ″			
Dito Leening 1858	4 ″			
Aand. Holl. Spoorweg				
Dito	4 ″			
Leening Idem	4½ ″			
Rijn Dito	4½ ″	103¼		
Dito 2de Leening	4½ ″			
BELGIE. Cert. Adm. Belg. Bank	4½ ″			
Dito bij Rothschild	2½ ″			
FRANKRIJK. Certificaten	3 ″			
SPANJE. Obligatien	2 ″	41⅛	41 3/16	41 3/16
Dito	3 ″			
Dito Binnenlandsche	3 ″	46⅞		
Amortisable Schuld		16 3/16	16 5/16	16¼
Bewijzen Coupons				
PORTUGAL. Obligatien	3 ″	44½	44¾	44¾
Dito 1856/1860	3 ″	43⅝	43 13/16	43⅝
Dito Uitgestelde				
RUSLAND Oblig. bij Hope & C°.	5 ″	100⅜	100½	100½
Dito Dito 1828/29	5 ″	100¼		
Certif. Dito 1831/33	5 ″	77⅛	77⅜	
Dito Dito 1840	4 ″	71		
Dito Origin., 2de, 3de, 4de Leen.	4 ″	70⅞	70 15/16	
Dito Dito 5de Leening	5 ″			
Dito 5de Serie	5 ″	79⅜	79½	79⅜
Dito 1855 6de Serie	5 ″	91⅜	91½	91½
Dito Adm. te Hamburg	5 ″			
Dito te Londen	5 ″			
Dito Dito	4½ ″	88½		
Dito Dito bij Hope & C°. 1860	4½ ″	88¼	88⅜	88⅜
Dito Dito	3 ″	57 9/16		
Inschrijvingen in Assignatien	6 ″			
Certificaten van Dito	6 ″	53⅛		
Spoorweg-Aandeelen volgef.	5 ″	188	189	188¼
Dito	4 ″			
Hypotheek	4½ ″			
POLEN. Aandeelen 1835 fl. 500	f	163		
Obligation	4 pCt.			
Spoorw. Aand.	4 ″			
PRUISEN. Obligation	4½ ″			
Dito 1859	5 ″			
Aandeelen 1854	3½ ″			
OOSTENRIJK. Oblig. bij Goll & C°.	5 ″			
Dito Dito	4 ″			
Dito Metalliek	5 ″	43 11/16	43⅞	43 11/16
Dito Dito	2½ ″	23	23⅛	23
Dito Rente Amst.	5 ″	67⅜	67½	67½
Dito Nationale 1854	5 ″	53⅝	53¾	53⅝
Weener Bank-Actien	f	614	618	615
Dito Aand. fl. 250, 1839	″			
Dito Dito fl 250, 1854	4 pCt.	189	190½	
Dito Dito fl. 500, 1860	5 ″	347		
Fr. Oost. Spw. Oblig. bij Hope	5 ″			
BEIJEREN. Spoorweg-Aandeelen	f			

Braz. 1824 5 pCt. 96; Dito 4½ pCt. 86¼; Venez. 3 pCt. 19⅝; Dito 1½ pCt. 10 1/16; Grenada 14⅜, ½, ⅜; Dito Uitg. 5⅛, ¼; Mexik. 3 pCt. 25; Illinois Oblig. Constr. Bonds 7 pCt. 78¼; Galveston Stellen 17⅞; Grieken 5 pCt. 5⅛, 3/16; Rijn Shares 183 ex div.

Koers van het Geld: Beleening 4, Prolong. 4½, Disconto 4 pCt.

Aldus opgemaakt door het Bestuur der Effecten-Societeit,

BOON HARTSINCK, *President.* DE BEAUFORT, *2de Secretaris.*

Holl. fondsen waren heden bij vrij levendige affaire iets aangenamer.

De markt in vreemde effecten was insgelijks over het algemeen gunstig gestemd, bij eenigen omzet in Oostenr. en Aand. Russ. Spoorw.

5 pCt. Italie 60; Nieuwe Weener Aand. 1858 *f* 103.

Laatste Prijzen ten 5 ure: Integr. 62 7/16 a ½; Spaansche 2 pCt. 41⅛ a 3/16; Binnenl. 3 pCt. a *f* 6250 46⅞; Metall. 5 pCt. 43 9/16; Dito Nat. 53½.

Op het einde der beurs blijft de stemming flaauwer.

Granenmarkt.

Poolsche Tarwe iets lager, andere soorten zonder handel: 130 ℔ w. b. Pools. *f* 400, 130 ℔ b. dito *f* 396, 128 ℔ dito *f* 385, dito per 2400 kilo *f* 395.

Rogge dadelijk in een doen met weinig handel: 121 ℔ j. Pruiss. *f* 247, 118 ℔ Petersb. *f* 245 op levering hooger, in Maart *f* 235, 237; Mei *f* 235.

Garst in een doen: 111 ℔ n. Deensche *f* 207, j. Pommer per 1950 kilo *f* 190, 103 ℔ Friesche *f* 197.

Haver iets lager verkocht fijn en dikke tot *f* 8 de 100 kilo.

Koolzaad zonder handel nominaal onveranderd.

Lijnzaad slap, 112, 113 ℔ Taganrog *f* 385.

Raapolie dadelijk en op levering iets williger; op 6/w. *f* 42½; vlieg; *f* 41¼; 1°. Mei 1862 *f* 41¼ a ½; Sept., Oct. *f* 39¾; Nov., Dec. *f* 39¾ a 40.

Lijnolie dadelijk lager afgegeven, op levering flaauw; op 6/w. *f* 35½; vlieg. *f* 34¼; Maart, April en Mei 1862 *f* 33¾.

Hennepolie op 6/w. *f* 40¾; vlieg. *f* 39½.

Raapkoeken *f* 88 a 95; Lijnkoeken *f* 13 a 15½.

DOOR PLAATSGEBREK ZIJN WIJ GENOODZAAKT VELE ADVERTENTIEN TOT EEN VOLGEND NOMMER TE LATEN LIGGEN.

SCHOUWBURGEN, CONCERTEN, ENZ.

AMSTERDAM BIJ GEBR. DIEDERICHS. — GEDRUKT BIJ C. A. SPIN & ZOON.

STATEN-GENERAAL.

Tweede Kamer der Staten-Generaal.

's GRAVENHAGE, Avondzitting van Maandag 16 December.

Aan de orde is de beraadslaging over Hoofdstuk VI (Departement voor de zaken der Hervormde en andere Eerediensten).

De heer VAN ECK zal, tot zijn leedwezen, zijne stem niet aan deze begrooting kunnen geven. De reden daarvan is aan de kamer bekend. Hij meent, dat met het beginsel van scheiding tusschen kerk en staat de instelling van afzonderlijke departementen van Eeredienst niet is overeen te brengen. Hij wil hier echter bijvoegen, dat als hij zich niet vereenigen kan met deze begrooting, hij den persoon des ministers hier geheel buiten laat. Integendeel, hij meent aan dien minister alle hulde te moeten brengen. Als er een minister geweest is die kracht getoond heeft, dan was hij het. Hij dankt den minister er voor, dat hij gehoor gegeven heeft aan de stem, uit deze Kamer opgegaan, om het collatieregt af te schaffen voor zoover het tot den staat behoort. Daardoor heeft die minister een grooten dienst aan de kerk bewezen, en hij hoopt dan ook, dat de minister op dien weg zal voortgaan. — Nog een ander punt dat regeling behoeft, is het algemeen reglement voor de Hervormde Kerk. Dit reglement is in 1852 goedgekeurd, behoudens zekere reserves. Spreker meent, dat op die wijze de scheiding tusschen kerk en staat niet bevorderd wordt, en vraagt den minister, of daarin geene verandering kan plaats hebben. — Een derde punt betreft de kerkelijke pensioenen. In de troonrede was reeds de regeling dezer zaak toegezegd, maar er is nog niets van vernomen. Spreker hoopt, dat deze zaak niet lang meer zal duren.

De MINISTER zal op dit oogenblik het bestaan der ministerien van eeredienst niet verdedigen, omdat hij daardoor anders een te breed veld van beschouwingen zou openen. Hij heeft getoond, dat het zijn doel is de scheiding van kerk en staat te bevorderen, opdat men langzamerhand er toe zou kunnen komen om te zeggen, dat de departementen niet meer noodig zijn. Maar nu is de staat van zaken nog niet zoover, om een bepaald oordeel te kunnen uitspreken, omdat er nog veel voorbereid, opgeruimd en afgebroken moet worden, om op een zuiver standpunt te komen. Hij zal, zoolang het hem gegeven is aan het hoofd van het departement te staan, toonen, dat hij de afscheiding wenscht. Hij wil wegnemen de banden die nog bestaan. Hij kan dan ook aan de Kamer mededeelen, dat juist dezer dagen eene belangrijke schrede op dien weg is gedaan, doordien hij heeft verkregen een koninklijk besluit, nopens de approbatie van kerkelijke beroepen, voor zoover dit nog bestond. Bij dat besluit is die approbatie en erkenning geheel opgeheven, en is bepaald, dat de eenige aanraking nog deze is, om, wanneer er een beroep vaceert, aan het departement te vragen, of de vervulling kan geschieden op het bestaande tractement. — Wat de reserves betreft, hij is in overleg getreden met de synode der Hervormde Kerk, om zoo mogelijk hierin verandering te brengen. Het is ook hem voorgekomen, dat er onder die reserves voorkomen, welke niet overeenstemmen met het standpunt der Regering tegenover de Kerk.

Omtrent de kerkelijke pensioenen, is het den minister aangenaam te kunnen mededeelen, dat hij, dadelijk na zijn optreden, een ontwerp van wet heeft gereed gemaakt, dat de goedkeuring zijner ambtgenooten heeft weggedragen. Het is reeds voor meer dan drie maanden aan den Raad van State verzonden, zoodat het, zoo spoedig mogelijk, aan de Kamer zal worden ingediend.

De heer VAN ECK merkt op, dat het argument van den minister, dat er nog veel te regelen is, zeker niet toepasselijk is op het depart. v. R. C. Eeredienst, want dat daar niets meer te regelen is. Hij dankt den minister voor zijne mededeelingen, en wenscht dat er van de zijde der Regering middelen worden aangewend bij den Raad van State op eene spoediger afdoening der zaken.

De algemeene beraadslagingen worden hierop gesloten.

Art. 1 wordt *goedgekeurd.*

Bij art. 2, tractement voor den Secretaris-Generaal *f* 4000, stelt de heer BETZ voor, dit artikel te verminderen met *f* 800.

De MINISTER verdedigt het voorgedragen cijfer. Tot regtvaardiging zijner voordragt, wijst hij: 1°. op de bijzondere omstandigheden die hem deswege zijn kenbaar gemaakt bij zijn optreden; 2°. op den werkkring van den Secretaris-Generaal; 3°. op de billijkheid van het tractement in vergelijking met ambtenaren van gelijken rang; en 4°. omdat ook het getal ambtenaren verminderd is. Ad 1m., zegt de minister, dat, toen hij voor de eerste maal in het departement verscheen, door zijn geachten ambtsvoorganger hem, als het ware, als een legaat, was achtergelaten een besluit tot nadere regeling van het tractement van den Secretaris-Generaal en de verhooging der tractementen van twee ambtenaren. De grond voor de verhooging van het tractement was gelegen in den uitgebreiden werkkring, die gewijzigd en veranderd moet worden om meer in overeenstemming te worden gebragt met de verhouding tusschen Kerk en Staat. Uit het getal ambtenaren moesten voor dat werk diegenen gekozen worden die daarvoor geschikt waren. Daarom is ook veel moeten worden opgedragen aan den Secretaris-Generaal, die aangesteld is met de belofte van verhooging van tractement. De verhooging is ook billijk, omdat bij andere departementen, waar de werkzaamheden van den Secretaris-Generaal zeker niet minder zijn, het minimum van tractement bedraagt *f* 4000. Ook is door die verhooging de begrooting niet vermeerderd, want het blijkt, dat in 1850 voor tractementen zijn uitgegeven *f* 21,450, en nu is daarvoor voorgedragen *f* 19,550. Zijn beginsel is, om het getal ambtenaren te verminderen, maar de bestaande goed te betalen. De minister laat de beslissing aan de Kamer over.

Bij stemming wordt het amend. *verworpen* met 34 tegen 30 stemmen.

De overige artikelen worden hierop *goedgekeurd* en het geheele hoofdstuk *aangenomen* met 56 tegen 9 stemmen. *Tegen* de heeren: Reinders, Schimmelpenninck, van Foreest, Wintgens, van Eck, Blussé, van Asch van Wijck, de Brauw en van Zuylen van Nijevelt.

Over HOOFDSTUK VII (R. C. Eeredienst), worden geene beraadslagingen gevoerd.

Het hoofdstuk wordt *aangenomen* met 56 tegen 8 stemmen.

Tegen de heeren: Reinders, Schimmelpenninck, van Foreerst, Wintgens, van Eck, Blussé, van Asch van Wijck en de Brauw.

Daarna is aan de orde het voorstel van vijf leden tot het houden eener ENQUÊTE NOPENS DEN TOESTAND DER ZEEMAGT. De drie vragen zijn: 1°. welke is de tegenwoordige toestand onzer zeemagt? 2°. welke zeemagt behoeft Nederland in Europa en als koloniale mogendheid? 3°. welke wijze van aanbouw der oorlogsbodems moet gevolgd worden?

De heer STORM VAN 'S GRAVESANDE zegt, dat hij tegen dit voorstel bezwaren heeft, vooral met betrekking tot het tweede vraagpunt, onze zeemagt in de Oost-Indien. Daartoe is niet alleen noodig een onderzoek van de defensie te water, maar ook van de defensie te land. Als lid van het Comité van defensie is hij bijv. bekend met alle stukken, en hij is niet tegen publiciteit ook in defensie-zaken; maar er zijn punten die niet publiek mogen worden en het zou overigens een zeer verkeerd antecedent zijn als dergelijk onderzoek van wege de kamer werd ingesteld. Dat is voor spreker een onoverkomelijk bezwaar.

Wat hem betreft, hij is van meening dat de Minister van Marine op zijne verantwoording weten moet welk stelsel hij voordraagt. Zoo deed ook de Minister van Oorlog. Kon de minister nog niet dadelijk een vast stelsel aannemen, had hij dit dan voor een jaar?

Per slot van rekening zou ook de Kamer de verantwoordelijkheid op zich nemen in strijd met onze constitutionele beginselen. Op al deze gronden is hij tegen het voorstel der enquête.

De heer VAN GOLTSTEIN behoort niet onder de onvoorwaardelijke voorstanders van het regt van onderzoek dat aan de Kamer bij de Grondwet is toegekend; hij is veeleer gestemd tegen de uitgebreide, ligtvaardige uitoefening van dat regt. Meer dan eens is spreker in de gelegenheid geweest zijn gevoelen dienaangaande kenbaar te maken; en verre zij het dat hij door de ondervinding daarvan zou zijn teruggebragt. Integendeel, hem komt het voor dat de ondervinding ons waarschuwt om niet te ligtvaardig tot dat middel over te gaan.

Hij herinnert aan twee vorige enquêtes. Wat de enquête nopens het Zwolsche Diep betreft, een onderzoek is ingesteld. Het is behoorlijk ten einde gebragt. Maar tot welke uitkomst heeft het geleid? Tot dus verre hebben wij geen gevolg gezien. Inlichtingen zijn van de Regering verlangd, zonder dat men weet of de bezwaren ten gevolge van dat onderzoek zullen worden opgeheven.

Wat de enquête betreffende de aftappingen der Maas aangaat, in het verslag zijn de voorwaarden opgenoemd op welke het tractaat met eene naburige mogendheid moet zijn gegrond. Zijn die voorwaarden hier gevolgd? Is de voordragt op die grondslagen gevestigd? In geenen deele. Het onderzoek toen ingesteld, heeft evenmin een gunstig resultaat opgeleverd. En van waar, vraagt spreker, het verschijnsel dat de verwachting zoo herhaaldelijk is teleurgesteld? Het verklaart zich hierdoor dat het onderzoek niet was in overeenstemming met den werkkring aan onze vergadering toegewezen; het onderzoek had plaats over een administratieven maatregel, terwijl het buiten de magt der vergadering gelegen is om te verzekeren dat de resultaten van dit onderzoek zullen gehandhaafd worden.

Wanneer die ondervinding is verkregen, dan mag men wel een oogenblik stilstaan en dan mag de vraag worden geopperd: wat leert de Grondwet ons ten dien aanzien?

Art. 90 zegt wel dat de Kamer heeft het regt van onderzoek of enquête. Maar dat artikel kent dat regt niet toe voor ieder onderzoek; dat regt is beperkt: het onperzoek wordt genoemd met de vreemde benaming van enqnête en reeds hieruit volgt dat een bijzonder soort van onderzoek is bedoeld.

Spreker betoogt, dat de Kamer niet op dezelfde lijn geplaatst moet worden met het Engelsche Parlement. In Engeland is de magt van het Parlement onbegrensd. Onze magt echter is binnen bepaalde perken besloten. De werkkring der Kamer is zeker deelneming aan de wetgevende magt. Hoever strekt die deelneming zich uit? Tot *goedkeuring der uitgaven* voor de zeemagt. Maar omsluit dat ook *regeling van de inrigting der zeemagt?* Die vraag moet hij ontkennend beantwoorden. Immers art. 58 der Grondwet geeft aan den Koning het oppertoezigt over zee- en landmagt, en volgens art. 178 is het de Koning die ten allen tijde zorgt dat er is eene toereikende zee- en landmagt. Hij kan niet gelooven dat een Minister van Marine gedoogen zou dat het regt van den Koning op de Vertegenwoordiging zou overgaan en de bevoegdheden werden verward. Die minister heeft het voorbeeld van den Minister van Oorlog voor zich: deze heeft zijn plan voorgedragen en heeft verklaard, dat ten gevolge van dat plan de uitgaven waren geregeld. Indien dat plan goedgekeurd wordt, zeide die minister, dan moeten de uitgaven ook goedgekeurd worden, en indien dit niet geschiedt, heeft hij gezegd, *ik ben* verantwoordelijk voor mijn plan

Dat is de ware gang van zaken. Hier hebben wij hetzelfde. De Minister van Marine heeft een plan van defensie ontworpen, en is uitgegaan van het denkbeeld dat de marine voor kustverdediging moet dienen en wel voor de verdediging der zeemagt hier en in de kolonien. Dat ware de verantwoordelijkheid die de Minister volgens de Grondwet moet aanvaarden, maar die verantwoordelijkheid kan de Minister niet overdragen aan de Kamer, ten einde zij een plan vaststelle dat de Minister dan zal overnemen, zoodat hij zou kunnen zeggen: uw plan heb ik overgenomen en mitsdien moet de verantwoordelijkheid der defensie bij de vertegenwoordiging rusten. Dat stelsel keurt de Grondwet af.

En welke zullen nu de gevolgen zijn van dat onderzoek?

Zij die ijveren voor inkrimping van uitgaven, mogen wel bedenken dat het gevolg zal zijn *uitbreiding van uitgaven.* Immers, indien men zich de zaak wel voorstelt, zullen zij die bijzonder met dit vak bekend zijn, wanneer zij worden geroepen om deel te nemen aan het onderzoek, niet geleid worden door de zucht om de marine tot de meeste volkomenheid op te voeren? Zullen zij uitgaan van het denkbeeld waarvan de Minister is uitgegaan, of niet verlokt worden tot het denkbeeld dat Nederland zich moet handhaven als zeemagt van den 2den rang? Zal dan niet een plan worden voorgesteld dat aanzienlijke kosten zal veroorzaken? Dat plan vastgesteld zijnde zal het voor de Kamer moeijelijk zijn zich van dat plan te verwijderen en zal het voor de Regering moeijelijk zijn een anderen weg te volgen.

Dan zal men het plan moeten volgen en erkennen, dat de resultaten hieruit voortgevloeid niet zijn die welke daaraan moesten beantwoorden.

De heer WINTGENS ziet met belangstelling te gemoet wat de Minister of liever de regering dienaangaande zal mededeelen. Wat hem betreft, hij gelooft dat het voorstel zijne voordeelen heeft. Nog altoos heerscht er aangaande de Marine onzekerheid en gemis aan vaste beginselen. Hij wijst op de mededeelingen, stelsels of voordragten sedert 1854 allen van elkander afwijkende en die niet geschikt zijn geweest om ons het juiste pad aan te wijzen. Het schijnt dat telkens, als er een nieuw ministerie optreedt, er ook een nieuw stelsel wordt aangenomen. Daarom acht hij een onderzoek nuttig. Maar hij heeft ook bezwaren reeds door vorige sprekers geopperd, en die zich knoopen aan zijne bedenkingen, bij de algemeene beschouwingen voorgedragen, dat namelijk sedert de laatste jaren alle gouvernementele actie en initiatief is overgegaan bij de Tweede Kamer. De vergelijking met Engeland gaat niet op. Nederland is eene constitutionnele monarchie en heeft niet de parlementaire Regering van Engeland. Groot-Brittannie heeft eene magtige aristocratie als het hechte bolwerk voor den troon. Nederland mist dat, en als alle magt aan de Tweede Kamer werd verleend, dan zouden wij tot eene representatieve democratie gevestigd in Turkije vervallen. Daarom vraagt hij aan de Regering: vereenigt gij er u mede? Wil gij abdiqueren van uw initiatief, of moet gij niet veeleer uw standpunt behouden?

De heer SLICHER VAN DOMBURG geeft te kennen, dat dit voorstel hem welkom was, ofschoon hij niet had verwacht, dat de Minister, die een stelsel voordraagt, daarmede genoegen zou hebben genomen. Hij zal het voorstel aannemen in de hoop dat de Commissie doordrongen zij van hetgeen de heer de Jonge in zijn werk „Over het Zeewezen" zeide, dat namelijk Koning en Natie diep doordrongen mogen zijn van het belang dat het land heeft in den bloei der zeemagt voor het welzijn van onze maritieme defensie, van onze kolonien en van den handel.

De heer ELOUT VAN SOETERWOUDE is, op genoegzaam dezelfde gronden, tegen de enquête. Laat de Regering liever, alvorens tot eene enquête worde overgegaan, overleggen de stukken, waarop hare overtuiging berust ten aanzien van het nu aangenomen stelsel, dat afwijkt van dat van zijn voorganger, waarmede zijne tegenwoordige ambtgenooten zich toch vereenigd hebben.

De heer GEVERS DEYNOOT is, even als vorige sprekers, van gevoelen, dat dit voorstel de grenzen te buiten gaat. Als de Minister een bepaald stelsel had voorgedragen, dan kon hij begrijpen, dat men daarover een onderzoek wilde instellen. Maar de Minister heeft zijn stelsel, in de Memorie van Toelichting aangegeven, wederom in de Memorie van beantwoording losgelaten. Hij gelooft, dat deze enquête de bevoegdheid der Kamer te buiten gaat, en treedt in de attributen der kroon, aan welke de zorg is opgedragen dat de land- en zeemagt zich in voldoenden toestand bevinden. Hoe zal het toch mogelijk zijn zich hier te onthouden van het politiek terrein. De tweede vraag brengt dit van zelve mede. Hij vreest ook, dat de enquête weinig vruchten zal dragen. Dat de Regering zelve eene commissie van deskundigen benoeme en ons een bepaald stelsel voordrage.

De heer VAN ZUYLEN is ook tegen de enquête, op grond van èn de bevoegdheid der Kamer èn de resultaten. Hij is het geheel eens met den vorigen spreker, dat men het politiek terrein, vooral bij de tweede vraag, niet zal kunnen ontgaan. Zoo hij niet beter wordt ingelicht, zal hij tegen het voorstel stemmen.

De MINISTER VAN MARINE zegt, dat de Regering, bij de begrooting, haar stelsel heeft voorgedragen. Dit is gebaseerd op de financiele krachten van den Staat en de behoeften der defensie, zoo ook op de bestaande rapporten der comités van defensie, zoowel in Nederland als in Oost-Indie. Als de tijd daar zal zijn om dit stelsel te verdedigen, zal de Regering het doen. Hij heeft niettemin te kennen gegeven, dat hij gaarne zou zien dat de Kamer dat stelsel zou onderzoeken en licht verspreiden. Hij herhaalt, hij heeft een stelsel, en hij verklaart er niet van te zullen afwijken, althans wat de hoofdtrekken betreft; en dat stelsel kan ook, bij meerdere gelden, uitgebreid worden. Hij heeft dat stelsel aan een onderzoek willen onderwerpen, omdat hij van oordeel is, dat een Minister niets kan doen zonder het vertrouwen der Kamer. Daarom heeft hij een onderzoek uitgelokt. En niet alleen hij, Minister, maar ook de Regering verzet zich niet tegen de enpuête. Ook zijne ambtgenooten zijn van oordeel, dat de enquête kan plaats hebben op de wijze zoo als de Kamer zal vermeenen te behooren. Alleen meent hij, dat de enquète zich niet behoeft uit te strekken tot de binnenlandsche defensie. Hij heeft niet gezegd, zoo als sommigen hem tegenwerpen: ik heb geen stelsel, maar geef mij er een; dat zou dwaas zijn en den schijn hebben van de verantwoordelijkheid van mij af te werpen. Neen, ik heb gezegd: stel een onderzoek in omtrent mijn stelsel. Overigens is het verre van hem, eene blaam te werpen op zijn voorganger; alleen heeft hij gemeend dat het zijn pligt was de waarheid bloot te leggen, maar hij erkent dat zijn voorganger groote diensten, vooral aan het personeel der marine, bewezen heeft. Hij meent hiermede te kunnen volstaan, en verklaart nogmaals, dat de Regering niet is tegen de enquête,

De heer DULLERT, een der voorstellers van de enquête, zegt, dat hunne taak zeer is vereenvoudigd door hetgeen van de zijde der Regering is aangevoerd en dat geen bezwaar kan bestaan tegen de voorgestelde enquête, doordien de Minister verklaart, dat zij moest strekken om de Kamer in staat te stellen over het stelsel van den Minister te beslissen. Men heeft gezegd, dat de enquête het gevolg zou hebben, dat aan de Regering een stelsel werd opgelegd en dat door de Kamer aan de Regering een voorsehrift werd gegeven, hetwelk zij verpligt zoude zijn op te volgen. Dit moet hij tegenspreken, er wordt aan de Regering volstrekt geen voorschrift gegeven, zij behoudt hare volkomene vrijheid om haar stelsel vol te houden. Nu heeft de heer van Goltstein een grondwettig bezwaar tegen het voorstel geopperd, maar zijn betoog kan niet gelden tegen dat voorstel, maar is alleen gerigt tegen art. 90 der Grondwet. Het is bekend, dat die afgevaardigde bij de vaststelling der Grondwet en telkens, wanneer de gelegenheid zich hiertoe aanbiedt, tegen dit artikel te velde trekt. Alle voorstellen tot enquête hebben in hem een onvermoeiden tegenstander gevonden. Die Spreker heeft ons gewezen op artt. 58 en 178 der Grondwet en heeft gevraagd: indien ook de regeling der zeemagt een onderwerp wordt, hetwelk de Wetgevende Magt zich aantrekt, wat wordt er dan van het opperbestuur des Konings? Het antwoord is: dat opperbestuur blijft ongeschonden, maar indien de Wetgevende Magt de uitgaven moet toestaan voor de zeemagt dan zal zij zeker wel geregtigd zijn te onderzoeken het plan, volgens hetwelk de uitgaven worden verleend. Maar daarenboven, art. 61 der Grondwet geeft aan den Koning het opperbestuur over de algemeene geldmiddelen en de Koning is het, die regelt de bezoldigingen van de collegien en ambtenaren. Indien de inmenging der Kamer in dit onderwerp schennis der Grondwet daarstelt, aan hoevele schennissen heeft zij zich in de laatste dagen dan wel niet schuldig gemaakt? Spreker gelooft, dat de heer van Goltstein dan ook tot de zondaren zal behooren. Om te betoogen, dat het regt der Kamer tot het houden van een onderzoek binnen bepaalde perken is besloten, heeft de heer van Goltstein op de vreemde benaming *enquête* gewezen. Van dit argument komt de eer der uitvinding aan dien Spreker toe. Tot dusverre is men van meening geweest, dat men door de bijvoeging van het woord *enquête* alleen wilde aanduiden, welk regt daarmede werd bedoeld, eene aanduiding, welke men noodzakelijk achtte, omdat dit regt ons tot dusverre vreemd was. Hetgeen door den heer Wintgens is aangevoerd, behoeft Spreker niet op te nemen. Zijne rede was tot de Regering gerigt, en hield in verwijten dat zij niet bestuurde, maar dat zij bestuurd werd, dat het initiatief van de Kamer, in plaats van de Regering uitging en dat de Regering zich hare bevoegdheden uit de handen liet nemen: dit alles kan Spreker voorbijgaan. Trouwens, de Regering van hare zijde heeft hierop geantwoord en betoogd, dat zij wel degelijk een vast stelsel ten opzigte onzer zeemagt wilde volgen, waarvan zij niet zoude afwijken. Nog is door den heer Gevers Deynoot en door andere Sprs. aangemerkt, dat het onderzoek geene gevolgen zou hebben, en dat indien het al mogt aantoonen, welke het ware stelsel is, de Regering de verantwoordelijkheid op de Kamer zoude overdragen. Doch men stelt zich dit geheel verkeerd voor. Wat zal de Commissie doen? Zij zal deskundigen onderzoeken, een rapport maken en dat rapport zal bevatten de resultaten der deskundigen, maar volstrekt geen stelsel voordragen. Het onderzoek zal alzoo alleen strekken om aan de Kamer het noodige licht te verschaffen, ten einde te oordeelen wat oirbaar is in het belang des lands. Dat is dringend noodig. De heer Wintgens heeft het teregt gezegd: jaar op jaar heeft de Kamer aanzienlijke sommen toegestaan voor de zeemagt, in de meening dat zij zouden strekken om haar tot herstel te brengen. Ieder nieuw opgetreden Minister begon met af te keuren het stelsel van zijnen voorganger. De toestand onzer zeemagt op dit oogenblik is dan ook van dien aard, dat, indien een oorlog uitbarstte hij dien niet gaarne op zijne verantwoordelijkheid wilde nemen. Niettegenstaande millioenen door het Rijk meer zijn besteed aan de zeemagt dan te voren, klinkt nog altijd de mare: de marine is nog in even diep verval als in 1853. En nu meenen de voorstellers, dat hieraan een einde moet komen, zij meenen, dat wil men het stelsel, dat de Minister voorstaat, kunnen beoordeelen, er dan tijd behoort vrij te blijven om dat stelsel te onderzoeken. Hun voorstel is, de Kamer aan te raden van den weg der enquête gebruik te maken, ten einde in staat te zijn met kennis van zaken toegerust, te kunnen oordeelen. En indien zij nu als hunne tweede vraag voorstellen: welke zeemagt behoeft Nederland in Europa en in de Kolonien, dan ligt in dat voorstel geenszins de bedoeling om ook 's lands verdediging te onderzoeken. Het doel, dat zij zich met deze tweede vraag voorstellen, hebben zij in hunne toelichting duidelijk omschreven. Bij het te plegen onderzoek naar de behoefte, die Nederland omtrent de zeemagt heeft, zal aan twee onderscheidene gevallen moeten gedacht worden, het geval namelijk dat Nederland zich, wat de zeemagt betreft, beperken wil tot hetgeen men onder den algemeenen naam van verdediging van het Rijk en zijne kolonien begrijpen kan en het geval, dat Nederland zich tevens als eene zeemogendheid van den tweeden rang handhaven wil. Tusschen die twee gevallen moet eene keuze worden gedaan, maar dan moeten de Kamers ook door grondig onderzoek in de gelegenheid worden gesteld hare keuze te bepalen. En de voorstellers kunnen het dan ook volkomen aan den Minister toegeven, wanneer hij zegt, dat de defensie van de binnenlandsche verdediging buiten het bereik ligt der tweede vraag. Het kan nu gebeuren, dat zijdelings nu en dan eene vraag van technischen aard zal worden gedaan. Het is mogelijk, men zal zich daarvan moeijelijk geheel kunnen onthouden, maar het doel is zich noch in een technisch, noch in een politiek onderzoek te begeven. Alleen de meeningen der deskundigen zullen worden gehoord. Maar, heeft men gevraagd, indien die meeningen al gehoord zijn, welke zullen de gevolgen daarvan zijn? Niemand kan bepaald voorspellen welke de uitkomsten zullen zijn, maar dit mag men toch zeggen, dat het niet juist is a priori aan te nemen, wat sommige sprekers hebben verklaard, dat de deskundigen van de meening zullen uitgaan: hoe duurder, hoe beter. Dit kan spr. niet gelooven. Hij neemt eerder aan, dat zij eene eerlijke verklaring zullen afleggen, niet bedacht zullen zijn op datgene, wat voor hen welligt persoonlijk wenschelijk ware, maar wat met onze beperkte geldmiddelen niet zou zijn overeen te brengen. Spr. is overtuigd, dat zij, bedenkende het gewigt, dat aan hunne woorden zal worden gehecht, de waarheid zullen spreken.

De heer STORM VAN 'S GRAVESANDE wijst op de tegenspraak, welke er bestaat tusschen de Memorie van Beantwoording der voorstellers, en de rede van den heer Dullert. In de Memorie is bepaald verklaard, dat het onderzoek zich ook tot de binnenlandsche defensie zal uitstrekken, en hieraan wil spr. zich houden, niettegenstaande hetgeen de heer Dullert thans aanvoert. Hij toont aan het innig verband, dat er bestaat tusschen het gebruik onzer zeemagt en een gedeelte der troepen.

De heer VAN GOLTSTEIN komt terug op zijne vroegere bedenkingen. Vooraf een woord aan den minister, die zegt: ik heb een vast stelsel. Welnu, waarom dan niet liever thans de gronden daarvoor aangevoerd en eene begrooting ingediend, op dat stelsel gebaseerd? Dat ware de rationele weg geweest. Hoe kan de minister verlangen, dat een onderzoek worde ingesteld, als hij in waarheid overtuigd is dat het stelsel, hetwelk hij voorstaat, het eenig ware stelsel is? En hoe is dit onderzoek te rijmen met het stelsel, door den minister voorgestaan, volgens hetwelk de verdediging der kusten en der kolonien de eenige bestemming der zeemagt moet zijn. Spr. had nopens de grondwettige kwestie het tegendeel verwacht van hetgeen de minister namens de Regering verklaarde; hij had verwacht dat 's ministers ambtgenooten hem het ongrondwettige van het onderzoek, als ingrijpende in de praerogatieven der kroon, zouden hebben onder het oog gebragt. In zijn antwoord aan den heer Dullert verklaart Spr. nimmer bestrijder geweest te zijn van art. 90 der Grondwet, maar alleen van de uitlegging, daaraan gegeven. Zijne stelling is: geen onderzoek kan door de Kamer worden gedaan over onderwerpen uitsluitend behoorende tot het gebied der Regering. En in dit beginsel heeft de Kamer ook berust, toen de Minister van Oorlog zich verzette tegen eene legerorganisatie bij de wet.

De heer HUGENHOLTZ verdedigt mede het voorstel tegen de gemaakte bedenkingen. Vooral, omtrent het bezwaar nopens het gevaarlijke van publiciteit, moet hij wijzen op art. 126 van het reglement van orde, bepalende dat de processen-verbaal niet behoeven te worden openbaar gemaakt. Is er dus iets, dat niet voor publiciteit bestemd is, het zal niet publiek worden. Overigens doet ook hij het nut uitkomen van zoodanig onderzoek, na al hetgeen men in de laatste jaren heeft zien gebeuren. Er is nog nooit zooveel uitgegeven voor de Marine als thans; het is dus van het grootste belang, dat men, ook met het oog daarop, deskundigen hoore. Het resultaat der enquête kan niet anders dan licht aan de Kamer verschaffen, ter bevordering van het stelsel der Regering. Ten slotte doet hij opmerken, dat de Fransche marine hare opkomst te danken heeft aan de medewerking der Kamer en het initiatief van den Prins van Joinville, die steeds op onderzoek heeft aangedrongen.

De heeren STORM VAN 'S GRAVESANDE, DULLERT en VAN NISPEN voeren nog kortelijk het woord tot verduidelijking hunner gezegden.

De heer MACKAY is overtuigd, dat het voorstel met de beste bedoelingen is gedaan; maar hij gelooft niet, dat het doel bereikt zal worden. Dat doel is: onderzoek nopens *een* stelsel van marine, en niet nopens *het* stelsel van den minister. Overigens is het nog al moeijelijk voor de officieren van marine, om, als zij opgeroepen worden, een oordeel, missebien wel eene veroordeeling over het stelsel van den minister te moeten uitbrengen. Hij ondersteunt het verzoek van den heer Elout, om overlegging der stukken, tot regtvaardiging van het stelsel der regering.

De heer POORTMAN bestrijdt den schroom voor publiciteit. Deskundigen behandelen toch reeds dezelfde vraagpunten in tijdschriften en dagbladen. Men zegt, het licht moet van de Regering komen. Maar wil men dan, dat de Kamer alleen op de inlichtingen der Regering zal afgaan dáàr, waar zooveel behoefte is aan zekerheid en kennis?

De algemeene beraadslagingen worden hierop gesloten.

Over de twee eerste vragen vraagt niemand het woord. Over de derde vraag, nopens de wijze van bouwen, vraagt de heer van Eck de bedoeling der voorstellers, waarop de heer Dullert antwoordt, dat juist de vraag algemeen gesteld is, en dus nog verdere onderdeelen, met deze vraag in verband staande, omvat, gelijk reeds in de memorie van toelichting is aangeduid.

Hierna wordt het geheele voorstel in omvraag gebragt en met 34 tegen 32 stemmen *aangenomen.*

Voor: de heeren van Twist, Delprat, Cornelis, Anemaet, Betz, Heukelom, Heemskerk Bz., Jespers, Hugenholtz, Cool, Idserda, Mensonides, van Eck, van Voorthuyzen, Biussé van Oud Alblas, Dullert, Slicher van Domburg, van Hoëvell, Thorbecke, Kingma, Bieberstein, Poortman, Hoynck van Papendrecht, Dirks, van Bosse, van Franck, Zijlker, Meeussen, Botz, de Lom de Berg, Diggelen, van Wintershoven, Luyben, van der Linden.

Tegen: de heeren Storm van 's Gravesande, Begram, Taets van Amerongen, Wijbenga, Gevers Deynoot, Lijclama à Nijeholt, Meylink, van Foreest, Beens, Mijer, Kien, Heemskerk Azn., van Lijnden, Wintgens, de Poorter, Kerstens, Mackay, van Goltstein, van Asch van Wijk, de Raadt, Nolthenius, van Heiden Reinestein, de Brauw, van Zuylen, van Nispen, Elout van Soeterwoude, Reinders, Schimmelpenninck, van der Veen, Hoekwater, Oomen en de Voorzitter.

Afwezig de heeren Wichers en Lidt de Jeude door ongesteldheid, en voorts de heeren Westerhoff, Dommer van Poldersveldt, Hoffman en Olivier.

Op voorstel van den Voorzitter wordt besloten, om nader den dag te bepalen, waarop de commissie voor de enquête zal worden benoemd.

Ten 11 ure wordt de vergadering gescheiden en verdaagt tot morgen ochtend 11 ure.

'S GRAVENHAGE, Zitting van Dingsdag, 17 December 1861.

Is ingekomen een adres van J. J. Ripping, te Rotterdam, betrekkelijk de uitbreiding der straten te Rotterdam.

Op voorstel van den Voorzitter wordt bepaald:

1°. dat de commissie van enquête nopens den toestand der marine zal bestaan uit 7 leden.

2°. Dat tot afneming van de verhooren, minstens 4 leden moeten tegenwoordig zijn.

3°. Dat de termijn, binnen welken de enquête moet zijn afgeloopen, zal gesteld worden op 1 Aug. 1862, en voorts, dat de dag tot de benoeming der commissie nader zal worden bepaald.

De commissie voor de petitien brengt rapport uit op een adres van reeders en assuradeurs, verzoekende, dat er een kustvuur op de Eijerlandsche gronden moge geplaatst worden. — Ter griffie nedergelegd.

Aan de orde is de voortzetting der

BERAADSLAGINGEN OVER DE STAATSBEGROOTING VOOR 1862,

en wel over Hoofdstuk VIII (Marine).

De heer VAN FRANCK kan zich niet vereenigen met den ingeslagen weg in de memorien van Toelichting en Beantwoording. Hij is overtuigd, dat men daardoor niet eens zelfs zal verkrijgen, wat men noemt eene bescheidene marine. Wat men zal verkrijgen is eene vloot in het klein, die niet zal voorzien in de behoeften van een staat als dezen. Hij zou dus zijne stem tegen deze begrooting hebben moeten uitbrengen, of aan het verzoek des ministers voldoen, om eerst eene enquête te laten plaats hebben. Aan dat laatste heeft hij gevolg gegeven, en hij zal dus *nu* voor de begrooting stemmen, maar als credietwet, en in afwachting van hetgeen de enquête zal opleveren.

De heer VAN DIGGELEN zegt, dat nu er tot de enquête besloten is, zoo al niet op uitnoodiging dan toch ten genoege van den minister, hij nu den minister uitnoodigt te verklaren, van welken invloed de enquête zal zijn op de wijze van uitvoering der begrooting zoowel, als op de cijfers op de begrooting uitgetrokken, ten einde te weten of er gewerkt zal worden in den geest van de opheffing van eene der werven, dan wel of die kwestie ongepraejudicieerd blijft, waartoe naar sprekers meening alle termen bestaan.

De heer BLUSSÉ had plan eenige cijfers aan te halen nopens den al- of niet-vooruitgang der marine in de laatste jaren, maar met het oog op de plaats te hebben enquête en den weinig beschikbaren tijd, zal hij dit nu nalaten.

Evenwel zijn er nog enkele punten die hij bij de onderwerpelijke artikelen zal ter sprake brengen.

De heer VAN BOSSE heeft gezien, dat het voornemen des ministers is een gedeelte der vloot in Oost-Indie aan te bouwen. Hij laat *nu* de kwestie daar, dat dit z. i. zeer kostbaar zal zijn, maar vraagt of — als het den minister blijkt dat die aanbouw nuttig is voor de marine en voordeelig voor de schatkist — de minister dan voornemens is de sommen daartoe aan te vragen bij de wetgevende magt, dan wel of die uitgaven zullen gedaan worden op de wijze zoo als tot dus ver met de koloniale uitgaven het geval was. Dit punt staat in naauw verband met de koloniale financien en ook met de medewerking der wetgevende magt tot het doen der uitgaven.

De heer VAN NISPEN vereenigt zich geheel met die beschouwing.

De MINISTER VAN MARINE hoopt, dat de heer van Franck na de enquête bevredigd zal zijn omtrent des ministers plan van inrigting voor de marine. Hij verdedigt daarop den inhoud der gewisselde stukken tegen het verwijt van de weinige overeenstemming tusschen de Memorien van Toelichting en Antwoord, en verduidelijkt zijne gezegden nopens de gepantserde schepen. Op de beschuldiging alsof ik nooit gepantserde schepen zou willen, zegt de minister, heb ik geantwoord dat er *nu* niet aan te denken viel, maar daaruit volgt niet dat daar nimmer een tijd voor zal zijn. In antwoord op de vraag van den heer van Diggelen, welken weg de minister volgen zal tot na den uitslag der enquête, zegt deze dat er geene verandering in het bestaande zal gebragt worden. Men gaat voort met af te bouwen wat op stapel is, en daaruit volgt dus ook dat de zaak met de werf te Vlissingen ongedeerd blijft totdat de enquête ook daarover licht zal hebben aangebragt. Wat aangaat de bedenkingen der heeren van Bosse en van Nispen, die meenden dat de aanbouw van schepen in de Oost-Indien eene aanzienlijke verhooging van kosten zou medebrengen, de minister deelt dat gevoelen niet: hij is integendeel overtuigd dat die aanbouw veel goedkooper zal zijn: de ondervinding bewijst het. Bij aanbouw in de Oost heeft men dit voordeel dat de hoofdmaterialen daar veel goedkooper zijn: men denke slechts aan het hout. Ook de dagloonen zijn daar goedkooper. En wat nu betreft de comptabiliteitskwestie zoolang de begrooting voor de koloniale dienst niet door deze Kamer wordt vastgesteld, zal die aanbouw uit de koloniale geldmiddelen bestreden worden; doch dit is eene zaak die zijn ambtgenoot voor Kolonien betreft.

De heer MACKAY beschouwt deze begrooting, na de aanneming der enquête, als eene credietwet. Hij vindt daarop echter *f* 250,000 meer dan op de begrooting voor 1861, en hoopt dat de minister al het mogelijke zal doen om ook deze begrooting zoo laag mogelijk te houden. Van de enquête zelve hoopt hij dat zij een lichtstraal zal aanbrengen over de vele verschilpunten, o. a. over de kosten. De minister bijv. verklaart dat zijn stelsel niet meer zal kosten dan het vroegere; terwijl de heer Hugenholtz meent dat het wel 3 à 4 millioen hoogere kosten zal na zich slepen.

Ten slotte bespreekt hij het toelatingsexamen der adelborsten. Zeer veel hecht hij aan praktische officieren, maar hij wenscht toch ook voor hen eene wetenschappelijke opleiding, opdat de Marine-officieren, even als weleer ook mogen uitmunten door degelijkheid van studie. Wel is het niet noodig, dat men professoren tot officieren make, maar daarom is het toch goed als er ten minste zoo een professor onder de equipage is. Zijn betoog strekt daartoe om aan te bevelen, dat het admissie-examen niet al te gemakkelijk worde gemaakt.

De heer VAN HEIDEN REINESTEIN zegt dat gisteren met de meerderheid van ééne stem het besluit der enquête is aangenomen. Hij betreurt dit, maar voelt zich verpligt eene opmerking te maken. Het is hem nog niet duidelijk of de Minister aan *zijn* stelsel zal vasthouden, onverschillig welke de afloop der enquête zal zijn. Hij hoopt, dat er bij den Minister geene onbestemdheid van beginselen zal zijn om die te plooijen naar gelang van den uitslag der enquête.

De heer VAN BOSSE verklaart in antwoord op den Minister, dat diens antwoord nopens den aanbouw in Indie hem niet bevredigd heeft. Want wat zal daaruit volgen? Dat de Minister van Kolonien dan de man zal zijn, die niet alleen het koloniaal batig slot voor het moederland zal bepalen, maar ook de hoegrootheid der marine. Daarbij komt dat al wat in Indie gebouwd zal worden, aan onze contrôle zal onttrokken zijn. De Minister zegt: de aanbouw in Indie is goedkooper; maar als die werkelijk goedkooper is dan zal men niet alleen kleine, maar ook groote schepen voor de dienst in Oost-Indie gaan aanbouwen, en dan zou inderdaad de vaststelling van Hoofdstuk VIII door de Kamer niets meer dan eene bloote formaliteit worden. Hij behoudt zich voor om bij het Hoofdstuk van Kolonien ook op dit punt nog nader aan te toonen hoe noodzakelijk het is eenen vasten grondslag te hebben voor het beheer en de verantwoording der koloniale financien.

De heer HUGENHOLTZ meent, dat het is alsof sommige sprekers eene soort van protest tegen het besluit der Kamer nopens de enquête doen, en den Minister wilden aanbevelen: gij moet die enquête terzijde laten. Hij gelooft dat veeleer juist die enquête aan de Kamer het noodige licht zal verschaffen, terwijl de Minister zelf het nut er van erkend heeft. Wat nu betreft het verschil van cijfers tusschen den Minister en spr. over de kosten van het Marinestelsel, moet hij zeggen dat men daarover veel redeneren kan. Wat hem aangaat hij blijft zijne meening handhaven. Maar juist daarom is de enquête nuttig, omdat anders alle jaren de kwestie over het cijfer der begrooting zoude oprijzen, zonder dat men daarover met kennis van zaken kon oordeelen. Z. i. moeten bij de bepaling onzer marine de financiele krachten des lands geraadpleegd worden, en hij blijft gelooven dat het plan van den Minister duurder zal zijn dan de Minister gelooft.

Spreker zegt ook dat, wat betreft de comptabiliteits-kwestie, door den heer van Bosse geopperd, het ook hem wenschelijk voorkomt dat dit punt voor de toekomst opgehelderd wordt. Nu echter is dit minder noodzakelijk, want de Minister heeft gezegd, dat hij bij aanneming der begrooting niets zal praejudicieren, dat men alleen zal afbouwen wat op stapel staat en hier en daar eenige wijziging aanbrengen welke de noodzakelijkheid vereischt.

De heer Mackay had opgemerkt, dat de begrooting te hoog was. Dit punt kon bij de 3de afdeeling behandeld worden, maar spreker moet er op wijzen dat de oorzaak der verhooging vooral te zoeken is in de reparatie van de werf te Amsterdam, die hij allernoodzakelijkst acht. Hij heeft zelf gezien en is van de noodzakelijkheid der reparatie doordrongen. Wat nu aangaat het toelatings-examen der adelborsten voor het instituut van Marine, spreker deelt tot zekere hoogte het gevoelen van den heer Mackay: toch is hier geen vaste regel te geven. De een heeft meer aanleg op praktisch terrein, de ander is sterker in de theorie; maar hij is het eens met den heer Mackay, dat er op ieder schip een wetenschappelijk gevormd officier tot het doen van hydrographische waarnemingen, het maken van bestekken, enz. moest aanwezig zijn, ofschoon over het algemeen de praktische officieren aan boord altijd hoofdzaak moeten wezen.

De MINISTER VAN MARINE dankt den heer Hugenholtz, die reeds verschillende sprekers heeft beantwoord. Echter moet hij den heer Mackay nog verzekeren dat de opleiding der adelborsten niet strekt om de vermeerdering hunner theoretische kennis tegen te gaan. Integendeel, en hier beroept hij zich op den heer Hugenholtz. — Den heer van Heiden Reinestein moet de Minister antwoorden dat als de enquête tegen zijn stelsel uitloopt, dan de tijd voor hem zal gekomen zijn om zich te verwijderen. Overigens geeft hij aan den heer van Bosse de verzekering dat het geenszins zijne bedoeling is groote schepen in Indie te bouwen en dat hij ook niet vreest, dat die aanbouw tot verhooging van uitgaven zal leiden.

De heer STORM VAN 'S GRAVESANDE moet opmerken dat de houding des Ministers ten aanzien der enquête, hem niet versterkt in het vertrouwen dat hij gaarne in den Minister stelt. Evenwel heeft hij nagedacht welke stem hij zal uitbrengen, en is tot de slotsom gekomen, dat die stem voor de begrooting is, welke eigenlijk eene credietwet is. Hij moet toch wijzen op de zonderlinge uitkomst welke de enquête zal hebben. Immers de Minister zegt: als de enquête tegen mijn stelsel uitvalt, dan zal ik mij verwijderen. Welnu dan moet elk volgend ministerie *per se* het stelsel der Kamer aannemen; en nu wordt er zoo dikwerf geklaagd over de inmenging der Kamer, maar spr. vraagt of de Regering zelve op dit punt er niet aanleiding toe gegeven heeft.

De heer LYCKLAMA heeft bij Hoofdstuk V gezegd dat hij zich zou houden aan elke begrooting afzonderlijk. Hij heeft voor dit Hoofdstuk gestemd en zal daar nimmer berouw over hebben. Nu zijn wij aan de behandeling van Hoofdstuk VIII, en nu moet hij verklaren dat hij, na de aanneming der enquête op gisteren avond zijne stem tegen dat Hoofdstuk zal uitbrengen.

De heer POORTMAN beantwoordt den heer van 's Gravesande. Hij ziet niet in dat de enquête tot eene zonderlinge uitkomst zal leiden, want de enquête zal juist beslissen over het stelsel des Ministers; — en als de Kamer dan zegt dat het stelsel des Ministers onaannemelijk is, welnu dan is het niet zonderling, maar constitutioneel, dat een ander stelsel worde aangenomen.

De heer VAN HOËVELL zegt dat de houding des Ministers nopens de enquête is afgekeurd. Op hem evenwel heeft die den tegenovergestelden indruk gemaakt. De Minister bood der Kamer zijn stelsel aan, en zeide. onderzoek het. Is dat niet het bewijs dat de Minister vertrouwen heeft in zijn stelsel en de Kamer waardeert? Dit nu in het algemeen, maar in dit geval komt dit in het bijzonder nog meer uit. Men heeft jaren lang sommen gevoteerd, en toch vernomen dat de marine in verval was. Vervolgens heeft men gekregen eene jaarlijksche schildering van den voortreffelijken toestand onzer marine. Ik, zegt spr., heb steeds tegen dat budget gestemd, op grond dat het te hoog was. Nu zegt de Minister van Marine dat de toestand onzer zeemagt van dien aard is, dat hij met huivering de eene of andere verwikkeling te gemoet zou gaan. En vraagt deze Minister nu op nieuw *meer* millioenen? Neen. Hij handelde als zelfstandig man, en spr. verdedigt de houding des Ministers in dezen.

En wat men nu zegt dat de enquête het zonderling gevolg heeft dat de Minister zich wil verwijderen, wanneer zijn stelsel verkeerd wordt geacht, spr. ziet dat niet in. Het is immers zeer denkbaar dat uit het onderzoek ook voor den Minister een beter licht opgaat, en als dat het geval is dan zou het verkeerd geplaatste standvastigheid zijn om halstarrig vast te houden aan hetgeen men eenmaal meende juist te zijn. Daarom zal hij gaarne zijne stem geven aan deze wet als van geheel tijdelijken aard, niets praejudicierende en verband houdende met het aangenomen onderzoek nopens het stelsel.

De heer DUYMAER VAN TWIST doet uitkomen dat door de enquête niets is beslist; daardoor zal alleen het nemen van een besluit worden uitgelokt. Hij kan dus niet inzien dat, ten gevolge der wijze van onderzoek, waartoe men thans besloten heeft, men ooit zou kunnen komen tot een meer ongunstigen toestond dan nu.

De heer DIRKS verklaart, dat hij thans zijne stem wel aan dit hoofdstuk zal kunnen geven, omdat hij die begrooting thans beschouwt als eene credietwet, in afwachting van den afloop der enquête.

De algemeene beraadslagingen worden hierop gesloten.

Art. 1—4 worden zonder beraadslaging *aangenomen.*

Art. 5 (kosten van het corps ingenieurs, enz. *f* 30,100).

De heer BLUSSÉ bespreekt bij dit artikel de gedaante-verwisseling van drie schepen in drijvende batterijen, en van een zeil-linieschip in een stoomfregat. Hij heeft het etablissement te Willemsoord gezien en was nieuwsgierig naar die drijvende batterijen; hij zag ze, en ontwaarde dat ze gepantserd waren van voren en van achteren; het doel daarvan was, zeide men, om altijd de voor- en achterzijde aan den vijand te kunnen presenteren. Maar men heeft er daarbij niet op gerekend, dat dergelijke monsters, die zóóveel boven het water liggen, meer te regeren zijn door den wind dan door den stroom, zoodat, als de wind niet in overeenstemming is met den stroom, die batterijen over dwars kunnen komen te liggen. Die opmerkingen zou elke gewone binnenloods gemaakt hebben. Intusschen, dit hebben de heeren, over wier bezoldiging wij hier spreken, niet in het oog gehouden. De uitkomst heeft dan ook zijne meening bevestigd. Spr. heeft voor zich een rapport van den kommandant van de *Neptunus*; hij heeft echter gisteren zoo veel gehoord over de geheimenissen omtrent onze binnenlandsche defensie dat hij, zonder verlof van den Minister, er niets uit wil mededeelen. Hij gelooft echter dat die geheimhouding ongerijmd is. Alles blijkt toch uit de staten door den Minister zelven overgelegd. Indien de Minister er dus geen bezwaar tegen heeft, zal hij een gedeelte van dat rapport voorlezen.

De MINISTER hierin geen bezwaar hebbende, — vervolgt de heer BLUSSÉ zijne rede, en leest hij eenige zinsneden uit dat rapport voor. Hieruit blijkt dat ook die kommandant van oordeel is, dat door de wijze van inrigting der batterijen, de ongepantserde breede zijde steeds aan den vijand is blootgesteld. Dit nu had elke binnenloods aan den ingenieur kunnen zeggen. Door een deskundige van grooten naam is aan spreker gezegd dat het verzagen van een linieschip in eene drijvende batterij, een waar kunststuk is, en dat het getuigt van eene groote vindingrijkheid en eene groote kracht van wil. Maar spreker zegt, dat wij geen geld hebben om voor zoo een kunststuk zulke sterke toeren te laten doen. Het is altijd een groot ongeluk voor dergelijke geniën, dat zij niet kunnen rekenen; spreker heeft daarvan, in het pärtikuliere leven, de treurige ondervinding opgedaan.

Een tweede kunststuk is, dat de *Admiraal de Ruiter*, vroeger een linieschip, later een fregat, veranderd is in een stoom-oorlogs-fregat. Dit heeft spr. nooit kunnen begrijpen. De Minister zal dit dan ook niet roemen. De zaak kost een millioen; het maken van een nieuw fregat kost 1½ millioen. Wat heeft men nu voor dat eene millioen verkregen? Een fregat, dat niet naar één stelsel is gebouwd; eene vernieuwing van een oud fregat, dat 30 jaren oud is; 20 jaren is al een geheel ongelukkige leeftijd, maar 30 jaren is stokoud. Als een oud schip al niet vervuurd is, dan is het toch zeer zeker verwaterd. Dit is dus al weder eene ongelukkige proefneming. Om al deze redenen gelooft hij dat het geen zaak is die heeren ingenieurs eene bijzondere aanmoediging te geven door hun tractement te verhoogen. Hij stelt dus als amendement voor, het art. 5°. met *f* 4000 te verminderen, zijnde de voorgestelde verhooging voor de ingenieurs.

De MINISTER VAN MARINE heeft reeds gezegd dat hij geen groot bewonderaar is van die drijvende batterijen. Maar hij moet toch den heer Blussé doen opmerken, dat zij niet gebouwd zijn voor diep water, maar wel voor ondiep water. De schuld van de wijze van bouwen dier batterijen ligt echter niet aan de ingenieurs. Zij hebben slechts gevolgd hetgeen hun was bevolen. De Minister zal nu niet beoordeelen of dit goed was, maar het is geschied. Hij meent dat de ingenieurs hun pligt hebben gedaan, en hij zou het zeer betreuren, als men uit het gebeurde aanleiding vond om hunne tractementen niet te verhoogen. Hij heeft die verhooging voorgesteld, niet alleen op gronden van billijkheid, maar ook in het belang der dienst. De ingenieurs genoten tot dusver hunne wetenschappelijke opleiding ten koste van het gouvernement. Hiervan is men thans afgeweken, en is bepaald dat de ingenieurs als zoodanig zullen worden toegelaten, na afgelegde bewijzen van bekwaamheid. En nu vraagt de Minister of het te verwachten is, dat men kundige menschen zal krijgen, als men de tractementen laat zoo als zij nu zijn. Hij verzoekt dus der vergadering het amendement niet aan te nemen. Wat de *Admiraal de Ruiter* betreft, dit schip is niet in tweeën gezaagd, maar verlengd; het is ook niet 30 jaren oud, maar is eerst in 1853 afgeloopen. Hij is het echter eens, dat het beter is de gelden te gebruiken voor het bouwen van nieuwe schepen, dan oude te vernieuwen.

De heer HUGENHOLTZ is vóór het amendement. Hij heeft meermalen zijne bezwaren ingebragt tegen een te talrijk corps ingenieurs. Hij stelt zich ook voor dat, indien het stelsel van den minister opgaat, men een zoo groot getal ingenieurs niet zal noodig hebben.

De heer BLUSSÉ beantwoordt den minister. Wat de opmerking betreft, dat de batterijen gebouwd zijn voor ondiep water; het bezwaar blijft hetzelfde; maar dan is het bovendien ook eene luxe de batterij aan twee zijden te pantseren; dan was eene zijde voldoende. Wat de *Admiraal de Ruiter* aangaat, hij meende veilig te zijn als hij afging op de documenten door den minister overgelegd. Maar al is het schip nog zoo oud niet, dan nog was die verandering niet goed, want de minister erkent zelf, dat het niet goed is oude schepen te vernieuwen. Nu zegt de minister ook: als de tractementen niet verhoogd worden, dan zal er in de toekomst gebrek zijn aan ingenieurs. Maar dit kan hier niet gelden, want als men in het vervolg bekwame menschen heeft, laat men die dan hooger beloonen, maar dit kan niet opgaan voor de personen die er nu zijn.

Het amendement wordt hierop in stemming gebragt, en *aangenomen* met 57 tegen 13 stemmen.

Artt. 5—13 worden hierop *goedgekeurd.*

Art. 14 (kosten der betonning, enz.) *f* 191,320.

Door den heer HUGENHOLTZ is als amendement voorgesteld, dit art. te verhoogen met *f* 80,000, voor het daarstellen van een vuurtoren tot aanduiding der Eijerlandsche gronden.

De heer HUGENHOLTZ zegt, dat het zeker een vreemd verschijnsel is, dat, bij de behandeling dezer begrooting, een amendement wordt voorgesteld tot verhooging. Hij vleit zich echter, dat de Kamer met hem zal overtuigd zijn, dat het noodig en billijk is, en dat ook de menschelijkheid het vordert, dat er eene verlichting worde daargesteld in de nabijheid der Eijerlandsche gronden. Op dat terrein hebben toch in de laatste jaren een aantal zware zeerampen plaats gehad. Verleden jaar heeft hij hierop reeds gewezen, en de toenmalige Minister van Marine zeide, dat de zaak niet uit het oog zoude worden verloren, en dat de kosten op de volgende begrooting zouden worden gebragt; maar nu komt hiervoor op deze begrooting geen post voor. Hier wordt niet gevraagd op staatskosten iets te doen, maar om de zaak op te rigten door de gelden der belanghebbenden. De wet van 1849 bepaalt toch, dat van alle vaartuigen een vuur-, ton- en bakengeld zal worden geheven, in evenredigheid der kosten van bebakening, enz. En nu heeft deze begrooting doen zien, dat de opbrengst de kosten heeft overtroffen met *f* 80,000. De minister zegt nu wel in zijn antwoord: "De Regering is niet van voornemen, gedurende het jaar 1862 buitengewone werken met opzigt tot de betonning, bebakening en kustverlichting daar te stellen. Alle voorbereidende maatregelen waren genomen, om een vuurtoren op te rigten tot aanduiding der Eijerlandsche gronden. Daar dit evenwel meer een belang geldt van de algemeene zeevaart, dan wel een waarbij de Nederlandsche handel meer uitsluitend betrokken is, heeft de Regering besloten, dit werk tot een gunstiger tijdstip uit te stellen, ten einde het eindcijfer der begrooting zooveel mogelijk binnen zekere grenzen te houden." Deze laatste opmerking acht spreker niet juist. Die buitenlandsche zeevaart betaalt ook hare retributie voor de vuur-, ton- en bakengelden. Het is dus pligt, om tot het werk over te gaan. De jongste stormen hebben op die gronden weder slagtoffers gevorderd. Nu zegt de minister alles is voorbereid, welnu laten wij dan ook tot het werk overgaan. Het is op deze gronden dat hij zijn amendement heeft voorgesteld.

De heer VAN FRANCK ondersteunt het amendement. De Regering heeft zelve erkend de noodzakelijkheid om bij de Eijerlandsche gronden een vuurtoren op te rigten. Men moet dus zoo spoedig mogelijk tot dit werk overgaan, en niet wachten tot er nog meer ongelukken gebeuren. Bovendien het is niet uit 's Lands geld dat de kosten zullen gevonden worden, maar de vuur-, ton- en bakengelden brengen meer op dan de kosten bedragen. Men behoeft, uit het oogpunt van kosten, niet tegen het werk op te zien.

De heer COOL is het geheel eens met de gronden voor het amendement aangevoerd. Hij gelooft ook, dat de Kamer geroepen is te zorgen dat, zoo mogelijk, niet langer menschenlevens worden opgeofferd door het gemis eener behoorlijke verlichting.

De heer ELOUT vraagt, of het batig saldo van *f* 80,000 jaarlijks bestaat, dan wel of het hier is eene toevallige bate van een enkel jaar.

De heer HUGENHOLTZ antwoordt, dat de opbrengst in het vorig jaar *f* 79,187 meer is geweest dan de raming. Hij meent ook dat in de laatste jaren de opbrengst dier gelden gedurig is toegenomen.

De MINISTER VAN MARINE zal zich niet tegen het voorstel verklaren. Het was werkelijk de bedoeling der Regering om, ingevolge de belofte van verleden jaar, een vuurtoren in de nabijheid der Eijerlandsche gronden op te rigten. De plannen daarvoor zijn reeds gereed en hij had den post reeds op de begrooting gebragt, ware niet, dat het cijfer der geheele begrooting de Regering genoopt had er van af te zien en het werk uit te stellen tot een volgend jaar. De Regering erkent echter de behoefte aan een vuurtoren daar ter plaatse. Op dat gedeelte der kust is het wenschelijk de verlichting aan te vullen. Hij had dus daartoe het voornemen en, als het amendement wordt aangenomen, zal daaraan gevolg worden gegeven. Het voornemen is op den Noord-Oostelijken hoek van het eiland Texel, dus in de onmiddellijke nabijheid der Eijerlandsche gronden, een vuurtoren te bouwen, 50 ellen boven de zee, en daarop te plaatsen een draailicht, dat op ruim 5 mijlen afstands kan worden gezien. Hij is ook voornemens eenige verandering in de overige kustverlichting te brengen. Hij erkent dat door het maken van een vuurtoren bij de Eijerlandsche gronden, vele ongelukken zullen worden voorkomen, maar hij moet toch opmerken, dat het, bij den laatsten storm gebleken is, dat een vuurtoren niet genoeg is om ongelukken te voorkomen, want juist op de Haaks zijn meer schepen gebleven dan elders. — Aan den heer Elout geeft de minister te kennen, dat er voor het oogenblik geen bezwaar bestaat om de som te vinden uit het batig slot der opbrengst van de vuur-, ton- en bakengelden, want dat die opbrengst jaarlijks vermeerdert.

De heeren ELOUT en MEEUSSEN hebben bezwaar deze zaak bij amendement op de begrooting te brengen.

De heer VAN HOËVELL is van een geheel ander stelsel dan de heer Elout. Spreker heeft ook getoond dat hij vermindering wil daar, waar de voorgestelde uitgaven hem niet voorkwamen volstrekt noodzakelijk te zijn. Nu wil de heer Elout hier zijn snoeimes gebruiken; spreker wil dit niet. Het geldt hier toch eene hoogst gewigtige zaak niet alleen in het belang van handel en scheepvaart, maar ook in dat der menschelijkheid. Het is waar, de minister heeft gezegd: stel u niet voor dat, als er eene verlichting zal zijn, er nimmermeer ongelukken zullen gebeuren. Dit is eene bekende waarheid. Maar het is toch zeker dat, als er een vuurtoren zal zijn, wij alles gedaan zullen hebben wat in de menschelijke magt is, om ongelukken te voorkomen. Na de verkregen ongelukkige ondervinding is het nu niet meer de vraag: staan de geldmiddelen het toe; maar is het een pligt te doen wat in menschelijke handen is om ongelukken te verhoeden. Het is hier eene uitgave, dringend noodzakelijk, meer dan de *f* 6000 voor de academie van wetenschappen. Bovendien de kosten zullen gevonden worden uit de gelden der belanghebbenden. Maar al ware het niet zoo, dan nog is het pligt om te doen wat de menschelijkheid vordert.

De heer VAN NISPEN zal tegen het amendement stemmen, omdat hij niet kan medewerken het cijfer der begrooting zoozeer te verhoogen.

De heer VAN LIJNDEN merkt op dat de heer van Hoëvell in dezelfde feil gevallen is als waarop hij gisteren gewezen heeft. Toen zeide die spreker toch dat de heer Dirks op zijn gemoed heeft trachten te werken; Thans wil die spreker hetzelfde doen. Hij zegt: gij moogt het niet langer uitstellen; de menschelijkheid gebiedt het. Maar nu moet spreker opmerken, dat die geachte spreker menschelijker is dan de Regering. Zij toch heeft gemeend (en het zij tot haar lof gezegd), bij de tegenwoordige financiele omstandigheden, geene gelden voor dien toren te moeten voordragen. Als nu de menschelijkheid het zoo gebiedend zou vorderen, dan zou het financieel bezwaar toch zeker de Regering niet hebben weerhouden om de gelden op de begrooting te brengen. Spr. meent, dat de Minister van Marine gevaar loopt van het troetelkind der Vergadering te worden; zijn ambtgenoot heeft men op alle wijze besnoeid; hem wil men geld opdwingen. De heer van Hoëvell heeft gesproken van een snoeimes; spreker heeft dit wel zien gebruiken, maar niet in handen van den heer Elout. Nu wil men niet snoeijen, maar aan den boom meer takken aanbrengen. Spr. kan het amendement niet aannemen.

De heer DE BRAUW meent dat deze uitgave niet bij amendement op de begrooting moet worden gebragt, maar dat de zaak eerst moet worden onderzocht. De afstemming van het amendement zal ook niet er toe leiden, dat aan den pligt der menschelijkheid niet zal worden voldaan; want, als de zaak urgent is, dan zal de Minister niet achterwege blijven eene afzonderlijke begrooting aan de Kamer voor te dragen. Spreker kan niet toestaan, dat eene zoo belangrijke zaak bij amendement op de begrooting wordt gebragt.

De heer HUGENHOLTZ merkt op, dat reeds is aangetoond, dat deze zaak behoorlijk is onderzocht. Hij doet nogmaals uitkomen, dat het hier is het geld van de belanghebbenden, en dat, als het amendement wordt afgestemd, zich het vreemde verschijnsel zal opdoen, dat men in de schatkist duizenden houdt ten koste van eenige menschenlevens.

De heer POORTMAN doet mede opmerken, dat de noodzakelijkheid van het werk reeds bewezen is, daar de Regering zelve verklaart, dat alle voorbereidende maatregelen reeds zijn genomen om een vuurtoren op te rigten. Spreker kan zich echter niet vereenigen met wat verder in de Memorie van Beantwoording gezegd wordt, dat het hier meer een belang geldt van de algemeene zeevaart, dan wel een waarbij de Nederlandsche handel meer uitsluitend belang heeft. Hij meent dat het juist het belang der algemeene zeevaart moest nopen om den toren op te rigten. Wij moeten toch niet den schijn op ons laden van de belangen des Nederlandschen handels te stellen boven de algemeene belangen der menschelijkheid.

De heeren COOL en MEEUSSEN komen nader op hun gevoelen terug.

De heer DIRKS gelooft, dat het beter is op dit oogenblik het amendement niet aan te nemen, maar den Minister te verzoeken, in den geest van het amendement, een ontwerp voor te dragen, opdat de zaak met de noodige kennis kunne worden beoordeeld.

De heer HUGENHOLTZ verklaart zijn amendement te zullen intrekken, wanneer de Minister van Marine op zich wil nemen binnen korten tijd een ontwerp in zijn geest aan de Kamer voor te dragen.

De MINISTER antwoordt, dat hij daaromtrent geene bepaalde belofte kan doen, want dat hij deswege eerst met zijne ambtgenooten moet raadplegen. Wat de kosten betreft, deze zullen bedragen *f* 130,000. Na de verlaging, die hoofdstuk V heeft ondergaan gelooft hij, dat de verhooging van *f* 80,000 wel kan worden toegestaan.

De heer VAN HEUKELOM zegt te hebben medegewerkt tot de verminderingen op hoofdstuk V, omdat hij het aangevraagde niet volstrekt noodzakelijk achtte. Hij heeft ook dezen morgen voor de vermindering op dit hoofdstuk gestemd. Maar wat nu dit amendement betreft, gelooft hij dat de zaak geen langer uitstel kan lijden. Het is het belang der menschelijkheid, en hij is er dus van ganscher harte voor. Hij begrijpt echter niet waarom de Minister geen ontwerp kan toezeggen, nu hij toch zelf zegt, dat alle voorbereidende maatregelen reeds zijn genomen.

Het amendement van den heer Hugenholtz wordt hierop in stemming gebragt en *verworpen* met 42 tegen 26 stemmen.

Het art. en de volgende artikelen worden hierop *goedgekeurd.*

Het geheele hoofdstuk (ten bedrage van *f* 9,083,589.50) wordt in stemming gebragt en *aangenomen* met 50 tegen 18 stemmen.

Tegen: de heeren de Poorter, van Foreest, Nolthenius, de Brauw,

Idserda, Westerhoff, van Asch van Wijck, Hoffman, Wintgens, Schimmelpenninck, Reinders, van Bosse, van der Veen, Kien, Taets, Lijcklama, Wijbenga en Slicher.

Na de schorsing is aan de orde Hoofdstuk IX A (*Nationale Schuld*).

De heer DE POORTER dringt nader aan op den in het Voorloopig Verslag uitgedrukten wensch om van rijkswege certificaten van inschrijvingen van nationale schuld uit te geven.

De heer HEEMSKERK AZ. heeft met genoegen gezien, dat de Regering het denkbeeld deelt van het Voorloopig Verslag tot vermeerdering van het bedrag der muntbilletten. Dat zal voor de ingezetenen een groot gemak zijn, vooral na de demonetisatie van het goud. Hij wenscht echter eene meer bepaalde toezegging.

De heer VAN BOSSE vereenigt zich niet met den algemeenen wensch tot vermeerdering van het bedrag der muntbilletten. Hij wilde liever die van *f* 50 en *f* 100 die weinig in de wandeling zijn, zien intrekken en daarvoor een gelijk bedrag van muntbilletten à *f* 10 in de plaats stellen.

De heer VAN NISPEN ondersteunt dit laatste gevoelen.

De MINISTER VAN FINANCIEN verwijst, aangaande het uitgeven van certificaten, naar de Memorie van Beantwoording. Nopens de muntbilletten is hij bezig te onderzoeken of er behoefte is aan meerder muntpapier en tot welk bedrag. Hangende dat onderzoek kan hij geene bepaalde toezegging doen. In antwoord op het door de heeren van Bosse en van Nispen gezegde, geeft hij te kennen, dat er nu reeds aan gedacht wordt de muntbilletten van *f* 100 in te trekken en die door muntbilletten van *f* 10 te doen vervangen.

Na aanneming der artikelen wordt de wet in stemming gebragt en *aangenomen* met algemeene stemmen.

Thans komt in beraadslaging Hoofdstuk IX B (*Departement van Financiën*).

De heer DE POORTER heeft met genoegen uit de Memorie van Beantwoording gezien, dat de hypotheek-bewaarder te 's Bosch wegens te veel berekende gelden eene berisping heeft bekomen en dat er een onderzoek omtrent de zaak is ingesteld. Nu heeft hij echter met bevreemding gezien, dat na het gebeurde diezelfde ambtenaar eene lucratieve betrekking te Amsterdam gekregen heeft. Is dat billijk, is dat aanmoedigend voor andere ambtenaren, wanneer personen, die de belastingschuldigen hebben geperst, betere betrekkingen erlangen? Hij vraagt hoeveel die ambtenaar te veel gevergd heeft, en of zij die te veel betaald hebben, die gelden zullen terug ontvangen.

De heer WESTERHOFF bespreekt hetzelfde geval ook met het oog op de mededeeling in de Memorie van Beantwoording, dat het juiste bedrag van het te veel gevorderde nog niet juist bij het Departement van Financiën bekend is. Hij wenscht volledige openbaarmaking der resolutie van 16 Mei 1860, No. 141, waarbij die ambtenaar ernstig is onderhouden en een onderzoek werd gelast.

De heer VAN BOSSE geeft te kennen dat de bevordering van dien ambtenaar heeft plaats gehad, ja nadat het feit was gepleegd, maar niet bekend was. Ware bij de verplaatsing het feit bekend geweest, het zou waarlijk een ander besluit geprovoceerd hebben. Overigens is hij van oordeel dat ook een gebrekkig toezigt moest gestraft worden.

De heer DE POORTER vraagt aan den minister waarom dan na de beantwoording van het feit zoodanig persoon niet uit zijne betrekking ontslagen is.

De heer BETZ zegt dat hij heeft gestemd tegen hoofdstuk V, omdat hij tegen het ministerie in het algemeen en tegen het beleid van binnenlandsche zaken in het bijzonder gestemd was. Spr. zal ook tegen dit hoofdstuk zijne stem uitbrengen, om redenen die niet in maar buiten de begrooting liggen. Hij zal openhartig zijne meening zeggen, al mogen daarvan het gevolg zijn insinuatien als bij de algemeene beschouwingen door den minister van financien en bij hoofdstuk V door den minister van binnenlandsche zaken zijn gebezigd. Insinuatien mogen niemand en zullen hem zeker niet weerhouden te doen wat hij meent zijn pligt te zijn.

Reeds de optreding van dezen minister heeft hem eenigzins verwonderd, omdat hij op financieel terrein niet bekend was anders dan door zijn naam. Maar Spr. wenschte des ministers handelingen af te wachten en hij heeft achtereenvolgens de gewisselde stukken en de financiele redevoeringen van dezen minister nagegaan. De uitslag was van dien aard, dat hij den minister niet mag volgen. Zijne financiele inzigten zijn zoodanig, dat hij daarin voor de toekomst groot gevaar ziet. Hij is in de meening bevestigd, doordien niemand ter verdediging des ministers is opgetreden en hij heeft hem alleen staat.

Spr. zal niet in herhaling treden van hetgeen hij bij de algemeene beschouwingen over het financieel beleid des ministers gezegd heeft, maar meent toch te moeten opgeven wat hem aanleiding geeft aan de begrooting zijne stem te onthouden. En dat is: 1°. De toestand der financien, dit kan niet ontkend worden, is in den laatsten tijd ongunstig. Waarschuwing op waarschuwing werd ontvangen dat de Oost-Indische baten eerst 11 millioen minder en daarna nog 5 millioen minder zouden opbrengen. In plaats nu dat de minister met alle kracht bezuiniging invoert, worden de budgetten verhoogd en de uitgaven op bedenkelijke wijze opgedreven. Zoodanige houding komt Spreker bedenkelijk voor.

2°. Is de reden van zijne afkeurende rigting dat de minister eene zoo passive houding tegenover zijne ambtgenooten aanneemt. De minister zeide toch dat hij zich alleen kan bepalen tot aandrang op zuinigheid en besparing, meer niet; en Spreker deelt volstrekt niet dit gevoelen. Niemand kan een minister van financien dwingen om te hooge begrootingen op zijne verantwoordelijkheid te nemen. Zooals de minister zich uitdrukte, schijnt het alsof hij slechts de begrootingen zijner ambtgenooten overneemt, zonder na te gaan of de financiele krachten des lands dat toelaten. Daaraan gelooft Spr. zijn voor een groot deel de hooge begrootingen te wijten, die door geene amendementen binnen de behoorlijke grenzen te brengen zijn.

3°. Zijn de voornemens des Ministers nopens het belastingstelsel verre van bevredigend voor hem. Een Minister die deze kwestie naar eene verre toekomst verschuift, miskent de dringende eischen des tijds, werkt de nationale ontwikkeling tegen en maakt eene goede regeling van het belastingstelsel onmogelijk. Voegt hij daar nu bij wat nog op financieel gebied te doen valt, dan verwekt dit bij hem groote ongerustheid ten aanzien der financiele rigting van den Minister.

De heer VAN DER LINDEN gelooft dat er geen genoegzaam toezigt van wege het Departement van Financien wordt gehouden. Er is reeds gesproken over den hypotheekbewaarder te 's Hertogenbosch. Spr. vraagt: waarom is het onderzoek niet verder uitgestrekt dan tot 1 Januarij 1858? Heeft er van dat tijdstip af tot op de verplaatsing geene inspectie plaats gehad? Wat is er gedaan ten aanzien van den ambtenaar *nadat* het feit ontdekt was? Maar er is nog een ander feit. Hij bedoet het gebeurde met den ontvanger der domeinen te 's Bosch. In het voorloopig verslag leest men: „Het wekt tevens veler bevreemding op dat, niettegenstaande de contrôle en verificatie, schromelijke misbruiken soms jaren lang bij het bestuur onopgemerkt blijven. Het gebeurde met den ontvanger der domeinen te 's Hertogenbosch werd hierbij in herinnering gebragt. Wanneer daar de contrôle en verificatie behoorlijk waren uitgeoefend, hadden de bedoelde ongeoorloofde handelingen eerder moeten ontdekt zijn. Het schijnt dus wel betwijfeld te mogen worden of men daarbij gewoonlijk met de noodige naauwkeurigheid te werk gaat." En wat antwoordt de Minister: „Het gebeurde met den ontvanger der domeinen te 's Hertogenbosch betreft hoofdzakelijk inkomsten, verschenen en ingevorderd in het jaar waarin het feit is ontdekt. Het schijnt dus niet als bewijs van niet behoorlijke contrôle en verificatie te kunnen gelden." Maar dit is geheel onjuist, want uit de acte van beschuldiging leest Spr. voor, dat er eene aaneenschakeling van feiten bestaat over vele jaren en ten bedrage van hoogst aanzienlijke sommen gelds. Hieruit blijkt voldoende de gebrekkigheid der memorie van beantwoording. Als deze zegt: het loopt alleen over het jaar waarin het feit ontdekt werd, dan is dit volstrekt onjuist. En nu vraagt hij: zijn de inspectie, contrôle en verificatie zoo als zij behooren te zijn?

De heer MEEUSSEN komt op de zaak van den Hypotheek-bewaarder terug, en leidt daaruit af dat het toezigt zeer slecht moet geweest zijn.

De MINISTER VAN FINANCIEN ontkent, dat hij bij de algemeene beraadslaging zich eenige insinuatie heeft veroorloofd. Hij heeft alleen van schijn gesproken, die hij niet voor waarheid wilde aanrekenen; met evenveel regt kan hij beweren, dat de Regering aan vele insinuatien bloot staat. Over het algemeen wordt een minister gedurig aangevallen, maar de verdediging laat men meest aan hem zelven over. Ook hij zal op de algemeene beraadslagingen niet terugkomen, maar den spreker uit Rotterdam kortelijk beantwoorden. Hij ontkent dat hij zich in de gewisselde stukken aan te groote gerustheid nopens den financielen toestand des Lands heeft overgegeven. Dat hij minister geen zorg zoude hebben gedragen voor inkrimping der uitgaven, kan de spr. met geen grond volhouden, want deze heeft den ministerraad niet bijgewoond. Was dit het geval geweest, spr. had dit verwijt niet tot hem gerigt. Het is echter de vraag, of het den minister van financien altijd mogelijk is die zuinigheid te betrachten, welke hij wenscht. Nog heden heeft men gezien, dat men eene poging aanwendde om de uitgaven met *f* 80,000 te verhoogen. Wat het belastingstelsel betreft, geeft hij het toe dat het wenschelijk ware, sommige belastingen af te schaffen, maar de financiele toestand des Lands veroorlooft dit niet, tenzij men andere middelen invoere. Dat neemt niet weg, dat zoo de bestaande belastingwetten mogten worden herzien, men dan gemakkelijker tot de afschaffing van andere kan geraken, en dat welligt nog later andere middelen daartoe kunnen worden aangewend. Hij gelooft niet, dat het denkbeeld om den suiker-accijns tot 5 millioen te verhoogen, voor verwezenlijking vatbaar is, maar zoo dit mogelijk ware, dan zou men daardoor tot de afschaffing van andere lasten kunnen komen. Ten opzigte van den voormaligen hypotheek-bewaarder te 's Bosch is hij niet volkomen op de hoogte om de verlangde inlichtingen te geven, maar hij is bereid die na onderzoek aan de Kamer te verstrekken. Toen het voorval met dien ambtenaar plaats vond, was hij niet aan het hoofd van het departement. Overigens zal hij gaarne aan het verlangen van den heer Meeussen voldoen, die den wensch heeft geuit om het onderzoek ook uit te strekken tot het arr. Breda.

De heer VAN HOËVELL kan geen genoegen nemen met de inlichtingen die de Minister nopens het gebeurde met den hypotheekbewaarder te 's Hertogenbosch heeft gegeven. Het geldt hier een rijksambtenaar, die te veel van het publiek heeft geëischt, meer dan hem volgens de bestaande verordening toekwam. Dergelijke handeling valt in de termen van de strafwet; maar deze is niet toegepast, integendeel. Hem is eene betere betrekking in de hoofdstad des Rijks opgedragen. Nu vraagt hij of de Minister zich verantwoord rekent, dien ambtenaar nog een dag langer in die betrekking te laten. Nu moge het waar zijn, dat 's Ministers voorganger die keuze gedaan heeft, maar zoo de Minister geen vertrouwen in een ambtenaar stelt, dan moet hij de zaak met ernst behandelen.

De heer VAN DER LINDEN geeft toe, dat deze Minister de handeling van een voorganger niet heeft te verdedigen. Maar de vraag is of de Minister in dien ambtenaar na het gebeurde nog genoegzaam vertrouwen stellen kan. Overigens houdt hij vol, dat bij het bestuur der domeinen groote traagheid heerscht, hetgeen hij in den verderen loop der beraadslaging nader hoopt aan te toonen.

De MINISTER VAN FINANCIËN acht zich wel verantwoord met den bedoelden ambtenaar in zijne tegenwoordige betrekking te laten. Sedert het gebeurde is toch reeds geruime tijd verloopen; men is over zijn bestuur zeer tevreden. Hàd men hem vroeger ontslagen, dat ware billijk en regtvaardig geweest, maar sedert heeft zich geen middel opgedaan, om hem ontslag te verleenen. Hij kent den man niet, maar hij stelt in hem vertrouwen, omdat alle hoofdambtenaren verklaren dat hij vertrouwen verdient.

De heer VAN ECK deelt niet in de vele beschuldigingen den Minister ten laste gelegd, maar ook hij is niet door 's Ministers antwoord bevredigd. Wat is het geval? Een ambtenaar die met voorbedachten rade zich aanhoudend gelden toeëigende die hem niet toekwamen, heeft eene van de lucratiefste betrekkingen gekregen in stede van eene regtmatige straf. Het is wel niet voorgevallen onder dezen Minister, maar toen deze Minister kennis van het feit had bekomen, had *hij* zijne maatregelen moeten nemen.

De MINISTER VAN FINANCIËN herhaalt dat het geval reeds in 1860 heeft plaats gehad, en dat hij pas later is opgetreden, terwijl alle nadere rapporten betreffende dien ambtenaar gunstig waren.

De heer VAN NISPEN keurt af de handelingen van den Minister. In een land als het onze, zegt hij, moet voor iedereen dezelfde justitie zijn.

De algemeene beraadslagingen worden daarop gesloten. Heden avond voortzetting ten 8 ure.

's GRAVENHAGE, Avondzitting van Dingsdag 17 December.

Morgen ochtend ten 10¼ ure zullen aan de orde zijn de wetsontwerpen tot bekrachtiging van provinciale belastingen.

Thans is aan de orde de voortzetting der discussien over de STAATSBEGROOTING voor 1862, Hoofdstuk IX *B*.

en wel over de afzonderlijke artikelen.

Artt. 1—13 worden zonder discussie aangenomen.

Art. 14 (kosten van invordering der onvervreemdbare rente van Belgie, krachtens het tractaat van 5 November 1842).

De heer VAN ZUYLEN VAN NYEVELT vraagt 1°. of de daarvoor bestemde som van *f* 5000 niet het gevolg is van eene overeenkomst met een vreemd bankiershuis en of dat loon niet te hoog is;

2°. of het niet goed zou zijn om bij eventuelen afkoop van den Scheldetol, daaraan de voorwaarde te verbinden van het kapitaliseren dezer rente van Belgie.

De MINISTER VAN FINANCIEN antwoordt op de eerste vraag, dat die som werkelijk het gevolg is van eene overeenkomst met het huis Rothschild in 1858, voor 3 jaren aangegaan; hij ontkent niet dat die som vrij hoog is en zal, als het van hem afhangt, na de expiratie van den termijn betere conditien pogen te bedingen.

Ook het tweede punt komt den minister zeer wenschelijk voor, maar het is moeijelijk, zoolang de onderhandelingen duren, zich uit te laten over de mogelijke voorwaarden, daarbij te stellen.

Hierop worden de art. 14—43 aangenomen.

Art. 44 komt vervolgens in beraadslaging.

De heer IDSERDA bespreekt het verkeerde om aan postdirecteuren vrijheid te laten tot het uitoefenen van het kassiersbedrijf. Hij acht dit nadeelig voor het postwezen, omdat de directeur daardoor afgetrokken wordt van de werkzaamheden der posterij, die dan meer als bijzaak worden beschouwd, nadeelig ook voor de cencurrentie der bankiers, omdat de postdirecteur door de adressen kennis krijgt van hunne correspondenten en relatien. Z. i. mag eene staatsbetrekking niet strekken tot benadeeling der particuliere nijverheid.

De heer van VOORTHUYSEN zegt, dat hij de verwerping van het ontwerp tot vermindering der briefport, door de Eerste Kamer, steeds heeft betreurd. Nu dit geschied is heeft de regering ook meerdere middelen ter harer beschikking. Hij meent dat die ruimere opbrengsten nu ook moeten strekken tot verbetering van de dienst en tot wegneming der bestaande gebreken, vooral wat betreft de postverbinding tusschen de residentie en andere steden.

De MINISTER deelt geheel de meening van den heer Idserda; trok de bedenking van den heer van Voorthuysen wil hij gaarne behartigen, onder bijvoeging dat de regering voortdurend het oog houdt op alle mogelijke verbeteringen in het postwezen.

Artt. 44—50 worden daarna anggenomen.

Art. 51 (kosten van onderhoud enz., zoomede proceskosten bij de administratie der domeinen).

De heeren REINDERS en WESTERHOFF bespreken de procedures van het regt van aanwas aan de kusten van Groningen. Niettegenstaande de staat herhaaldelijk in het ongelijk is gesteld, blijft men toch het regt der particulieren betwisten of belemmeren. De eerste spreker, die de feiten uiteenzet, trekt er het gevolg uit dat óf de minister is misleid, óf er zelf niets van weet. De tweede spreker merkt op dat zelfs Keizer Napoleon I het regt van aanwas als een particulier regt beschouwde. Doch het domein blijft maar volhouden. Het is zonderling, zegt Spr., dat eene helve eeuw niet voldoende is geweest om te onderzoeken of die gronden aan den staat dan wel aan particulieren toebehooren. Maar daardoor ook zijn die kwellanden eene halve eeuw buiten cultuur gebleven, omdat de administratie weigerde de concessie tot indijking te verleenen, niettegenstaande een koninklijk besluit uitmaakte, dat die gronden particulier eigendom waren. Beide sprekers dringen dan ook aan op bespoediging en beëindiging der procedures, daar deze zaak veel ontevredenheid en onrust in de provincie Groningen heeft verwekt.

De heer VAN DER LINDEN moet bij den Minister aandringen op eene spoedige afdoening dezer zaak, omdat het algemeen belang dit vordert. Spreker vraagt niet wie hier gelijk heeft. Maar in 1840 of 1841 is in Groningen eene groote menigte gronden opgevorderd, als zijnde eigendom van den Staat. Daarop zijn procedures gevolgd. De regtbank te Appingadam, die te Winschoten en het hof van Groningen hebben den Staat in het ongelijk gesteld, zoodat de Staat bij drie regterlijke uitspraken is veroordeeld. Dit nu gold niet één, maar 5600 bunders, die aan Groningen toebehoorden. Men zou meenen, dat daarmede de kwestie uit was, en in die meening deden verschillende eigenaren van kweldergronden een verzoek om die gronden te mogen inpolderen. Bij Kon. besluit is daartoe verlof verleend, doch met bepaling, dat de indijking niet zou mogen geschieden alvorens de plannen door den Minister van Binnenlandsche Zaken waren goedgekeurd. De plannen zijn in 1853 ingezonden, maar werden niet goedgekeurd, omdat men beweerde dat die landen den Staat toebehoorden. Spreker laat daar of het te pas kwam dat de Staat, na het Kon. besluit — waarbij als het ware die gronden als eigendom van particulieren werden erkend, — zich nog bleef verzetten. De eigenaren hebben toen tot de Regering gezegd: Zoo gij nog bezwaar maakt, dagvaard ons dan voor den regter, om tot een einde te komen. Van den aanvang van 1853 tot November 1855 heeft deze zaak geduurd; men heeft toen geprocedeerd en het domein is in het ongelijk gesteld. Bij arrest van den Hoogen Raad van Januarij 1860 is deze zaak getermineerd. Sedert zijn nu bijna twee jaren verloopen. Zijn nu de plannen goedgekeurd? Neen, de belanghebbenden kunnen nog niet indijken. Nu vernemen wij dat er nog meer procedures zullen gevoerd worden. Wat is het gevolg van al dat noodlottig oponthoud? Dat in het tijdsverloop van 1853—62 eene inpoldering is achterwege gebleven, die in het algemeen belang was. Spreker verlangt niet, dat de Staat, als hij vermeent regt te hebben, dat regt zou opgeven. Maar dat traineren van de zaak, dat oponthoud, door niet de regten uit te oefenen op de wijze gelijk men dit zou kunnen doen, werkt nadeelig en verdient afkeuring. Spreker herhaalt, dat hij afdoening der zaak verlangt. Mogt de Regering nogtans vermeenen regt te hebben, laat zij dan dagvaarden en procederen, opdat er een einde aan de zaak kome. Maar door altijd te laten wachten, worden de particulieren gekweld, de zaak vertraagd en het algemeen belang benadeeld. Hij blijft er dus met kracht op aandringen, dat de zaak spoedig tot een einde worde gebragt.

De MINISTER VAN FINANCIEN zegt in antwoord op de vorige sprekers, dat door het domein is beweerd dat onder die gronden eigendommen van den Staat zijn. Er is toen een advies van regtsgeleerden gevraagd, en deze ook waren van oordeel dat sommige van die landen den Staat toebehoorden. Daarom mogt de Staat deze zaak niet opgeven. Maar nu eenmaal eene spoedige afdoening noodzakelijk is, heeft de Minister daartoe dan ook de noodige bevelen gegeven. Overigens is de bewering onjuist, dat de Minister de zaak anderhalf jaar in overweging zou hebben gehouden, want hij is pas negen maanden aan het bewind.

Artt. 51—57 worden hierop aangenomen.

Thans volgt de stemming over de wet, welke met 35 tegen 31 stemmen wordt *aangenomen*.

Voor: de heeren van Franck, van der Veen, Luyben, Oomen, Storm van 's Gravesande, de Raadt, Mensonides, Lycklama, Beens, van Heiden Reinestein, Wybenga, Slicher, Mackay, de Bieberstein, van Voorthuysen, Dirks, Cool, de Poorter, Hoekwater, van Zuylen van Nyevelt, van Goltstein, Dommer van Poldersveldt, Nolthenius, Westerhoff, Bots, van Nispen, de Lom de Berg, Begram, Gevers Deynoot, Delprat, Meylink, Reinders, van Bosse, Blussé en de Voorzitter.

Tegen: de heeren Olivier, Hugenholtz, Anemaet, van Heukelom, Hoynck van Papendrecht, Duymaer van Twist, Kingma, Kien, Heemskerk Azn., van Eck, Zijlker, Kerstens, Jespers, Poortman, Taets van Amerongen, van Foreest, de Brauw, Dullert, Idserda, van Asch van Wijk, Thorbecke, Mijer, Cornelis, Hoffman, Meeussen, Wintgens, van Hoëvell, van der Linden, Schimmelpenninck, Betz en Heemskerk Bzn.

De beraadslagingen worden alsnu geopend over Hoofdstuk X (*Departement van Oorlog*).

De heer DE BIEBERSTEIN brengt hulde aan het beleid van den Minister van Oorlog en behandelt de volgende punten: 1°. dringt hij aan op de aanbieding eener wet nopens de schutterijen. Nu de militiewet is aangenomen, kan daartegen geen bezwaar meer bestaan; 2°. heeft spr. de etablissementen te Delft bezigtigd, en was hij opgetogen over de goede werking en werkzaamheden bij die inrigting; 3°. maakt spr. de opmerking dat een gedeelte van ons land in zekere mate niet deelt in de defensie van het overig deel van het Rijk; spr. bedoelt hier Limburg. 4°. Heeft spr. ook besproken een zeker voorval aan de militaire academie te Breda met een kadet, die ter beschikking van den militairen regter was gesteld, hetgeen reeds bij hoofdstuk IV is behandeld. Spr. meent, dat deze zaak bij den burgerlijken regter te huis behoorde. 5°. bestrijdt hij de som van *f* 50,000 voor de kazerne te Doesburg. — 6°. doet hij opmerken, dat het reglement nopens de inwendige dienst bij het leger nog bij onderscheidene korpsen in volle gestrengheid wordt gehandhaafd, ofschoon het zeer is verouderd en niet meer is in den geest des tijds. — 7°. komt hij terug op de kwestie reeds door hem bij Hoofdstuk IV besproken, wegens het vervoer van buskruid voor Belgie door Maastricht, hetgeen spr. zeer gevaarlijk acht en waardoor die stad aan schromelijke gevolgen kan worden blootgesteld. Hij hoopt dat Maastricht hiervan voor het vervolg gevrijwaard blijve.

De heer DOMMER VAN POLDERSVELDT dankt den minister: 1°. omdat deze begrooting het bewijs draagt van de zucht des ministers om het cijfer te verminderen, ofschoon dit niet van blijvenden aard is; 2°. omdat Spr. in de gelegenheid is geweest na te gaan wat aan den constructiewinkel te Delft en in de kanongieterij alhier geschiedt. Hij brengt hier ook openlijk hulde aan de officieren die daar met de werkzaamheden belast zijn, en die met zoo weinig middelen zulke belangrijke resultaten verkrijgen. Over het stelsel van defensie zal Spr. thans niet meer zeggen, maar hij wil deswege toch alleen opmerken, dat zich reeds de omstandigheid voordoet dat, als de minister meer geld had, hij het gaarne zou besteden tot vermeerdering der levende strijdkrachten. Inderdaad bestaat er een groot incomplect bij het staande leger. Spr. maakt den minister daarvan geen verwijt, maar hij wijst slechts op het feit. Spr. behandelt voorts nog eenige punten: 1°. het kamperen. Niemand stelt daarop meer prijs dan spreker, vooral in ons klein land en bij ons klein leger; hij erkent het nut daarvan voor officieren en manschappen; hij dingt dus niets af op de waardij van het kamperen; maar in den toestand, waarin wij zijn, moeten wij van twee goeden het beste kiezen en te rade gaan met het defensiewezen. Dit brengt Spr. 2°. op de noodzakelijke verbetering der kazernering. Sommige verblijven zijn van dien aard, dat zij geheel ongeschikt zijn ter bewoning. Hij wil nu wel niet zoover gaan als de philanthropie voor de gevangenissen, maar hij wenscht dragelijke verblijven, waardoor ook het getal vrijwilligers zal toenemen. Hij heeft daarom in dien geest een amendement voorgesteld. 3°. bespreekt hij de daarstelling eener kazerne te Doesborgh, in verband met de oprigting van eene instructie-compagnie voor de artillerie. Hij is het eens omtrent het nut, maar gelooft niet dat Doesborgh daarvoor de geschikte plaats is. Spr. wijst hier op de vesting Grave, waar eene zeer goede kazerne is, die zeer goed zou zijn in te rigten met weinig kosten en waar een veel beter terrein tot oefening bestaat. Ten slotte behandelt Spr. nog eenige meer ondergeschikte punten, als: de fourages, toegekend aan officieren der kaval. en voor hunne paarden; de lange bevorderingstijd der officieren; de wenschelijkheid tot meerdere oefening in het rijden bij de artillerie, en de mindere noodzakelijkheid om in Gouda een garnizoen te hebben. Ten slotte zegt Spr. dat, wat ook gebeure met zijne amendementen, hij hoopt dat deze minister nog lang aan het hoofd van zijn departement zal blijven, want hij heeft getoond groote diensten aan den Koning, het land en het leger te bewijzen. De minister kan dan ook steeds op zijne stem rekenen.

(In den loop der zitting zijn de amendementen van den heer Dommer rondgedeeld. Zij strekken: 1°. om art. 26*a* (onderhoud van kazernes, enz.) te verhoogen met *f* 62,000; — 2°. art. 26 *c* (nieuwe kazerne te Doesborgh *f* 50,000) te doen vervallen; — en 3°. art. 40 (kosten, vallende op het kamperen van troepen *f* 80,000), te verminderen met *f* 62,000.)

De Heer DULLERT moet verschillen van de beide sprekers die het woord gevoerd hebben. Hoe ongaarne ook, zal zijne stem ongunstig over dit Hoofdstuk zijn. De sympathie voor den persoon des ministers deelt spreker geheel. Maar hij heeft een groot bezwaar tegen de begrooting; dat namelijk het eindcijfer te hoog is, in verband vooral met de behoeften onzer huishouding van staat. En als spreker nu in de Memorie van beantwoording leest, dat de minister de vermindering voor het materieel der genie, niet als eene bezuiniging zou willen doen voorkomen, en dat hij elke noemenswaardige bezuiniging op de gewone uitgaven onmogelijk of schadelijk voor het leger acht, — dan eerbiedigt hij wel is waar die meening, maar moet tevens verklaren, dat hij er bezwaar in ziet deze begrooting aan te nemen en dus den minister op zijnen weg te steunen. Hij gelooft dus dat de begrooting voor het Departement van Oorlog te hoog is. Verlangt men nu dat hij dit in bijzonderheden zal aantoonen, dan is hij deswege in een uiterst moeijelijken toestand. De Minister van Oorlog weet beter dan hij wat in het belang der genie noodig is; spreker gelooft dat de minister een bekwaam man is en dat, als men hem veel geld toestaat, hij ook veel tot stand zal brengen. Spreker bevindt zich dus in eenen moeijelijken tweestrijd; maar hij moet eene keuze doen. Bij de begrooting voor oorlog moet men niet vragen: kan men meer geld nuttig besteden, maar wel: kan het geld dat gevraagd wordt op den duur door Nederland worden opgebragt? En dit moet spreker ontkennend beantwoorden. Hij meent dat men, zonder volstrekt dringende noodzakelijkheid, niet mag overgaan tot het doen van meerdere uitgaven. Dit weinige heeft hij in het algemeen in het midden willen brengen, om zijne stem te motiveren, die hij tegen dit Hoofdstuk zal uitbrengen.

De MINISTER VAN OORLOG beantwoordt de verschillende bedenkingen, welke door de sprekers zijn in het midden gebragt. Indien de beide eerste sprekers hem hunnen dank hebben betuigd voor hetgeen hij voor het leger heeft gedaan, op zijne beurt moet hij hun zijnen dank betuigen dat zij hem het genoegen hebben aangedaan het belangrijke en merkwaardige établissement te Delft te bezigtigen. Over die belangstelling moet hij zich ten zeerste verheugen, en aangenaam zal het hem zijn, wanneer bij tijd en gelegenheid andere leden dit voorbeeld mogten volgen. Het spreekt van zelve, dat hetgeen de drie sprekers hebben gezegd omtrent zijn persoon en de betrekking, welke hij bekleedt, hem zeer hebben getroffen, en dat hij daarvoor hoogst erkentelijk is; en wanneer de heer Dullert waardeert de openhartige wijze, waarop de Minister op het voorloopig verslag heeft geantwoord, dan moet hij dien spreker wederkeerig zijnen dank betuigen voor de openhartige wijze, waarop hij zijn gevoelen heeft te kennen gegeven. Het doet den Minister natuurlijk leed, dat die spreker hem niet kan ondersteunen, maar de Minister had zelf meermalen getoond prijs te stellen op eigen overtuiging en dus kan hij niet anders dan de overtuiging van de leden der vertegenwoordiging eerbiedigen. Immers op deze wijze alleen is het mogelijk, dat tusschen Regering en vertegenwoordiging een eerlijk gemeen overleg bestaat. De heer de Bieberstein heeft aangemerkt, dat een gedeelte des lands niet deelt in de defensie van het overige gedeelte des rijks. De Minister moet het erkennen. Vroeger heeft hij de gelegenheid gehad te antwoorden op eene soortgelijke opmerking in de Eerste Kamer. Hij heeft toen de reden hiervan ontvouwd. Die reden is eenvoudig deze, dat Limburg eene meer geïsoleerde ligging heeft. Doch daarom is Limburg niet van de defensie uitgesloten. Het behoeft toch niet te worden gezegd, dat de landsverdediging niet bij de grenzen kan beginnen: daardoor zou het magtigste leger worden versnipperd.

Het voorval, dat zich heeft voorgedaan in de Militaire Academie, betreurt de Minister zeer. En nu dit punt op nieuw is ter sprake gebragt, wil de Minister van deze gelegenheid gebruik maken om den heer van der Linden te antwoorden, die bij de behandeling van het vierde Hoofdstuk der Staatsbegrooting aan zijnen ambtgenoot voor Justitie deswege eene inlichting heeft gevraagd. De kadet, op wien die Spreker doelde, heeft, helaas, zich niet schuldig gemaakt aan eene gewone, ligte overtreding, maar hij heeft zonder de minste aanleiding, zonder eenige provocatie, aan een zijner kameraden eene verwonding toegebragt, welke ofschoon van ernstigen aard, gelukkig geene doodelijke gevolgen heeft gehad. Het gevolg van dit feit, dat nogtans niet mag getuigen voor den slechten geest van het corps, en dat welligt in een staat van overspanning is geschied, is geweest, dat hij ter beschikking is gesteld van den militairen regter. Het Bestuur der Koninklijke Militaire Academie was reeds op het eerste oogenblik van oordeel, dat hij voor den militairen regter moest te regt staan en dit te meer, omdat een antecedent bestond. In 1852 is eene zaak, waar het eene ontvreemding gold, die had plaats gehad en waarvan het later gelukkig is gebleken, dat de aangeklaagde kadet geheel onschuldig was, in handen gesteld van den auditeur militair van Noord-Brabant. Zoo ook heeft thans de Gouverneur der Militaire Academie zich omtrent deze zaak tot den Minister gewend, die het advys van den fiskaal van 's Konings zee- en landmagt daarop heeft ingewonnen. Deze nu heeft geoordeeld, dat het aan geenerlei twijfel onderhevig was, of de kadet, aan wien de krijgsartikelen waren voorgelezen, die den ouderdom van 21 jaren had bereikt, behoorde ter dispositie van den militairen regter te worden gesteld, hetgeen daarop heeft plaats gehad. Nu is de heer van der Linden van

...deel, dat op den kadet der Militaire Academie art. 2 van het Crimineel Wetboek van het Krijgsvolk te land niet toepasselijk is. De Minister gelooft het tegendeel. Het komt hier aan op den zin der woorden: "zij, die behooren tot de corpsen der armée." De zoodanige worden ook onder het krijgsvolk te land begrepen. En nu is de vraag: is de Koninlijke Militaire Academie wel als een corps der armée te beschouwen. Die redactie zou bij de eerste inzage eenigen twijfel overlaten en de Minister gelooft, dat bij eene nieuwe militaire wetgeving die redactie verbetering behoeft, maar de Minister is eveneens van meening dat art. 27 van het Reglement der militaire academie, vastgesteld bij koninklijk besluit, allen twijfel opheft. Immers, in dit artikel wordt van het corps kadetten gesporoken, dat in vier compagnien is verdeeld en geheel en al militairsgewijze is ingerigt. Daarenboven, er is eene omstandigheid, die alle discussie noodeloos maakt. Het zal den heer van der Linden bekend zijn, dat volgens art. 139 van het reglement voor het krijgswezen de krijgsraad oordeelt over zijne eigene competentie. En nu is het een feit, dat de kadet verklaard heeft zich aan de militaire jurisdictie te onderwerpen, dat de krijgsraad met algemeene stemmen zich competent heeft verklaard. Er is dan ook een vonnis geveld, de zaak is thans aanhangig voor het Hoog Militair Geregtshof en het spreekt van zelve, dat dit geregtshof deze regtskwestie zal uitmaken. De heer de Bieberstein heeft de oprigting eener kazerne te Doesburg besproken. Wanneer het daartoe betrekkelijke artikel in behandeling komt, zal de Minister hierop antwoorden. Voorts heeft die spreker er op gewezen, dat het reglement voor de inwendige dienst bij de onderscheidene corpsen nog in zijne volle gestrengheid wordt toegepast. De Minister geeft toe, dat dit reglement verouderd is en stelt zich de taak voor, ten spoedigste eene herziening daarvan te doen bewerken. Wat eindelijk nog betreft het transport van buskruid uit Belgie naar Maastricht, waarop de heer de Bieberstein reeds bij de algemeene beraadslagingen over de begrooting voor Buitenlandsche zaken de aandacht gevestigd heeft, wil de Minister zich niet verdiepen in de vraag, of dat transport al of niet is geoorloofd. Bestaat het regt bij traktaat, dan heeft zeker de Minister van Oorlog geen regt om voor zoodanig transport de vesting te sluiten. Echter kan de Minister toegeven, dat de hoeveelheid buskruid, waarop de spreker heeft gewezen, zeer aanzienlijk was en in het vervolg wil de Minister, wanneer zich wederom een dergelijk geval voordoet, van zijne zijde al het mogelijke doen om het transport op andere wijze te doen plaats hebben.

Hierna beantwoordt de Minister den heer Dommer. De Minister zegt, dat die spreker juist heeft gedacht, wanneer hij den Minister de bedoeling toeschreef gaarne meer voor de levende strijdkrachten te zullen doen, indien de middelen dit veroorloofden. Indien de spr. echter een bewijs voor het onvoldoende dier strijdkrachten meent te vinden in dat niet toenemen van het getal vrijwilligers, dan kan de Minister daarmede niet instemmen. Met authentieke cijfers kan hij toch van zijne zijde het bewijs leveren, dat ten opzigte van de vrijwilligers een zeer merkbare vooruitgang is waar te nemen. In April 1859 ontbraken aan onderofficiers en vrijwilligers in de vier corpsen 6206 man. In den loop van 1860 deed zich eene vermindering voor van 822 man. Het geheele tekort zou dus thans 7028 moeten bedragen, doch werkelijk bedraagt het thans slechts 5892 man. Sedert 1859 zijn wij dus vooruitgegaan 1136 man. Telt men hierbij nu nog 2600 man die naar Indie zijn gezonden en de dienstneming voor Indie tracht de Minister altijd aan te moedigen, dan bedraagt de vermeerdering eigenlijk 3736 man. Ook kan de Minister mededeelen, dat sedert 19 November 1861 overgeplaatst zijn 26 officieren, dat bovendien 76 onderofficieren naar O. I. en 8 naar W. I. zijn gezonden om daar te worden overgeplaatst als officieren, zoodat sedert dat tijdstip in het geheel 110 zijn overgeplaatst. Onderofficieren en soldaten zijn overgeplaatst 1397, dus het totaal bedraagt 1501.

Wat het kamperen betreft, erkent de minister het groote nut, dat daarin voor de troepen is gelegen. Hij zal hierover niet uitweiden op dit oogenblik; bij de behandeling van het amendement van den heer Dommer zal hiertoe de gelegenheid bestaan.

De Minister beantwoordt nog de punten aan het slot der rede van den heer Dommer besproken, betreffende de dienstpaarden en andere opmerkingen, verklarende dat te Gouda een garnizoen ligt, omdat daar eene goede kazerne is en de stad veel voor het garnizoen over heeft. De minister eindigt zijne rede met den heer Dommer zijn dank te betuigen voor de woorden door hem, aan het slot zijner rede, tot den minister gerigt.

De heer VAN DER LINDEN vraagt het woord, doch wegens het vergevorderde uur wordt de voortzetting der beraadslagingen bepaald op morgen ochtend.

De VOORZITTER herinnert dat reeds lang het verslag is uitgebragt omtrent de rekening der Oost-Indische remises. Hij stelt voor over de conclusie van dat rapport te beslissen vóór de behandeling van Hoofdst. XI. Dienovereenkomstig wordt besloten.

De vergadering wordt hierop gescheiden tot morgen ochtend ten 10½ ure.

UITTREKSEL uit het Verslag der Commissie van Rapporteurs uit de Eerste Kamer over het Ontwerp van Wet tot regeling der zamenstelling en bevoegdheid van den Raad van State.

De wijze, waarop de zamenstelling en bevoegdheid van den Raad van State bij deze wetsvoordragt is geregeld, heeft op de meerderheid der leden, die haar in de afdeelingen onderzochten, geen ongunstigen indruk te weeg gebragt. Wel waren onderscheidene en daaronder zeer gewigtige bezwaren, die, door de minderheid sterk aangedrongen, ook bij vele leden der meerderheid hebben gewogen. Uit de mededeeling dier bezwaren zal blijken, dat sommige niet zonder tegenspraak bleven en de overige, hoezeer in meerdere of mindere mate van de zijde der meerderheid gedeeld, evenwel door haar werden geoordeeld van dien aard te zijn, dat zij daarover thans zou kunnen heenstappen, opdat de zoo lang reeds uitgestelde regeling van dit belangrijk onderwerp van wetgeving eindelijk tot stand moge komen.

1. Nu de Raad van State als een bloot adviserend ligchaam wordt behouden, was men vrij algemeen van gevoelen, dat zijne inrigting te kostbaar zou zijn en de wijze, waarop zijn werkkring nu geregeld was, tot veel te groote omslagtigheid aanleiding zal geven. Men wees op de uitvoerige discussien, die tijdens de herziening der Grondwet gevoerd zijn over het al of niet behouden van eenen Raad van State als grondwettig staatsligchaam. Wierd daartoe in 1848 besloten, dan was dit niet dan na herhaalde verzekering der toenmalige Regering, dat aan dit collegie als adviserend ligchaam, een beperkte werkkring zou worden toegekend, en dat de kostbaarheid daarvan, waartegen men vooral bezwaar had, betrekkelijk gering zouden wezen. Het onderhavig ontwerp is verre van aan dien eisch te beantwoorden. In plaats van den tegenwoordigen werkkring van den Raad van State in de hoofdzaak te bestendigen, wordt die werkkring door deze voordragt zoodanig uitgebreid, dat er gegronde vrees ontstaat, dat de afdoening van zaken daardoor schade zal lijden en veel omslagtigheid en tijdverlies daaruit voortspruiten zullen. Men heeft de bepalingen van het tweede hoofdstuk der wet slechts in te zien om zich te overtuigen, dat de uitbreiding der bevoegdheid en der werkzaamheden van den Raad veel grooter is geworden, dan men zich die tot nog toe ooit heeft voorgesteld. De vertraging in het afdoen van spoedeischende zaken, welke daarvan het gevolg kan zijn, kwam aan sommige leden zeer bedenkelijk voor. Zij vraagden, of men voor den Raad niet even als voor de regterlijke magt in de behandeling van dergelijke zaken peremptoire termijnen van afdoening had behooren te stellen. Thans is de Raad, wat betreft het tijdstip waarop zijne adviesen moeten worden uitgebragt, door niets gebonden, en de tijd zou, meende men, leeren dat vele zaken, die zonder 's Raads advies niet mogen worden afgedaan, door het gemis van alle bepaling in dit opzigt, tot niet geringe schade van het algemeen en bijzonder belang, zullen worden opgehouden. In eene afdeeling werd gevraagd, of de Regering ter tegemoetkoming aan dit bezwaar geene zorg zou kunnen dragen, dat bepalingen daartoe strekkende wierden opgenomen in den algemeenen maatregel van inwendig bestuur, bedoeld bij artikel 46 van het ontwerp. — Ook aan de zamenstelling van den Raad is naar veler oordeel eene al te aanzienlijke uitbreiding gegeven. Behalve het groot aantal leden waaruit de Raad zal bestaan, zal er, meende men, een veel grooter aantal ambtenaren bij den Raad aangesteld moeten worden, om slechts eenigermate te kunnen beantwoorden aan den omvang der werkzaamheden, die thans aan hem worden opgedragen. Uit dit een en ander zal noodwendig eene meerdere kostbaarheid van deze staatsinstelling geboren worden. Tot uitvoering der bepalingen van de artikelen 38 en 41 zullen nieuwe localen vereischt worden. Het getal referendarissen en commiesen van Staat, bij den Raad te benoemen, is volgens art. 15 onbepaald, hetgeen naauwelijks eene raming van jaarlijks terugkeerende uitgaven toelaat. Als bewijs, hoe moeijelijk het valt hierin beperking te brengen, wees men op een ander grondwettig collegie, de Algemeene Rekenkamer; en men was beducht de hand te leenen aan eene nieuwe, zoo belangrijke vermeerdering van staatsuitgaven, welke in deze oogenblikken vooral onraadzaam schijnt te zijn. Sommige leden betreurden zeer dat het tot stand brengen van onze organieke wetten tot nu toe steeds aanleiding heeft gegeven tot vermeerdering van blijvende uitgaven, en meenden daarop thans met ernst te moeten wijzen, nu er een algemeene aandrang tot meerdere bezuiniging ontstaan en het uitzigt op voorgespiegelde inkomsten door een aanmerkelijk tekort te leur gesteld is.

De gegrondheid van deze bedenkingen werd door de meerderheid in vele opzigten beaamd. Men kleefde echter van die zijde het gevoelen aan, dat de gewone wetgever binnen de grenzen der Grondwet geheel vrijgelaten is in het omschrijven van den werkkring van den Raad van State; weshalve men meer het oog schijnt gevestigd te moeten houden op het nut, dat men van zoodanig collegie zou kunnen trekken, dan op het voordeel eener in sommige gevallen wel eens overdreven zuinigheid. Men achtte het daarom beter, eene zelfs kostbare inrigting in het leven te roepen, dan eene zulke te behouden, die uit een finantiëel oogpunt welligt minder bezwarend zoude zijn, maar die bovendien was vele leemten over te laten. Enkele leden wezen op de overtuiging, die volgens hen meer en meer veld gewonnen heeft, dat, bij de herhaalde wisseling hier te lande van het personeel der ministers, het bearbeiden der wetten aan een bepaald staatscollegie moet worden opgedragen. Dit laatste denkbeeld vond echter weinig bijval. Het tegenwoordig ontwerp heeft niet de strekking om hetzelve te verwezenlijken. Wilde men daaraan in een uitgebreiden zin gevolg geven, het werkend personeel van en bij den Raad zou boven mate vergroot moeten worden, en dan nog zou het daarbij niet zelden aan de noodige speciale kennis voor sommige onderwerpen van wetgeving ontbreken.

2. Aan het stelsel van dit wets-ontwerp, regelende het beginsel der betrekking van den Raad van State tot de zoogenaamde administrative regtsmagt, zijn ook onderscheidene bezwaren ontleend, die tot onderlinge bespreking in de afdeelingen der Kamer aanleiding gaven. Men kon zich niet ontveinzen dat vooral ook dit stelsel tot uitbreiding van het getal Staatsraden en ambtenaren leiden moest. Daarop werd evenwel geantwoord, dat, aan welk collegie deze belangrijke bevoegdheid ook opgedragen wierd, dezelve altijd aanzienlijke kosten te weeg brengen zal, hetgeen men dus aan deze wet niet behoort te wijten. Sommige leden toonden zich met de wijze, waarop het bedoelde stelsel thans geregel… weinig ingenomen. Zij verwachtten weinig nut van de instelling … afzonderlijke afdeeling voor het *contentieux*: de inrigting zelve die… ling scheen hun zeer gebrekkig te zijn en weinig waarborgen op te… ren tot het bereiken van het doel, dat er mede beoogd wordt. Da… tegen vonden verscheidene andere leden een grond van goedkeuring … voordragt juist daarin gelegen te zijn, dat men thans eene belang… schrede was genaderd tot de instelling van eene administratieve regtsp… waarvan eene volledige toepassing in den eigenlijken zin des woords … met de Grondwet niet wel vereenigbaar scheen te zijn. Zij meenden d… de geschillen van bestuur en andere op administratief gebied op de… gedragen wijze aan het onderzoek en de beoordeeling van den Raa… State worden onderworpen, men van die instelling, die anders volgens … migen, stond zij niet in de Grondwet geschreven, zeer wel had ku… worden gemist, veel nut zou kunnen ontleenen. De nadeelen toch … den thans bestaanden toestand waren te algemeen bekend en werd… zeer ondervonden, dan dat men niet moest wenschen meerdere eenhe… beslissing in de zoogenaamde contentieuse zaken te erlangen. — … terwijl velen zich met het beginsel der opdragt van deze bevoegdhei… den Raad van State konde vereenigen, was men niet eenparig omtr… wijze waarop zulks bij dit wets-ontwerp is geschied. Eenige leden … beweerden dat, wilde men hierdoor eenheid van beslissing bevorderen… ook aan den Raad van State de *uitspraak* van deze geschillen b… hoord te worden toegekend. Nu toch zou slechts een *advies* worde… gebragt, waaraan het hoofd van het departement van algemeen bestuu… gebonden zal zijn. Intusschen hebben de belangstellenden bij administ… geschillen evenveel aanspraak als zij, die bij burgerlijke geschille… trokken zijn, op eene beslissing van onpartijdige en onafhankelijke re… alleen door de instelling van zoodanige regtsmagt zoude, naar het … len van deze leden, eenheid van beslissing te verkrijgen en de mee… uitgaven, uit dit wetsontwerp te wachten, nuttig besteed zijn geweest… de aanmerking, dat het verwezenlijken eener eigenlijk gezegde admi… tive *regtspraak* in Nederland, met het oog op de artt. 68 en 1… Grondwet, niet wel mogelijk schijnt te zijn, werd dit voor de gesch… van bestuur door deze leden toegegeven, maar niet voor de zoogen… administrative geschillen, in zoover namelijk de Grondwet niet … kelijk de kennisneming daarvan aan eenige speciale magt opge… heeft. — Doch in dit gevoelen werd door onderscheidene andere… niet gedeeld, daar zij van oordeel waren dat art. 40 van het ontw… beste waarborgen oplevert, dat het advies in contentieuse zaken niet … beteekenis zal blijven, vermits geen hoofd van eenig ministerieel de… ment ligt een afwijkend advies aan den Koning zal voordragen, zoo… voor geene allezins overwegende gronden aanwezig zijn. Slechts … had de beslissing op het uitgebragt advies, aan den Hoogen Raad … dragen, willen zien. Bij deze gedachtenwisseling is het verlangen … drukt dat, waar het geschillen over bevoegdheid tusschen de admi… tive en regterlijke magt betreft, de wet naar het voorschrift van … 150 der Grondwet weldra de wijze moge regelen, waarop die zullen … den beslist.

3. De wijze, waarop de betrekking van den Koning tot den … van State bij dit ontwerp geregeld is, gaf aanleiding tot bedenki… Volgens enkele leden voldoet dit wets-ontwerp niet geheel aan de… en den geest der Grondwet, die eigenlijk niet een regeringsraad, … die thans wordt geregeld, maar een Raad des Konings heeft … instellen. Uit dit oogpunt levert in het bijzonder art. 28 van het ont… gelijk het later gewijzigd werd, overwegend bezwaar op. Daaruit … worden afgeleid dat wanneer de Koning zijne Ministers allen ont… geen hoofd van eenig ministerieel departement de vereischte overweg… bij den Raad aanhangig maken, en deze dus niet door den Koni… hoord worden kan. Is er strijd van meening tusschen den Koni… zijne Ministers en de Vertegenwoordiging, dan is het vooral noo… de Koning geheel onbelemmerd den Raad van State kunne raad… Het zoo gewigtige vraagstuk der koloniale politiek, hetwelk thans … gig is, zal welligt een duidelijk bewijs opleveren, dat die behoefte … Hoofd van den Staat inderdaad aanwezig is. Ook andere leden … zaak minder uit dit oogpunt hebben beschouwd, zagen daarin eene … king van het praerogatief der Kroon, zoo al niet een grondwettig … met het oog op de 3de alinea van art. 72 der Grondwet. Zij … geenszins goedkeuren dat de Koning in die zaken, waarin het Zijne … jesteit vrijstaat den Raad al dan niet te hooren, gebonden wierd … voorwaarde, waardoor Hij van die grondwettige bevoegdheid geen … zou kunnen maken dan met medewerking van een Minister. — V… dere leden deelden niet in deze bezwaren. Zij stelden op den voo… dat, wanneer de Grondwet, hetzij in art. 72, hetzij in andere art… van den Koning spreekt, zij dan het Hoofd van den Staat, bijgesta… zijne verantwoordelijke Ministers, bedoelt. De onschendbaarheid … nings en de verantwoordelijkheid der hoofden van departementen … gemeen bestuur brengt zulks noodzakelijk mede. In eenen constitu… Staat verrigt de Koning geene regeringsdaad persoonlijk alleen: … alsdan ware zijn onschendbaarheid niet meer gedekt.